ŞEHRİMİZ UŞAK

YAZARLAR

Sabri CEYLAN
Kadir DURU
Gülten ERKEK
Murat PASTUTMAZ
Ayhan ÜRKÜNDAĞ

EDİTÖR

Sabri CEYLAN

GÖRSEL TASARIM

Hayrullah ORHAN

Halil ŞİMŞEK

DİL UZMANI

Murat PASTUTMAZ

Bu materyalin ilk iki (2) ünitesinin metin içeriği Temel Eğitim Genel Müdürlüğünce oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

Bu materyal, Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan "Şehrimiz Uşak Ders Kitabı Hazırlama Komisyonu" tarafından hazırlanmıştır.

ISBN 978-975-11-5188-9

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

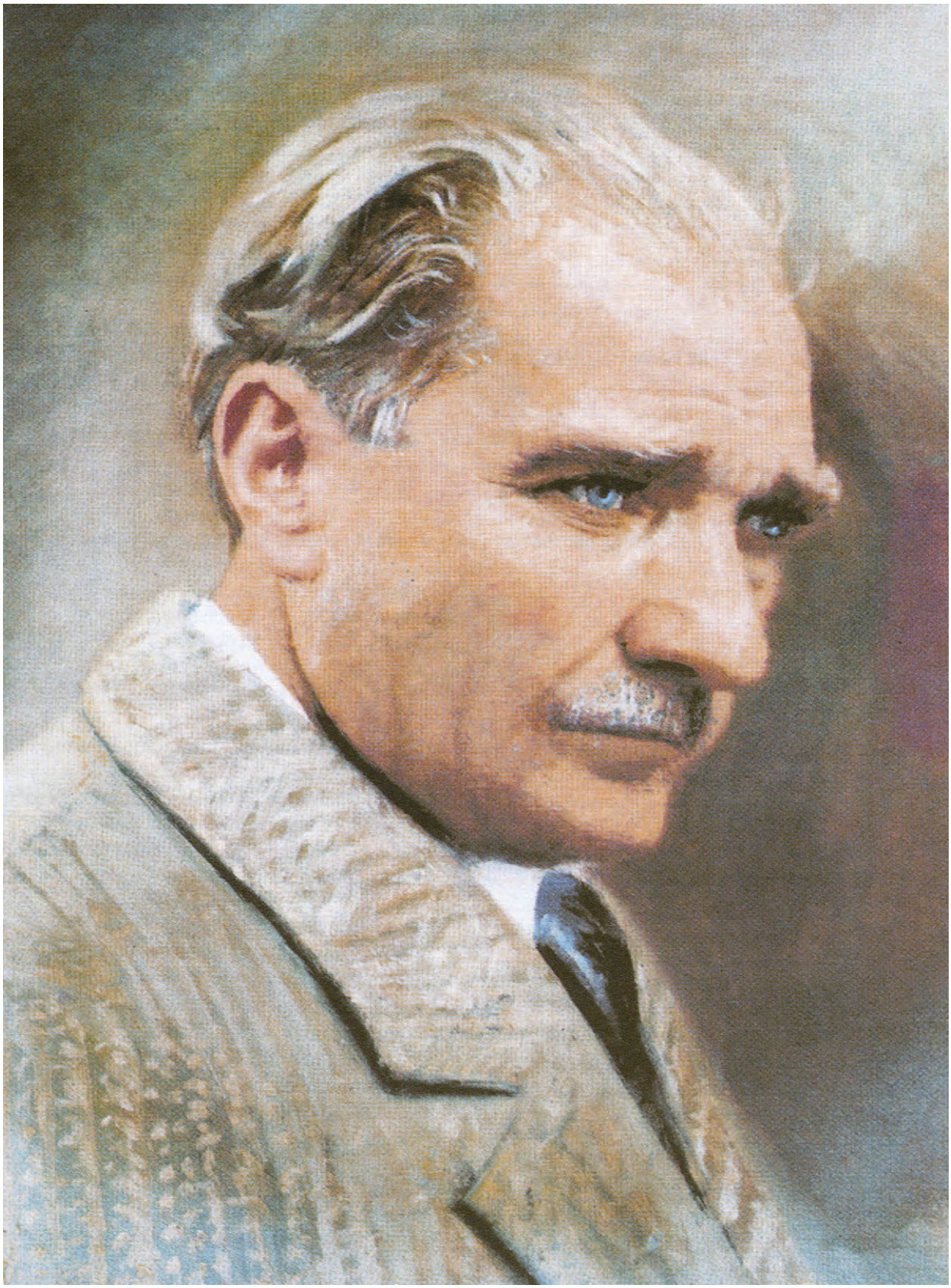
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İçindekiler

1. TEMA ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ

Birlikte Yaşamanın Gerekliliği 10
Şehri Tanıyoruz 13
Şehir ve Medeniyet 16
Şehirle İlişkimiz 20

2. TEMA ŞEHİRDE YAŞAM

Şehir ve Sosyal Yaşam 26
Medeni Yaşantının Gerekleri 29
Şehirde Sıradan Bir Gün 32
Şehrin Fırsatları 34
Engelsiz Yaşam 37
Şehirdeki Diğer Canlılar 39

3. TEMA ŞEHRİMİ TANIYORUM

Uşak Tarhanası 50
Tarihî Uşak Evleri 52
Uşak'ın Nüfusu 54
Uşak'ta Doğal Afetler 56
Uşak ve İlçeleri 58
Uşak'ın Adı 62
Geçmişten Günümüze Uşak 64
Seyyahların Kaleminden Uşak 68
Atatürk ve Uşak 72
Himmet Çocuk (Serbest Okuma Metni) 74

4. TEMA ŞEHRİM ÇALIŞIYOR

Uşak'ta Sanayi ve Ticaret 78
Uşak'ın Yer Altı Kaynakları 80
Uşak'ın Su Kaynakları 81
Uşak'ta Tarım ve Hayvancılık 81
Uşak'ta Ormancılık 83
Uşak'ta Zanaat 88
Uşak'taki Müzeler 90
Uşak'ın Doğal Güzellikleri 95
Uşak'ın Tarihî Güzellikleri 97
Uşak'taki Parklar ve Rekreasyon Alanları 98
Uşak'ta Gelenek ve Görenekler 99
Uşak'ta Ulaşım 103
Uşak'tır Bizim İlimiz 108
Uşak Kurtuluş Türküsü (Serbest Okuma Metni) 109

5. TEMA ŞEHRİMDE BEN

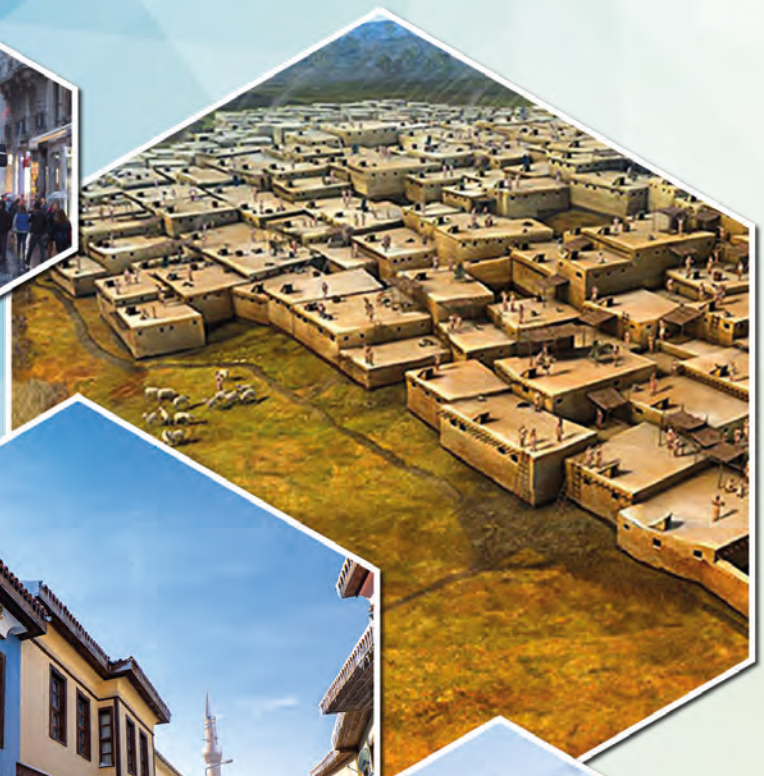
Uşak'taki Kütüphaneler 112
Uşak Belediyesi Şehir Tiyatroları 115
Uşak'a Kimlik Kazandıran Eserler 116
Uşak'ın Tarihî Şahsiyetleri 124
Uşak'ın Sözlü Edebiyat Ürünleri 130
Uşak'ta Yöresel Çocuk Oyunları 134
Uşak'ta Yöresel Lezzetler 135
Uşak'ta Halk Oyunları 137
Uşak'ta Yöresel Kıyafetler 138
Geçmişten Günümüze Uşak Halısı 140
Eşme Kilimleri 142
Uşak'ın Ağız Özellikleri 144
Uşak'ta Yerel Yayıncılık 145
Uşak'ta Müzik Kültürü 146
Uşak'ın Kurtuluş Günleri 146
Uşak'taki Festivaller 148
Uşak'ta Spor Faaliyetleri 150
Uşak'taki Eğitim Kurumları 152
Uşak'ta Spor 157
Son Şehir (Serbest Okuma Metni) 161

Uşak Ağzı Sözlüğü 162

Kaynakça 168

1. Tema

Şehirlerin Hikâyesi

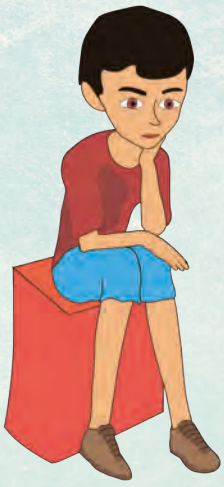
BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ

Bir yolcu gemisi aniden kopan bir fırtınanın etkisiyle parçalanır ve dalgalar geminin içindeki yolculardan birini sürükleyerek adaya kadar götürür. Yolcu, kendisiyle birlikte kıyıya sürüklenen sandıklardaki yiyecek ve çeşitli eşyalarla hayatta kalma mücadelesi verir. Yolcu günler geçtikçe yaşadıklarını sandığın birinden çıkan deftere not eder. Şimdi onun yazdığı notlara göz atalım:

- Kendime geldikten sonra adayı baştan sona dolaştım. Hiçbir insana rastlamadım. Galiba uzun bir süre bu ıssız adada tek başıma yaşamak zorunda kalacağım.
- Geminin karaya vuran enkazından kurtarabildiğim eşyaları toplayarak küçük bir mağarayı barınabileceğim şekilde düzenledim.
- Adada en büyük sorun vahşi hayvanlar. Bu hayvanlardan korunmak için mağaranın girişini büyük ağaç dalları ile kapattım.
- Gemi enkazından kurtarabildiğim yiyeceği saklamak için bir depo inşa ettim.
- Adanın içlerine giderek çeşitli meyveler topladım. Bu meyveleri kışın da yiyebilmek için kuruttum.

Adaya sürüklenen yolcu birçok sorunla tek başına mücadele etmek zorunda kalmış. Kendi yaşamımızı düşünelim. Bir gün içinde nelere ihtiyaç duyuyoruz? Bu ihtiyaçları tek başımıza mı yoksa birilerinin desteğiyle mi karşılıyoruz?

Arkadaşlarımla ne kadar çok şey paylaşıp eğlenceli vakit geçiriyorum. Ya onlar olmasaydı?

Öğretmenim olmasa bu kadar bilgiyi nasıl öğrenirdim?

Bu yollar yapılmasaydı, araba ya da şoför olmasaydı okula nasıl ulaşırdım?

Pek çok insanın katkısıyla sütüm içmeye hazır. Peki ya öyle olmasaydı?

Terziler olmasaydı kıyafetlerimi nasıl dikerdim?

Günlük yaşamımızı sağlıklı şekilde sürdürmek için birçok şeye ihtiyaç duyarız. Yemek yemek, giyinmek,barınmak, eğitim görmek ve çevremizle iletişim kurmak bu ihtiyaçlarımızdan yalnızca birkaçıdır. Tüm bu ihtiyaçlarımızı tek başımıza karşılamamız mümkün değildir. Bu nedenle topluluk hâlinde yaşarız. Yaşadığımız yer, bir köy olabileceği gibi bir şehir de olabilir. Nerede yaşarsak yaşayalım her zaman bir iş bölümü ve iş birliği içindeyiz.

Günlük hayatımızı düşünelim. Sabah kahvaltısında tükettiğimiz yiyecek ve içecekler farklı kişiler tarafından üretilip bizlere ulaştırılmaktadır. Örneğin yediğimiz ekmek, soframıza gelinceye kadar birçok aşamadan geçer. Buğdayın ekilmesi, hasat edilmesi, öğütülerek un hâline getirilmesi ve unun da hamur yapılarak pişirilmesi gerekir. Bu işleri yapabilmek için birçok araç gerece ihtiyaç duyulur. Bu araç gereçleri üretebilmek için de çeşitli mesleklerden insanlara ihtiyaç vardır. Tek bir insanın, bu işlerin hepsinin üstesinden gelmesi oldukça zordur.

Gün içerisinde ulaşımımızı sağlayan şoförler, okulda eğitim aldığımız öğretmenler iş bölümü içinde ihtiyaçlarımızı karşılayanlardan birkaçıdır. O hâlde iş bölümü yaparak ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabiliriz.

Toplumsal yaşamın temelini kişiler arası iletişim oluşturur. Yaşamımız boyunca ailemiz, arkadaşlarımız, akraba ve komşularımız başta olmak üzere toplum ile iletişim hâlinde oluruz. Sosyal çevremizi oluşturan insanlarla sağlıklı ilişki kurmak için doğru bir iletişim kurmak gerekir. Bu iletişim karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı olmalıdır. Böyle bir iletişim bizlere yardımlaşma ve dayanışma duygularını aşılar. Böylece çevremizdeki insanların sorunlarına duyarlı bireyler olarak mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşırız.

"Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşamlarını nasıl sürdürüyorlardı? Hiç düşündünüz mü?"

Şimdi geçmişe bir yolculuk yapalım ve bu sorunun cevabıyla birlikte insanların yerleşik yaşama nasıl geçtiğini ve bu yerlerin şehir hâline nasıl geldiğini öğrenelim.

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamlarını göçebe olarak sürdürüyorlardı. Yiyecek bulmak için sürekli yer değiştiriyor, hayvanları avlayarak ve bitkileri toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Mağaralarda ya da geçici barınaklarda yaşıyorlardı. Sonra yaşamlarını tamamen değiştirecek bir gelişme yaşandı. İnsanlar tarım yapmaya başladılar ve vahşi hayvanları evcilleştirdiler. Çiftçilik yapmaya başlayan insanlar ekinlerine ve hayvanlarına bakmak için yerleşik yaşama geçtiler. Yerleşim yeri olarak nehir kenarlarındaki düz ve verimli arazileri seçtiler. Böylece arazilerini kolayca sulayabildiler.

Kendilerinin ve hayvanlarının su ihtiyacını karşılayabildiler. Tarım ve hayvancılıkla birlikte besin kaynaklarının artması nüfusun da artmasını sağladı. Nüfus artışıyla birlikte bu ilk yerleşim yerleri köylere dönüştü. Köylerde yaşayan insanlar ihtiyaçlarından fazla ürün elde ettiler. Kendilerini ve ürünlerini saldırılardan korumak için köylerin etrafını çevirdiler. Fazla ürünleri diğer köylerde yaşayanlara sattılar. O köylerdeki insanlardan da kendi ihtiyaç duydukları ürünleri aldılar. Böylece ticaret hayatını başlattılar.

İşte bu şekilde ortaya çıkan köylerden bazıları zaman içinde o kadar büyüdü ki köy olmaktan çıkarak şehir hâlini aldı. Şehir olarak nitelendirilebilecek ilk büyük yerleşim yerlerinden biri de ülkemizde Konya'da yer alan Çatalhöyük'tür. Çatalhöyük günümüzden yaklaşık 9.000 yıl önce 10.000'e yakın nüfusa sahip büyük bir şehirdi.

Çatalhöyük gibi ilk şehirler genellikle su kaynaklarında, verimli ovalarda, ulaşım yolları üzerinde, güvenlik açısından savunması kolay yerlerde kuruldu. Kalabalık nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için şehirde fırıncılık, kasaplık, demircilik, marangozluk, terzilik gibi meslekler ortaya çıktı. Zaman içinde büyüyen şehirlerin belirli bir düzen içinde yönetilebilmesi, dış saldırılardan korunabilmesi gibi ihtiyaçlar yönetim birimlerinin kurulmasını sağladı. Böylece kral ya da meclis tarafından yönetilen şehirler doğdu. Şehirler barınma, güvenlik, eğitim, sağlık gibi insani ihtiyaçların en uygun şekilde karşılanabileceği yerler hâline geldi. Türkiye, Irak, Hindistan ve Mısır yeryüzünde en eski şehirlerin kurulduğu bölgelerdir. İlk Çağ'da kurulan şehirlerde evler, ibadethaneler, idari yapılar, dükkânlar, pazar yerleri şehri meydana getiren başlıca unsurlardır.

Geçmiş çağlarda kurulan şehirlerin bazıları büyüyüp modernleşerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Buna karşılık Truva, Efes, Hattuşaş gibi ülkemizdeki pek çok şehir deprem, sel ve benzeri doğal afetler, salgın hastalık ve savaş nedeniyle yıkılmış ve yok olmuştur. Günümüzde bu şehirlerin olduğu bölgelerde yapılan arkeolojik çalışmalar o şehre ait birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağlamaktadır.

Günümüzde şehirler artık eski çağlardaki görüntüsünden çok farklıdır. Teknolojik gelişmeler ve ulaşımın kolaylaşması yeryüzünde şehirlerin kurulmasına imkân sağlamıştır. 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile fabrikaların yaygınlaşmaya başlaması, şehir nüfusunun giderek artmasına neden olmuştur. Dünya nüfusunun büyük bölümü şehirlerde yaşamaktadır.

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş şehirler giderek daha fazla göç almaktadır. Deniz, hava, kara veya demir yoluyla insanların kolayca ulaşabildikleri şehirler ekonomik olarak da ön plana çıkmaktadır. Kocaeli, Gaziantep, Bursa bu şehirlere örnek olarak gösterilebilir. Tarihî geçmişi itibariyle köklü bir medeniyete ev sahipliği yapan ve güçlü devletlerin başkenti olan şehirler ilgi odağı olan şehirlerdir. İstanbul, Konya gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde ön plana çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki tarihî yapılar ve sanat eserleri turizm açısından da insanların ilgisini çekmektedir. Denizi, ormanları, gölleri gibi doğal güzellikleriyle insanların hem yerleşmek hem de tatil yapmak istediği pek çok şehir de bulunmaktadır. Antalya, Bolu, Nevşehir gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde sayılabilecek pek çok şehirden yalnızca birkaçıdır.

Şehirler kırsal kesimlere göre nüfusun yoğun; eğitim, sağlık, sanat gibi hizmetlerin yaygın olduğu yerlerdir. Şehirlerde yapılar genellikle çok katlıdır. Sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörü gelişmiştir. Kültür, sanat ve eğlence için birçok sosyal mekân bulunmaktadır. Altyapı ve ulaşım hizmetleri planlıdır. Şehirler iş bölümünün hâkim olduğu planlı bir yönetime sahiptir. Okul, hastane, yol, çarşı, pazar, ibadethane, sinema, tiyatro, park, müze, kütüphane ve fabrika şehri meydana getiren fiziki unsurlardır. Şehir bu özellikleriyle belirli bir mekânı ifade etmektedir. İnsan, yaşadığı bu mekânı yani şehri düzenler ve şekillendirir.

İnsan öncelikle bir mekânı yaşanabilir bir yer olarak seçer. Daha sonra buranın çevre düzenlemesini, altyapısını yapar. Çünkü şehirler insan eliyle yapılan ve geliştirilen yerlerdir. İnsan ve şehir birbirini tamamlar ve etkiler. Biri olmadan diğeri olmaz. Mekâna anlam ve değer katan insanın kendisidir. Terk edilmiş şehirler bunu bize en iyi şekilde anlatır. Örneğin Muğla'nın Fethiye ilçesinde yer alan Kayaköy, burada yaşayan Rumların Yunanistan'a göç etmesiyle terk edilmiş bir yerleşim yeri hâline gelmiştir.

ŞEHİR VE MEDENİYET

"Medeniyet" ve "şehir", anlam açısından birbirine yakın kavramlardır. "Medeniyet"; bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Medeniyet, gelişmişliği ifade eder. Medeniyet kelimesinin kökeni Arapçada şehir anlamına gelen ve kökleri İslam dininin kutsal şehirlerinden biri olan Medine şehrine dayanmaktadır. Medine, peygamberimiz Hz. Muhammed döneminde zamanının sosyal ve kültürel bakımdan en ileri şehirlerinden biri kabul ediliyordu.

Büyüme, nüfus ve bina sayısındaki artış; şehirleşme için yeterli değildir. Şehirler adalet ve hukuk anlayışı, ayrıca karşılıklı saygı üzerine kurulur. Şehri oluşturan tüm insanların bu kurallara uyması gerekmektedir. Şehirler bu özellikleri ile farklılıkları buluşturan, insanları bir araya getiren mekânlardır. Günümüzde kültür ve ticaretin, bilim ve tekniğin zirvesini oluşturan şehirler farklı özelliklere ve farklı kültürel birikimlere sahip insanların kendilerini ifade etmelerine imkân vermektedir.

Şehir, bir medeniyetin etkisinin en çok hissedildiği ve özelliklerinin yaşandığı yerdir. Her bir medeniyet, kurduğu şehirlerle kendini ifade eder. Şehir ve medeniyet arasındaki ilişki, karşılıklıdır. Hem medeniyetler şehirleri hem de şehirler medeniyetleri etkiler. Şehirler, şehri meydana getiren anlayışın sahibi olan medeniyetin bir sonucu olarak kurulur. Bununla birlikte şehirlerin doğası ve içindeki insanı şekillendirme özellikleri medeniyetin şekillenmesine de etki etmektedir.

Şehirler sadece yerleşim yeri değildir. Medeniyetler tarihi, bir bakıma şehirlerin tarihidir. Çünkü şehirler, bir toplumun medeniyet anlayışının şekillendiği mekânlardır.

Şimdi dünyada medeniyetlere yön veren ve medeniyetleri temsil eden şehirlere göz atalım.

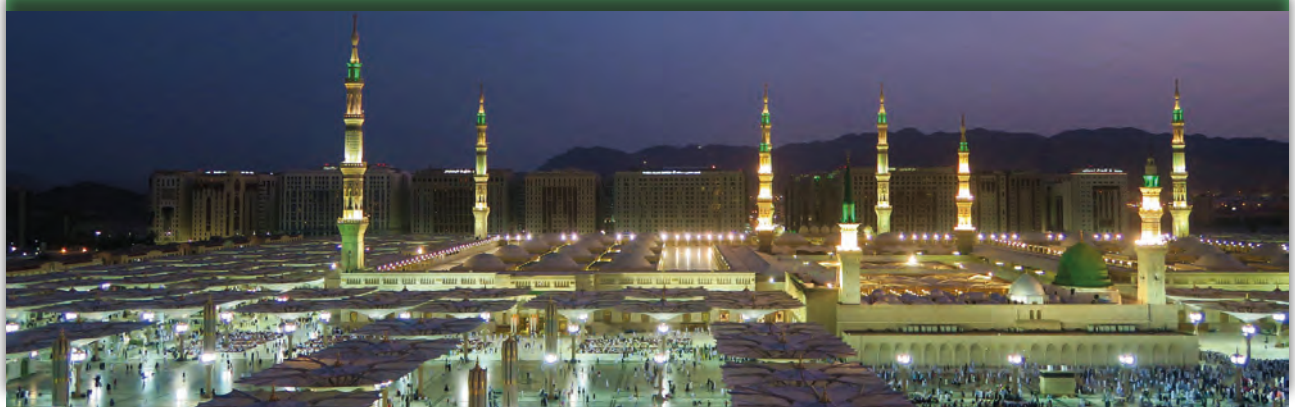
KURTUBA

Fenikeliler tarafından bugünkü İspanya'da kurulmuştur. Müslümanların İspanya'ya gelişiyle Endülüs Emevi Devleti'nin başkenti olmuştur. Bu dönemde Avrupa'nın en önemli eğitim, bilim, kültür ve sanat merkezidir. Burada açılan medreselerde dünyanın farklı bölgelerinden, farklı inançlara mensup dünyaca ünlü bilim insanları yetişmiştir. Kurtuba, döneminin en iyi eğitim veren okullarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca ilk ışıklandırılan şehir olan Kurtuba, Avrupa'da üniversitesi olan ilk şehirdir. Burada yapılan bilimsel çalışmalar Avrupa'da Rönesans'ın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Endülüs Emevi Devleti Dönemi'nde yapılan Kurtuba Ulu Camii bu şehirde bulunmaktadır.

MEDİNE

"Medine", kültür tarihinde şehrin, şehirliliğin, kültür ve medeniyetin çıkış yeri anlamlarına gelmektedir. Eski adı "Yesrip" olan Medine, günümüzde Suudi Arabistan'ın önemli şehirlerinden biridir. Peygamberimiz Hz. Muhammed ve Mekkeli Müslümanlar, 622 yılında Medine'ye hicret etmişlerdir. Hicret, İslam tarihi için olduğu kadar Medine şehri için de dönüm noktası olmuştur. Mekke'den gelen "muhacirler", Medineli Müslümanlardan oluşan "ensarlar" ve Yahudiler hicretle beraber Medine'de bir arada yaşamaya başlamışlardır. Medine'de farklı inançlara sahip insanların bir arada rahat yaşaması diğer İslam şehirlerine örnek olmuştur. Medine, Hicret'ten sonra şehir hâlini almıştır. Mescid-i Nebevi'nin şehrin merkezine yapılması, yollarının buraya kolay ulaşılabilir şekilde tasarlanması, merkezinde caminin bulunduğu şehirlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hicretten sonra yeni bir siyasi ve hukuki yapı oluşturulmuştur. Sosyal, askerî ve ekonomik yapılanma gerçekleştirilmiş ve Medine yeni kurulan İslam Devleti'nin başkenti olmuştur. Şehir; açılan eğitim merkezleri, camileri ve sosyal yaşamı ile sonraki İslam şehirlerine model olmuştur. Peygamberimizin kabrinin burada olması nedeniyle Medine, her yıl milyonlarca Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

PARİS

MÖ 3. yüzyılda Seine (Sen) Nehri etrafına kurulmuş olan Paris, Notre Dame (Notır Dam) Katedrali'nin yapılmasıyla Fransa'nın merkezi hâline gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrası hızla göç alan şehirde Sorbonne (Sorbon) Üniversitesinin kuruluşu Paris şehrini bir bilim merkezi hâline getirmiştir. Paris, bütün Avrupa'ya hatta dünyaya yeni siyasi fikirlerin yayılmasında öncülük etmiştir. 1789 Fransız İhtilali, 1830 ve 1848 işçi devrimlerinin yaşandığı devrimler şehridir. Bilim, kültür, sanat alanlarında dünyanın önde gelen merkezlerinden biridir. Modanın da başkenti olarak anılan Paris, turistlerin en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir.

İSTANBUL

İstanbul'da MÖ 5000'li yıllarda ilk yerleşimlerin kurulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır. Avrupa ile Asya kıtalarının kesiştiği bir noktada yer alır. Yüzyıllar boyu çeşitli din, dil ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bir şehir olan İstanbul, tarihi boyunca farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmesi ile beraber İstanbul bir çekim merkezi olmuştur. Eğitim almak için çevre şehir ve ülkelerden insanlar buraya gelmiş, Ali Kuşçu gibi bilim insanları medreselerde dersler vermiştir. Padişahların tanıdığı haklar sayesinde farklı medeniyetlerden insanlar burada yaşamışlardır. Cami, sinagog, kilise gibi farklı inançlara yönelik ibadethaneler İstanbul'da yan yana bulunmaktadır.

Medeniyete yön vermiş Roma, Konya, Eskişehir, Bağdat, Londra, Viyana, Şanghay, Dakar gibi şehirlerin kültürel özelliklerini yansıtan görseller bulunuz. Bu görselleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır.

ŞEHİRLE İLİŞKİMİZ

Şehirle insan arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Önce insanlar kendi duygu ve düşüncelerine uygun şehirler kurarlar. Sonra şehirler, kurulmalarında etkili olan duygu ve düşünceleri gelecek nesillere aktararak insanları etkiler. Belki de bu nedenle insanları tanımak istediğimizde ilk sorduğumuz sorulardan biri "Nerelisin?" olur. Sanki aynı şehirde yaşayanlar bir uzlaşma içindedir. Alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri benzerdir. Çünkü insanlar yaşadıkları şehirlerin kültürel dokusundan etkilendikleri gibi ekonomik ve sosyal yapısı ile ikliminden de etkilenmektedir. Bulundukları ortamın imkânlarından yararlanarak hayatlarını sürdüren insanlar, o çevrenin hayat standardıyla yetişir.

İnsanın şehirle ilişkisinin başladığı ve bittiği yer, evdir. Evinden dışarıya adım attığında şehirle ilişki kurmaya başlayan insan, evine döndüğünde o ilişkiye bir süreliğine ara vermiş olur.

Şehirle kurulan ilişkiler çok farklıdır. İnsan, şehrin mimari yapısıyla olduğu kadar işlevleriyle de ilişki içindedir. Şehrin mekânları olan sokaklar, meydanlar, parklar, alışveriş mekânları, kamusal alanlar ve ibadet mekânları farklı anlam ve boyutlarıyla şehirde yaşayanları etkiler. Eğitim, ticaret, ibadet, sosyalleşme, rekreasyon, sağlık, çalışma, spor ve daha birçok farklı faaliyet şehirle şehirli arasındaki ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Evimizden çıktığımızda şehirle ilk iletişimimiz sokak ile başlar. Sokaklar her şehirde farklı karaktere sahiptir. Dar, geniş, kıvrımlı, dik yokuşlu, taşlı ya da denize açılan sokaklar... Sokakların yapısını şehrin yer şekilleri ve iklimi kadar insanların yaşam tarzı da belirler. Sokaklar bizi şehre ulaştırır. Bu görevinin yanı sıra sokaklar mahallenin ortak kullanım alanlarıdır. Komşuluk ilişkileri burada gerçekleşir. ''Bizim sokak'' ifadesiyle şehir ilk kez burada sahiplenilir. Önce sokakla sonra da sokaktakilerle iletişim kurulur.

Evden veya apartmandan çıkıldığında sokakta karşılaşılan insanlarla selamlaşmak, onlara hatırlarını sormak iletişimi başlatır. Pencere önünde oturan ve dışarıyı izleyen birini tanımıyor olsak da selamlaşmak, hem onu hem bizi mutlu edecek hem de sokağı sahiplenmemizi sağlayacaktır. Böylece sokak bizim için güvenli bir alan hâline gelecektir.

Sokağı geçip şehrin merkezine doğru ilerlediğimizde bizi genellikle bir çarşı karşılar. Çarşı, Osmanlı şehirlerinde toplumsal hayatın merkezidir. Günümüzde şehirlerde yaygınlaşan alışveriş merkezleri çarşılara ilgiyi azaltsa da bu çarşılar önemini hâlâ sürdürmektedir. Hemen her türlü ürünün satıldığı bu çarşılara herkesin yolu düşer. Şehirde üretilenler, insanların ihtiyaç ve alışkanlıkları buradaki ticarete yön verir. Bazı şehirlerde bakırcıların, demircilerin ya da dokumacıların çok olması tesadüf değildir.

Şehirde yaşayan insan aynı zamanda yaşadığı mekânların yapısını da belirler. Düz damlı kerpiç evler, cumbalı ahşap evler, tek katlı evler, çok katlı evler, kapıları sokağa açılan ya da yüksek duvarlarla çevrili bahçelere açılan evler o şehrin doğal koşulları kadar insanların yaşam biçimini de yansıtır.

İnsanın şehirle ve şehrin mekânlarıyla kurduğu ilişkinin boyutu kendisinin de şehirlilik düzeyini belirlemektedir. Çünkü şehirli olmak sadece şehirde yaşamaktan ibaret değildir. Büyük İslâm düşünürü ve ilk sosyolog İbn Haldun'a göre şehirli "şehirde geniş ve mükemmel bir surette medeni yaşayan kimse"dir. Geniş ve mükemmel surette yaşamak ise şehirde yaşamanın gereklerini yerine getirmekle sağlanabilmektedir.

Yaşadıkları çevreden etkilenen insanların içinde bulundukları çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlisi; atalarından miras olarak aldıkları, binlerce yıllık geçmişi olan şehri gelecek nesillere yaşanabilir bir şehir olarak bırakma bilincidir. Çevreyi kirletmeden ve tahrip etmeden, tarihî ve kültürel dokuya zarar vermeden yaşanmalıdır. Birlikte yaşamak; anlayış ve saygı çerçevesinde komşuluktan alışverişe, trafikten gürültü yapmamaya kadar tüm insani ilişkileri, sevgiyi, yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlamakla mümkün olur.

2. Tema
Şehirde Yaşam

ŞEHİR VE SOSYAL YAŞAM

Şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir. Şehirlerde insanların gündelik yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran çok çeşitli yaşam alanları ve kurumsal yapılar bulunmaktadır. Sinema, tiyatro, lokanta, pastane, müze, galeri, kütüphane, ibadethane, otel, kahvehane, park gibi yerler sosyal yaşamın canlı olduğu mekânlardır. Bu mekânlarda insanlar yeme, içme, ibadet etme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirirler. Bu yaşam alanları ve kurumlar bir şehrin kimliğini yansıtır.

"Yaşam mekânı olarak şehirler sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir."

Şehrin sosyal yaşamının özellikleri şunlardır:

1. Şehirlerde farklı sosyal gruplar vardır.
2. Şehirlerde insanlar birbirinden farklı işlerde çalışırlar.
3. Şehir yaşamını düzenleyen yazılı ve yazısız kurallar vardır.
4. Şehirlerde çok çeşitli kültürel faaliyetler yapılmaktadır.
5. Şehir yaşamında eğitim kurumları yaygın ve çeşitlidir.
6. Şehir yaşamının temelinde ekonomik etkinlikler önemli bir yere sahiptir.

Şehirler, kırsal alanları da içine alarak büyür. Günümüzde şehirler, önemli değişimler yaşamaktadır. Bu değişimin başında köyden kente nüfus hareketleri gelmektedir. Türkiye'de 2018 yılı verilerine göre

nüfusun %93,76'sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,24'tür. Dolayısıyla şehirler, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı temel yerleşim yeri hâline gelmiştir. İnsanların göç etmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Günümüzde ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, eğlence ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı şehirlere göç edilmektedir. Nüfustaki değişime bağlı olarak da şehirlerde çok hareketli bir yaşam vardır.

Şehirlerde nüfusun fazla olması; çevre kirliliği, trafik, yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, altyapı yetersizliği, kültürel yabancılaşma gibi birçok soruna yol açmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı ilgisizliği, dayanışma ve yardımlaşmanın azalması, sosyal ilişkilerin zayıflaması da başka bir önemli sorun olarak ortaya çıkmıştır.

"Dayanışma"; bir toplumu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkar birliği ile birbirlerine bağlanmaları ve her konuda birbirlerine destek olmalarıdır. "Yardımlaşma" ise bireylerin yalnız başına üstesinden gelemeyecekleri durumlar karşısında başkalarından aldığı destek ve katkıdır.

İnsanlar genellikle sadece ihtiyaçlarını karşılamak için birbirleri ile iletişim kurmaktadır. Bundan dolayı insanlar arasındaki dayanışma ve yardımlaşma duygusu azalmaktadır.

"Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır."

Bu ihtiyacı karşılamak üzere günümüzde şehirlerde profesyonel biçimde çalışan hayır kurumları, dernekler, vakıflar ortaya

çıkmıştır. Bireyler dinî, ahlaki, insani ilkelere dikkat ederek dayanışma ve yardımlaşma duygusunu şehir yaşamında tekrar canlandırabilirler. İslam dini yardımlaşmaya, dayanışmaya ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesine büyük önem vermiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." hadisi komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.

Bir toplumun huzuru, mutluluğu, geleceği bireyler arasındaki sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhuna bağlıdır. Bazen insanlar sosyal hayatta kendi gayretleriyle üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Böyle durumlarda toplumsal dayanışma ve yardımlaşma içerisinde hareket edebilmek, "millet" olmanın bir gereğidir. Bu dayanışma, yardımlaşma ve birliktelik duygusunu birçok örnek olayda görmek mümkündür. Örneğin deprem ve sel gibi doğal afetlerde insanların birbirlerine yardım etmesi bunun bir göstergesidir. Türk milleti 1999'da Marmara'da, 2011'de Van'da meydana gelen depremlerde büyük bir yardımlaşma ve dayanışma örneği göstermiştir. Türk milleti sadece doğal afetler karşısında değil toplumsal olaylar karşısında da bu dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örneğini vermiştir. Örneğin 15 Temmuz 2016'da hain darbe girişimine karşı milletimizin kahramanca mücadele etmesi bunun bir kanıtıdır.

MEDENİ YAŞANTININ GEREKLERİ

"Medeni insan, medeni yaşam" gibi ifadeleri mutlaka duymuşsunuzdur. Bu ifadelerde geçen medeni kelimesinin ne anlama geldiğini hiç düşündünüz mü? Medeni kelimesi sözlükte "şehirleşmiş, uygar" anlamlarına gelmektedir. Şehirler çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Şehirde belirli bir düzen içerisinde, karşılıklı saygı çerçevesinde bir yaşam sürdürülmesi gerekmektedir. Medeni bir yaşantı sürdürebilmek şehirde yaşamanın gereklerindendir. Şehirde yaşayan insanlar, şehir hayatını düzenleyen görgü ve nezaket kurallarına uymak durumundadır. Bu kurallar, insanların bir arada bulundukları her ortamda davranışlarını düzenler. Apartman, park, alışveriş merkezi, ibadethane ve toplu taşıma araçları insanların toplu olarak bulundukları yerlerdendir. Bu mekânlarda belirli kurallara uygun davranmak gerekir. Çünkü şehirde yaşayan insan, şehri paylaştığı diğer insanlara karşı sorumludur. Bu sorumluluk görgü ve nezaket kurallarına uymayı gerektirir. Bakın, bir arkadaşımız bu kuralları yaşamında nasıl uyguluyor:

Ben Melike, ailemle birlikte dört katlı bir apartmanda yaşıyoruz. Evimize girerken ayakkabılarımı kapı önünde bırakmamaya dikkat ederim. Televizyonun sesini komşularımızı rahatsız edecek şekilde açmam. Ayrıca çöplerimizi kapı önüne koyarken apartman yönetimince belirlenen saatlere uymaya özen gösteririm. Toplu taşıma araçlarını kullanırken diğer yolcuları rahatsız etmemek için yüksek sesle konuşmam. Bu araçlarda engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu yolculara yer veririm.

Sizler de günlük hayatınızda uyduğunuz kuralları düşünerek Melike'nin söylediklerine neler ekleyebilirsiniz?

İlk Çağ düşünürlerinden Aristoteles (Aristo) “Bir şehir, farklı insanların yaşadığı mekânlardan oluşur. Benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler.” demiştir. Yani şehirlerde farklı özelliklere sahip birçok insan yaşamaktadır. Bu farklılıklara saygı göstermeli, bu farklılığın şehrimizi zenginleştirdiğini unutmamalıyız.

Şimdi şehir yaşamında uymamız gereken kuralları inceleyelim.

İbadethaneler, insanların dinî inançlarının gerektirdiği şekilde ibadet ettikleri yerlerdir. İbadethanelere giderken temiz ve uygun kıyafetler giymeliyiz. İbadethanelerde yüksek sesle konuşmamalı, ibadet edenlerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmamalıyız.

Piknik alanları ve parklarda ağaçlara ve diğer bitkilere zarar vermemeliyiz. Diğer insanların rahatsız olacağı şekilde müzik dinlemek, gürültü yapmak gibi davranışlardan kaçınmalıyız. Çöplerimizi çöp kutularına atmalıyız.

Katılacağımız törenlerin türüne uygun şekilde giyinmeli, töreni sessizce izlemeli, gerekiyorsa beğenimizi alkış gibi davranışlarla ifade etmeliyiz. Törene vaktinde gitmeliyiz. Tören akışını bozacak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Sinema ve tiyatro gibi kültür ve sanat faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlara zamanında gitmeli, cep telefonumuzu kapatmalıyız. Gösteri sırasında diğer insanları rahatsız edici her türlü davranıştan kaçınmalıyız.

Alışverişte, alacağımız ürünü seçerken rafları ve tezgâhı dağıtmamalı ve görevlilere karşı nazik olmalıyız. Alışverişimiz bittikten sonra kasada sıraya girmeliyiz. Yaşlı, engelli, hamile ya da çocuklu kimselere öncelik vermeliyiz.

ŞEHİRDE SIRADAN BİR GÜN

Sabahın erken saatleri... Şehir sakinlerinin çoğu uyurken bazıları çalışmaya başlamış bile. Temizlik işçileri caddeleri süpürüyor, ardından araçla caddeler yıkanıyor. Fırıncılar çoktan ekmek pişirmeye başlamışlar. Bazıları ise daha evlerine gitmemiş bile. Hastanedeki nöbetinden dönen doktor, güvenlik görevlileri ve daha birkaç kişi hâlâ dışarıda.

Sabahın ilerleyen saatlerinde caddeler iyice kalabalıklaşıyor. Herkes bir yerlere koşuşturuyor. Yetişkinler işe gitmek için yola çıkmış, çocuklar ise okullarına gidiyor. Şehirde pek çok okul var, tabii pek çok da öğrenci. Caddeler otobüs ve arabalarla doldu. Neyse ki bir yere ulaşmak için kullanabileceğimiz pek çok ulaşım aracı var: otobüs, metro, tren... İki araba köşede çarpışmış ve iki caddeyi de tıkamış. Araç kuyruğu uzayıp giderken insanlar işlerine vaktinde ulaşamayacakları için kaygılı.

Pazarcılar tezgâhlarını kuruyor. Dükkânlar birer birer açılıp müşteriler için hazırlanıyor. Şehirde ne çok dükkân var! Şehrin hemen çıkışında yer alan fabrikaların bacalarından dumanlar tütmeye başladı bile. Bu dumana araçların yaydığı egzoz gazları da eklenince bazen gökyüzü gri bir bulutla kaplanıyor. Müze ziyaretçilere açıldı. Öğretmenleriyle birlikte bir grup öğrenci, müzenin önünde içeri girmek için bekliyor.

Yol çalışması yapan işçiler kazı yaparken bir su borusunu patlatmışlar. Etrafa yayılan su, bir aracın kayarak kaldırıma çıkmasına neden oluyor. Kaldırımda yürüyen bir genç yaralanıyor. Hemen bir ambulans çağrılıyor. Neyse ki şehirde pek çok hastane var. Ambulans yaralıyı alarak en yakın hastaneye götürüyor.

Öğlen oldu. Herkes yemek yemek için hazırlanıyor. Öğrenciler öğlen tatilinde okul bahçesini dolduruyor. Ofis çalışanları caddedeki lokantalarda karınlarını doyuracakları bir yer arayışında. Ancak hava bozuyor. İlk yağmur damlaları düşerken insanlar şemsiyelerini açıyor ya da kapalı alanlara kaçıyor. Pazarda alışveriş sırasında çantasını kaybeden bir kadın çevresindekilerden yardım istiyor. Polis çağrılıyor.

Öğleden sonra yağmur şiddetini artırdı. Şiddetli rüzgâr, şemsiyenin altındaki insanların bile ıslanmasına neden oluyor. Okuldaki son ders bitti. Okul çıkışı parktaki spor sahasında maç yapmak için sözleşen öğrenciler koşarak evlerine gidiyor. Pazarcılar tezgâhlarını toplamak zorunda kaldı. Akşam üzeri yağmur şiddetini iyice artırdı. Sokaklar su altında kaldı. İnsanlar su birikintisi içinde karşıdan karşıya geçmekte zorlanıyor, çöplerle tıkanan mazgalları belediye işçileri açmaya çalışıyor.

Bir müddet sonra sokaklardan sanki dereler akıyor, önüne gelen her şeyi sürüklüyor. Bir mağazaya sığınan yaşlı kadın "Her yer betonla kaplandı. Suyu emecek toprak kalmazsa böyle olur." diye söyleniyor. Yağmur durdu ve şehre karanlık çöktü. Dükkânlar birer birer kapanıyor, çalışanlar toplu taşıma araçlarına binmek için duraklara doğru ilerliyor. Tiyatroya giden seyirciler yerlerine oturmuş, oyunun başlamasını bekliyorlar. Sanat galerisindeki resim kursu başlamış bile.

Karanlıkta evlerine dönmeye çalışan insanlar, dikkatli bir şekilde yürüyorlar. Tenha sokaklardan geçerken her gün gazetelerde okudukları tehlikelere karşı uyanık olmaları gerektiğini hatırlıyorlar.

Okuduğunuz metinde şehrin hangi fırsat ve risklerinden söz edilmiştir? Bunlara başka neler ekleyebilirsiniz?

Günümüzde dünya nüfusunun %54'ü şehirlerde yaşamaktadır. Büyük şehirlerdeki iş imkânlarının fazlalığı, kırsal bölgelere oranla yaşam kalitesinin yüksek oluşu insanları şehirde yaşamaya yönlendiren unsurlardan bazılarıdır. Bunun yanında sağlık hizmetlerinden faydalanabilme, devletin ve belediyelerin sağladığı hizmetlere erişimin kolay oluşu, çocuklara daha iyi eğitim sunma gibi nedenler sebebiyle insanların birçoğu şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bütün bunlar, insanların gözünde şehirleri daha önemli hâle getirmektedir.

Şehirler, insanlara birçok imkân sunmaktadır. Bu da şehirlere olan ilgiyi artırmaktadır. Fakat çok sayıda insanın bir arada yaşaması ve plansız şehirleşme, birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; doğal afetlerle başa çıkamama, çevre kirliliği, trafik sorunu, şehre uyum problemleri ve çeşitli suçlarla karşılaşmadır. Bunlarla baş edebilmemizin en güzel yolu şehirde yaşarken karşılaşabileceğimiz sorunların farkında olmaktır. Aynı zamanda bu sorunlara kişisel ve toplumsal olarak nasıl çözümler üretebileceğimiz üzerine düşünmektir.

ŞEHRİN FIRSATLARI

Eğitim Fırsatları

• Şehirler, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar insanların isteklerine ve yeteneklerine göre birçok farklı eğitim kurumuna erişme imkânı sunar (meslek liseleri, güzel sanatlar lisesi, sınavla öğrenci alan liseler, özel okullar, üniversiteler).
• Derslik sayısı, spor salonu, yurt, kütüphane, atölye, laboratuvar gibi imkânlar kırsal bölgelerdeki eğitim kurumlarına göre daha fazladır.
• Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre çeşitli kurs, sosyal ve sportif faaliyetlere katılma imkânı vardır.
• Eğitimle alakalı konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler de şehir merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Fırsatları

• Şehir hastaneleri, araştırma hastaneleri, tıp fakülteleri şehir merkezlerindedir.
• Şehir merkezlerinde evde bakım hizmetlerine ulaşılabilir.
• Şehir merkezlerinde donanımlı hastaneler bulunmaktadır.

İş Fırsatları

• Fabrikalar, imalathaneler, atölyeler şehir merkezlerine daha yakındır.
• Otel, lokanta gibi hizmet sektörleri genellikle şehir merkezlerindedir.
• Ticari faaliyetler daha çok şehir merkezlerinde yürütülmektedir.
• Birçok meslek alanı, şehir merkezinde faaliyet göstermekte ve insanlar yeteneklerine göre daha kolay iş bulabilmektedir.

Sanat, Spor Fırsatları ve Sosyokültürel Fırsatlar

• Sinema, tiyatro ve sergi salonları şehir merkezlerindedir.
• Şehir merkezlerinde her branştan spor kulüplerine katılabilme imkânı vardır.
• Spor müsabakalarını izleyebilme imkânı vardır.
• Sivil toplum kuruluşları şehir merkezlerinde bulunmaktadır.
• Sanatla ilgili eğitim veren kurumlar daha çok şehir merkezlerindedir.

Ulaşım Fırsatları

• Toplu taşıma araçları şehirlerde daha yaygın kullanılmaktadır.
• Şehir merkezi ve çevresinde kara yolları oldukça gelişmiştir.
• Şehir merkezlerinin ulusal ve uluslararası ulaşımı kolaydır.

Şehir, fırsatlar sunduğu kadar bazı riskler de içerir. Deprem, sel, trafik kazaları, çevre kirliliği gibi riskler şehirlerde de karşılaşabileceğimiz risklerden bazılarıdır.

ENGELSİZ YAŞAM

"Benim adım Mert. Yürüme engelliyim. Sadece bacaklarımı kullanamıyorum, o kadar. Bu yüzden bir tekerlekli sandalyem var. Ülkemizde yürüyemeyen, konuşamayan, işitemeyen, göremeyen ya da zihinsel engeli olan milyonlarca insanın olduğunu biliyor musunuz? Siz de şaşırdınız değil mi? Çünkü etrafta çok fazla engelli görmüyorsunuz. Peki, neden?"

Mert'in sorusuna ne cevap verirsiniz?

Ülkemizde engelli yurttaşlarımız toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli bireyler özel mekânlarını belli bir oranda kendi ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemektedir. Ancak yaşadıkları mekândan dışarıya adım attıklarında kentsel/kamusal mekânlara ulaşabilme ve bu mekânları rahat bir şekilde kullanabilmede birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Onların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayan yurttaşlarımızla aynıdır. Bu nedenle tüm yurttaşların kent mekânlarına ulaşmasını sağlamak çok önemlidir. Engelli bireyler de bir başkasının yardımına ihtiyaç duymadan işe, okula, alışverişe, spor alanlarına, parklara, ibadethanelere kolaylıkla gidebilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir. Bunu sağlamak en başta belediyelerin görevidir.

Şehirlerin mimari planlanmasının temel amacı, kullanıcıların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır. Kısaca tasarımın merkezinde kullanıcı vardır. Fiziksel mekânlar söz konusu olduğunda kullanıcı profili çok çeşitli ve değişkendir. Yaşlılar, kalıcı ve geçici engelliler, hamileler de bu kullanıcı kitlesi dâhilindedir. Toplumdaki tüm bireyler için fiziksel yeterlilik geçici bir durumdur. Engelsiz yaşam alanına yalnızca engelli bireyler ihtiyaç duymaz. Herkes yaşamının bir bölümünde bazı kısıtlılıklarla yaşamak durumunda kalabilir. Bir çocuğun, bir hamilenin ya da kol veya bacağı kırılmış bir kişinin, çocuk arabasıyla çocuğunu gezdiren bir ebeveynin, yaşlı bir kişinin hareket kabiliyetleri bu kısıtlılıklara örnek gösterilebilir.

Engelli bireylere engelsiz bir şehir hayatı sunmak onların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanıyarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmelerini sağlayacaktır. İstediği zaman, istediği saatte, dışarıda kimseye muhtaç olmadan dolaşabilmek, alışverişini yapıp bir çay bahçesinde çay yudumlayabilmek, yeni çıkan bir filmi akranlarıyla birlikte sinemada izleyebilmek, ibadetlerini yerine getirmek vb. hiçbir zaman sorun olmamalıdır. Engelli birey bütün bunları özgürce yapabilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir.

Şimdi engelsiz yaşam alanlarını doğru uygulayan şehirlerden birkaç örnek inceleyelim:

Kaldırımlar yüksek olmamalı, genişlikleri bir tekerlekli sandalye veya bebek arabası gibi araçların sığacağı boyutta olmalıdır. Kaldırımdaki rampalar bu araçların iniş çıkışlarını kolaylaştıracak genişlikte ve eğimde olmalıdır. Yaya kaldırımında güzergâhın görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanmasını sağlayıcı, hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler olmalıdır.

Engelli vatandaşların güvenli bir şekilde kullanabileceği görsel ve sesli uyarı sistemleri olmalıdır.

Toplu taşıma araçlarındaki rampa sistemi sayesinde bebek arabasıyla ya da engelli aracıyla ulaşım araçlarına rahatça binilebilmelidir.

Üst geçitlerde bedensel engellilerin kullanabilmesi için asansörler bulunmalıdır.

Engellilerin spor ve eğlence amaçlı faaliyetlerde bulunmaları için plaj, spor salonu, sinema, tiyatro gibi yerlerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

ŞEHİRDEKİ DİĞER CANLILAR

Şehir sadece insanlardan, binalardan, yollardan ve araçlardan oluşmaz. Ağaçları, çiçekleri, insanları ve hayvanlarıyla bir bütündür. Şehirde insanlar kadar diğer canlıların da yaşama hakkı vardır. Bu yüzden insan, diğer canlıların da haklarını gözetmeli; onlara karşı merhametli ve duyarlı olmalıdır. Diğer canlılara karşı duyarlı olmak, yaşadığımız çevrenin doğal koşullarının ve çeşitliliğinin korunmasıyla mümkündür. Bilim insanları, insan hayatının devamı için doğadaki çeşitliliğin sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şehrimizde yaşayan diğer canlıları da düşünerek hareket etmeliyiz.

Hem tarihte hem de günümüzde insanların doğaya ve diğer canlılara karşı duyarlılıklarının birçok örneği vardır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Arifiye ilçesinde gerçekleştirdiği yol yapımı sırasında 270 yaşındaki çınar ağacına zarar vermemek için yol projesini değiştirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de aralarında yüz yıllık çınarların bulunduğu 50 ağacı koruma altına alarak bu ağaçların bakımını yapmıştır. Ülkemizin birçok şehrinde hayvan barınakları kurulmuştur. Bu sayede sokak hayvanlarının bakım, barınma ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır.

Atalarımız sıcak günlerde kuşların su içmesi, kanadı kırık leyleklerin tedavisi, dağda aç kalan kurtlara et verilmesi, sokak köpeklerine yiyecek temini, yaralı atların iyileştirilmesi için vakıflar kurmuşlardır. Ayrıca cami, medrese, saray gibi binaların güneş alan ve rüzgâr vurmayan cephelerinde, insanların ulaşamayacağı yükseklikte kuş evleri yapmışlardır.

1930 yılında Ulu Önder Atatürk Yalova'da köşkün çatısına zarar verdiği için çınar ağacının dallarının kesilmesine razı olmamıştır. Ağacın dallarının kesilmesinin yerine binanın tramvay rayları üzerinde biraz ileriye alınmasını emretmiştir. Bu olaydan dolayı günümüzde bu köşk "Yürüyen Köşk" olarak anılmaktadır.

Şehir; tabiattan, yeşilden, maviden, şefkat ve duyarlılıklardan yoksunluk demek değildir. Aksine şehir; güzelliğin, şefkatin ve duyarlılığın sembolüdür. Atalarımızın yüzyıllarca sergilediği duyarlılığı ve şefkati biz de şehrimizdeki diğer canlılara karşı göstermeliyiz. Aşağıda bu konuda neler yapabileceğimiz ile ilgili birkaç örnek uygulama okuyacaksınız.

Siz de çevrenizde gördüğünüz veya yaptığınız uygulamaları söyleyiniz.

Kamuya açık parklar, bahçeler ve ağaçlıklı yollar bizim için sadece bir hava değişikliği anlamına gelmez, bunlar şehrin ve şehir sakinlerinin ciğerleridir adeta. Buradaki bitki ve hayvanları korumalı, onlara zarar vermemeliyiz.

Kuşların ulaşabileceği yerlere yiyecek ve su bırakabiliriz. Kuşlar bunları fark edip yiyecek ve o yere tekrar gelecektir.

Basit malzemeler kullanarak yapacağımız kedi ve köpek evleri ile onların soğuktan korunmasına biraz olsun yardımcı olabiliriz. Yattıkları yerin biraz daha sıcak olması için evde kullanmadığımız battaniyeleri içine yerleştirerek ya da dışına sararak onlar için daha sıcak bir yuva yapabiliriz.

Soğukta kedilerin 6, köpeklerin 17 saat aç kalırlarsa donarak öldüklerini biliyor muydunuz? Onların vücut sistemleri yemek yiyerek ısı salgılayabiliyor. Boşalan yoğurt kapları bu iş için en ideal parçalar. Kedi ve köpeklerin ulaşabileceği yerlere artan yiyecekleri ve biraz su bırakarak birçok canlının hayatını kurtarabiliriz.

Yaralı ve hasta olduğunu düşündüğümüz bir hayvan gördüğümüzde yetkililere bildirmeliyiz. Belediyeler yaralı hayvanları alıp tedavi etmektedir.

Ülkemizde hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini; hayvanların rahat yaşamalarını, onların en iyi şekilde korunmalarını; her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak amacıyla 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

Bu kanuna aykırı davranmanın suç olduğunu ve bu suçu işleyenlerin cezalandırıldığını biliyor muydunuz?

3. Tema
Şehrimi Tanıyorum

Merhaba Sevgili Arkadaşlar,

Bu yıl seçmeli ders olarak tercih ettiğiniz bu derste güzel şehrimiz Uşak'ı tanıyacağız.

Şehir; sadece üzerinde yaşanan, sokaklarında gezilen, fabrikalarında ya da tarlalarında çalışılan bir yer değildir. Şehirler; orada yaşayan insanlarla bütünleşen, insanlarıyla birlikte yaşayan ve birlikte nefes alıp veren canlı birer kültür hazinesidir. Şehirlerin de tarihleri, hatıraları, hayalleri ve umutları vardır. Şehirler de tıpkı insanlar gibi doğar ve yaşar.

Doğası, tarihi ve kültürüyle ülkemizin en güzel şehirlerinden birinde yaşadığınızı biliyor musunuz? Peki, yaşadığınız bu güzel şehri ne kadar tanıyorsunuz?

Uşak'ın zihnimizde çağrıştırdığı kavramları aşağıdaki kavram haritasına yazalım.

Gerçekten de Uşak'ta keşfedilmeyi bekleyen o kadar çok şey var ki... Ama şehrinizi tanıyabilmek, onun zenginliklerini ve güzelliklerini fark edebilmek için şehrinize biraz daha yakından bakmanız gerekiyor. Uşak'ı keşfedin, Uşak'ta çok şey bulacaksınız. Haydi, şimdi güzel şehrimiz Uşak'ı hep birlikte tanımaya başlayalım!

Uşak ile ilgili araştırma yaparak aşağıdaki cümleleri tamamlayınız.

- Uşak'ın nüfusu .....
- Uşak'ın yüz ölçümü .....
- Uşak'a bağlı ilçe sayısı ..... , belde sayısı ..... , köy sayısı .....
- Uşak ..... yılında il olmuştur.
- Uşak'a komşu olan iller şunlardır: .....
  .....

- Uşak ilinin iklimi Ege ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş özelliği gösterir. Daha çok karasal iklim hüküm sürer. Yazları sıcak, kışları uzun ve sert geçer.

- İl topraklarının %38'i orman ve fundalıklarla, %35'i ekili-dikili alanlarla ve %24'ü çayır ve meralarla kaplıdır.

- Sadece belirli bir bölgede yetişen bitkilere "endemik bitkiler" denir.

- Uşak-Kütahya sınırında yer alan ..... Dağı'nda 114 endemik bitki türü görülmektedir.

- Uşak'ta değişik bitki türlerini ve yaban hayvanlarını barındıran İtecik Dağı'nda açan İtecik lalesi de endemik bir bitkidir. Bu lale Uşak'ın simgelerinden biri hâline gelmiştir.

- İtecik lalesinin diğer adı da .....

Yukarıdaki Türkiye haritasını inceleyiniz. Haritada Uşak'ın bulunduğu yeri işaretleyiniz. Uşak dışında seyahat ettiğiniz ya da akrabalarınınzın yaşadığı başka şehirler varsa bu şehirleri de harita üzerinde işaretleyiniz.

Aşağıda verilen haritada Uşak'a komşu şehirleri numaralarının karşısına yazınız.

1 .....Uşak.....

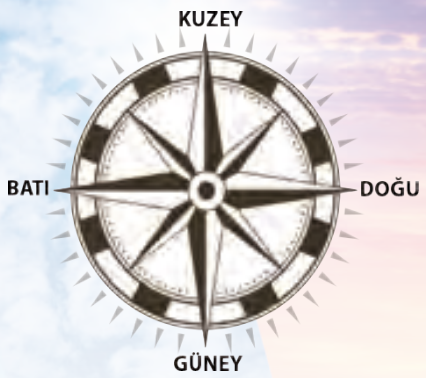
2 .....

3 .....

4 .....

5 .....

Aşağıda Uşak'ta aralık ayına ait bir haftalık hava durumu tahminleri verilmiştir.

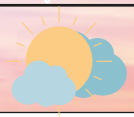

Parçalı Bulutlu

Kapalı

Yağmur Yağışlı

Kar Yağışlı

Günler	Tahmin Edilen Hava Olayı	Sıcaklık		Rüzgâr Yönü	Rüzgâr Hızı
		Gece	Gündüz		
Pazartesi		4°C	.....		12 km/sa.
Salı		3°C	8°C		8 km/sa.
Çarşamba		.....	5°C	.....	.....
Perşembe		1°C	.....	.....	6 km/sa.
Cuma		2°C	.....		7 km/sa.
Cumartesi		.....	7°C		.....
Pazar		.....	.....	.....	.....

Aşağıdaki yönergeleri uygulayarak tablo üzerinde boş bırakılan bölümleri tamamlayınız.

1. Pazartesi günü gece sıcaklığı gündüz sıcaklığından 2 derece düşük olacaktır.
2. Çarşamba günü gece sıcaklığı gündüz sıcaklığından 3 derece düşük olacaktır.
3. Çarşamba günü rüzgâr batı yönünden esecek ve rüzgârın hızı cuma ile aynı olacaktır.
4. Perşembe günü gündüz sıcaklığı Pazartesi gününün gündüz sıcaklığından 1 derece düşük olacaktır.
5. Perşembe günü rüzgâr güney yönünden esecektir.
6. Cuma günü gündüz ve gece sıcaklığı eşit olacaktır.
7. Cumartesi gününün gece sıcaklığı ile Perşembe gününün gündüz sıcaklığı aynı olacaktır.
8. Cumartesi günü rüzgârın şiddeti Salı gününden 2km/sa. daha düşük olacaktır.
9. Pazar günü gece sıcaklığı Çarşamba gününün gece sıcaklığından 1 derece fazla olacaktır. Gündüz sıcaklığı ise gece sıcaklığından 3 derece fazla olacaktır.
10. Pazar günü rüzgâr güney yönünden esecek ve salı günkü şiddetinden 2 km/sa. daha hızlı olacaktır.

Uşak Tarhanası

Özellikle kış aylarında soframızın vazgeçilmez çorbalarından olan tarhanayı tanıyor musunuz? Tabii ki tanıyorsunuz, bütün dünya tanıyor.

Dilimize Farsçadan geçmiş bir kelime olan "tarhana"(*); Orta Asya, Balkanlar ve Anadolu'da çeşitli yapım şekilleriyle farklılıklar gösteren, besleyici bir gıdadır. Tarhana çorbası çok eski kültürel lezzetlerimizden biridir. Türkiye'de yörelere göre farklı tarhana hazırlama biçimleri görülür. Uşak tarhanası en beğenilen tarhana türlerinden biridir. Bu nedenle Uşak tarhanası bütün dünya tarafından tanınan bir marka olmuştur. En önemli özelliği de doğal malzemelerle yapılan, sağlıklı, besleyici ve lezzetli bir çorba türü olmasıdır. Türkiye'nin farklı yörelerinde tarhana çorbası içme fırsatı bulan kişiler, Uşak tarhanasının diğerlerinden farklı bir lezzeti olduğunu söylerler. Peki, bu lezzetli çorbanın içinde hangi malzemeler var? Merak ettiniz mi?

(*) Rivayete göre Selçuklu padişahlarından biri seferde bir köylünün evine misafir edilmiş ve evin hanımı sunacak fazla bir şeyi olmadığı için alelacele bir çorba ikram etmiş. Çorbayı sunduktan sonra da padişaha karşı sıkılarak "Hünkârım, dar hâne çorbasıdır, kusura bakmayın. Afiyetle için." demiş. Böylece "darda olan ev" anlamına gelen "darhane", zamanla "darhana" ve sonra da "tarhana" çorbası olarak anılmıştır.

Uşak tarhanası yapılırken hangi malzemelerin kullanıldığını araştırınız. Bu malzemeleri aşağıdaki görsellerden seçerek malzemenin numarasını alttaki çorba kâsesine yazınız.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Tarihi Uşak Evleri

Osmanlı yapı izlerini taşıyan tarihi Uşak evlerinden günümüzde çok az kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılmış olan ve Osmanlı mimari özelliklerini taşıyan bu evlere Aybey, Işık, Karaağaç ve Kurtuluş mahallelerinde rastlamak mümkündür. Tarihi Uşak evlerinin genellikle birinci katları taştan, ikinci katları ahşap, cumbalı, beşik çatılı ve bağdadi sıvayla yapılmıştır ve çatıları kiremitlidir. Bu evler Kültür Bakanlığı tarafından koruma altına alınmıştır. Uşak'ta tescilli 86 adet tarihi Uşak evi bulunmaktadır.

Tarihi Uşak evlerinin inşasında ahşap ve kerpiç kullanılmasının nedeni Uşak'ın etrafının çam ormanlarıyla kaplı olması ve ahşap işleme sanatının varlığıdır. 1920'li yıllardan sonra ise gerek gelişen ve değişen teknolojinin etkisi gerekse bu evlerin yangın ve depreme karşı dayanıksız olması nedeniyle ahşap ve kerpiç ağırlıklı yapı anlayışından taş ve tuğla tarzı yapı anlayışına geçilmiştir.

Bahçe ve avlu, tarihi Uşak evlerinin önemli bir parçasıdır. Buralarda çocuklar oyun oynarken evin temizlik işlerinin yanı sıra salça, tarhana, bulgur gibi kışlık yiyeceklerin hazırlanması ve kurutulması gibi işler yapılmaktadır. Bahçe ya da avluda yer alan ekmek fırını da gerek o ailenin gerekse komşuların ekmek ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yer tutar. Tarihi Uşak evleri, dönemindeki diğer evler gibi oda sayısının çokluğu ile ön plana çıkmaktadır. Evlerdeki cumbalar komşular ile iletişim ve sokağı görme imkânı sağlamaktadır.

Tarihi Uşak evlerinin zemin katlarında bulunan tabanı düz ve kayrak döşeli "hayat" (*) ile bu hayatlarda Uşak halısı için kurulan dokuma tezgâhları, Uşak evlerini diğer evlerden ayıran önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uşak'ta 1890'lı yıllara kadar dar sokaklar etrafında sağlı sollu uzanan evler dikkati çekerken 1894 yılındaki büyük yangından sonra sokaklar genişletilmiştir. Tarihi Uşak sokaklarında dikkati çeken bir başka özellik ise Arnavut kaldırımlarıdır. Osmanlı şehirlerinde sıkça rastlanan Arnavut kaldırımları yağmur sularının akmasına olanak sağlaması, rutubeti alması, sele karşı dayanıklı olması, ağaç köklerinin su almasına imkân sağlaması ve estetik görüntüsü ile tercih edilmiştir.

(*) Evlerin zemin katında yer alan bir veya birkaç yanı açık bölüm.

Etkinlik

Kitabınızın sonunda yer alan tarihi Uşak evi görselini işaretli yerlerinden kesip fon kartonuna yapıştırınız. Yapıştırmadan önce tarihi Uşak evinizi istediğiniz şekilde renklendirebilirsiniz. Daha sonra kestiğiniz bu görseli numaralandırılmış yerlerden yapıştırarak tarihi Uşak evi hâline getiriniz.

UŞAK'IN NÜFUSU

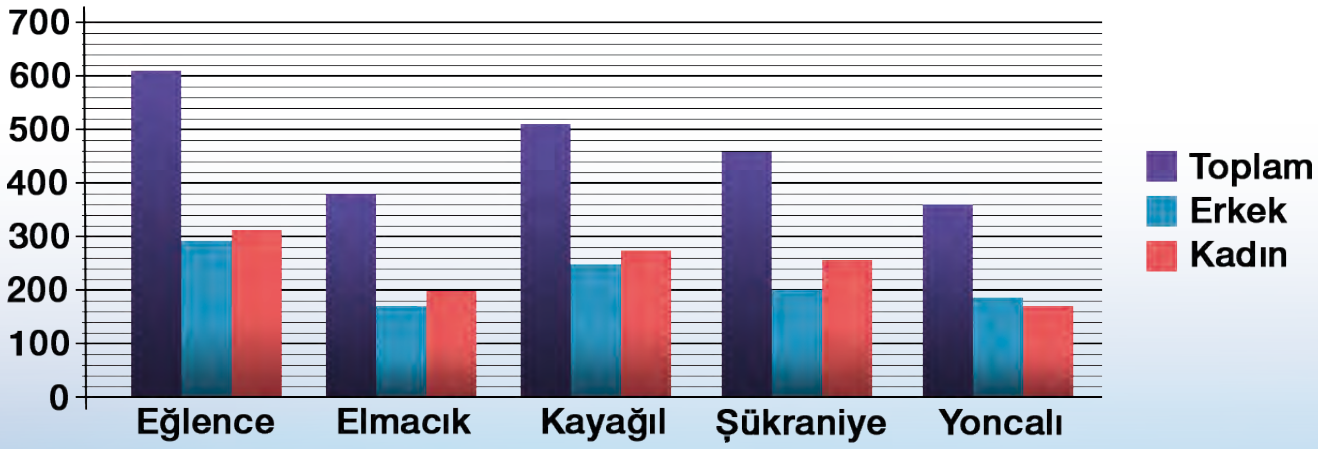
Uşak'ın nüfusu 2018 yılı verilerine göre 367.514'tür. Bu nüfusun, 182.931'i (%49,78) erkek ve 184.583'ü (%50,22) kadındır.

Yüz ölçümü 5.382 km^2 olan Uşak'ta kilometrekareye 68 insan düşmektedir. Uşak'ın nüfus yoğunluğu 68 kişi/km^2dir.

Uşak'ın ilçelerinin nüfusları şu şekildedir: Merkez 252.044, Banaz 36.373, Eşme 34.932, Sivaslı 20.753, Ulubey 12.955, Karahallı 10.457 kişidir.

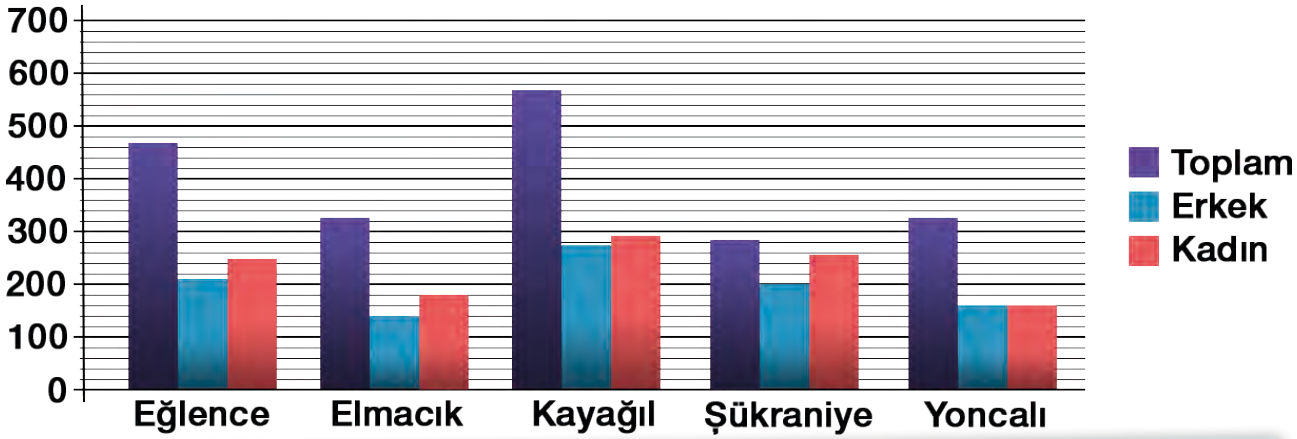
Aşağıdaki iki grafikte, 1980 ve 1990 yıllarında yapılan nüfus sayımlarında Uşak'ın 5 köyüne ait nüfus bilgileri verilmiştir. Grafikleri inceleyerek grafiklerin devamında verilen cümleleri uygun biçimde tamamlayınız.

1980 Yılı Nüfus Sayımı

1990 Yılı Nüfus Sayımı

10 yılda nüfusu artan tek köy ..... köyüdür.

Elmacık köyünde her iki nüfus sayımında da kadın nüfusu erkek nüfusundan .....

1990 nüfus sayımına göre toplam nüfusu üç yüz kişinin altında olan köy ..... köyüdür.

1980'de Elmacık köyünde yaklaşık ..... kişi yaşarken 1990'da yaklaşık ..... kişi yaşamaktadır.

1980 yılında erkek nüfusunun kadın nüfusundan fazla olduğu köy ..... köyüdür.

1990 yılındaki nüfus sayımında erkek ve kadın nüfusları Yoncalı köyünde .....

Bu iki nüfus sayımının sonuçlarının birbirinden farklı olmasının nedenleri neler olabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki alana yazınız.

.....

.....

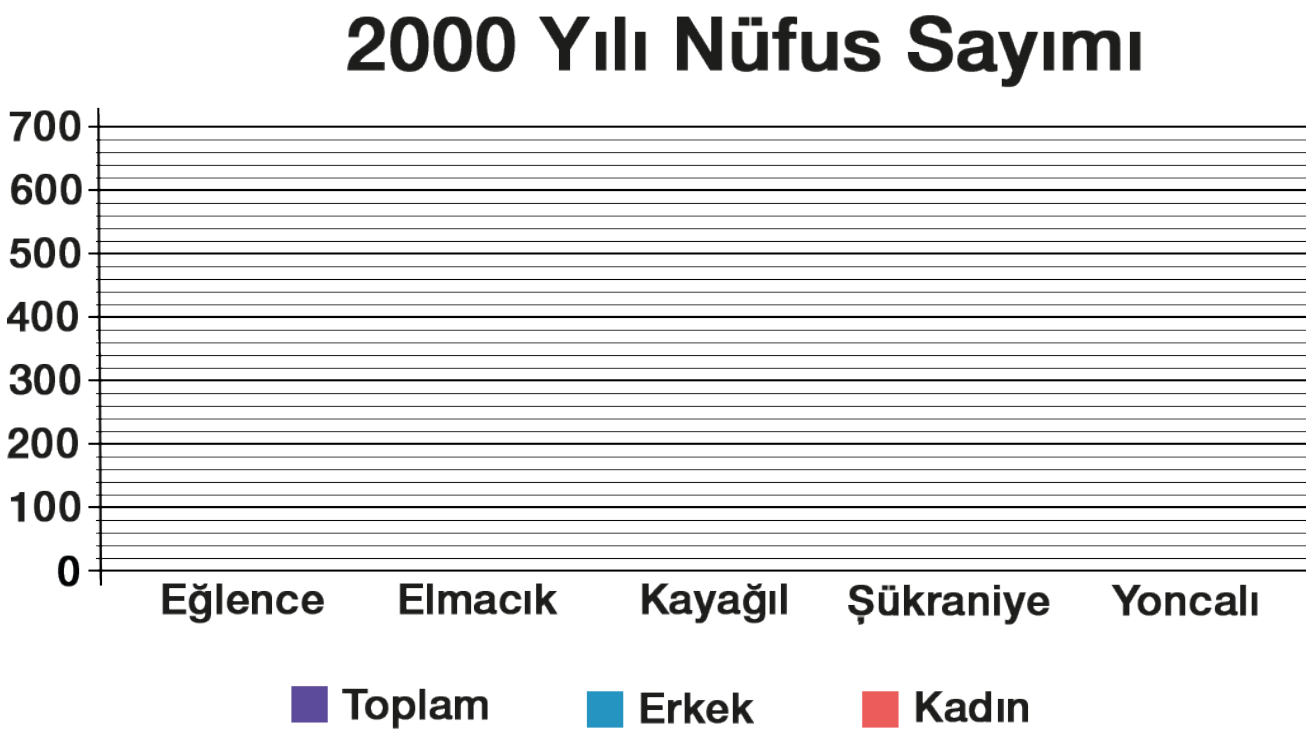
.....

.....

2000 yılında yapılan nüfus sayımında 5 köyün nüfus sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablodaki bilgilerden hareketle size verilen boş alana bu tablodaki verilerin grafiğini çizip boyayınız.

2000 YILI NÜFUS SAYIMI			
Köy Adı	**Toplam Nüfus**	**Erkek Nüfusu**	**Kadın Nüfusu**
Eğlence	434	220	214
Elmacık	309	150	159
Kayağıl	458	221	237
Şükraniye	226	118	108
Yoncalı	263	130	133

UŞAK'TA DOĞAL AFETLER

Uşak, depremin yıkıcı etkisinin fazla yaşanmadığı illerden biridir. Uşak ilinin büyük bir kısmı ikinci derece deprem bölgesindedir. Eşme ilçesi ise birinci derece deprem bölgesinde bulunmaktadır. Ancak Uşak'ın sınır komşuları Kütahya'ya bağlı Gediz, Simav; Afyon'a bağlı Dinar ilçelerindeki uzun ve aktif faylarda meydana gelen depremler ve bunların etkileri Uşak ve ilçelerinde de zaman zaman hissedilmektedir.

Uşak il sınırları içerisinde, biri il merkezinde diğeri Eşme'de olmak üzere deprem kaydı tutan iki istasyon bulunmaktadır.

Uşak'ta şiddetli yağmur nedeniyle zaman zaman dere taşkınları görülse de deprem dışında ciddi etkileri olan bir doğal afetle karşılaşılmamaktadır.

Deprem sonrası ilk 72 saatte, yardım ekipleri ulaşana kadar acil ihtiyaçlarınızı ve değerli evraklarınızı saklayacağınız bir "afet ve acil durum çantası" sizin ve sevdiklerinizin hayatını kurtarabilir.

Aşağıdaki malzemelerden afet ve acil durum çantasının içerisinde olması gerekenlerin numaralarını çantanın içerisine yazınız.

Bir afet ve acil durum belirleyiniz. Afet ve acil durum anında yapılması gerekenleri araştırınız. Araştırma sonucu elde ettiğiniz bilgilerden hareketle sınıfınızda bir tatbikat gerçekleştiriniz.

UŞAK VE İLÇELERİ

Osmanlı Devleti zamanında Anadolu eyaletine bağlı Kütahya sancağının bir kazası olan Uşak 1836 yılında yapılan bir idari değişiklikle Hüdavendigâr vilayetinin Kütahya sancağına bağlı bir kazası durumuna getirildi. Cumhuriyet Dönemi'nde 1924'teki idari düzenlemeyle yine Kütahya ilinin bir kazası olarak kaldı. Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni idari yapısı içinde Banaz, Sivaslı, Karahallı ve Ulubey nahiyeleri, Uşak kazasına bağlandı. 9 Temmuz 1953 tarihinde çıkarılan kanunla il hâline getirilen Uşak'a, Manisa'nın Eşme ilçesi de dâhil edildi.

Uşak ilinin ilçeleri Banaz, Eşme, Karahallı, Sivaslı ve Ulubey'dir. Şimdi bu ilçeleri kısaca tanıyalım.

BANAZ

Banaz, Uşak-Ankara kara yolu üzerinde Uşak il merkezine 33 km mesafededir. Afyon-İzmir demir yolu da Banaz'dan geçmektedir. Uşak'ın doğusunda bulunan Banaz'ın yüz ölçümünün yarıdan fazlası çam ormanları ile kaplıdır ve bu nedenle "Yeşil Banaz" olarak da anılmaktadır. Banaz'ın Ahat köyü sınırlarında bulunan Akmonia Antik Kenti, tarihî Lidya Kral Yolu üzerinde bulunmaktadır. Frigya ve Lidya sınırları üzerinde önemli bir yerleşim yeri olan Akmonia içerisinde birçok antik yapı ve mozaikli alan bulunmaktadır. Banaz'da, Hamamboğazı bölgesinde bulunan termal tesisler ilimizin önemli turizm noktalarından biridir.

EŞME

Eşme, Uşak'ın 62 km güneybatısında bulunmaktadır. Ankara-İzmir demir yolu ilçe merkezinden geçmektedir. Kilim dokumacılığı, Anadolu'da yüzyıllardır süren geleneksel Türk el sanatlarından biridir. Eşme kilimleri kendine has desen ve renk bakımından Anadolu'nun diğer kilimlerinden ayrı bir özelliğe sahiptir.

KARAHALLI

Karahallı, Uşak'ın 60 km güneydoğusunda bulunmaktadır. İlçe ekonomisi tarıma dayalı olup ilçede bağcılık yaygındır. Pamuklu dokumacılık ilçe ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Frigyalılar Dönemi'nden kalma, İpek Yolu'nun ilk günlerinden beri pek çok medeniyete şahitlik eden tarihi Clandıras Köprüsü Karahallı'da bulunmaktadır.

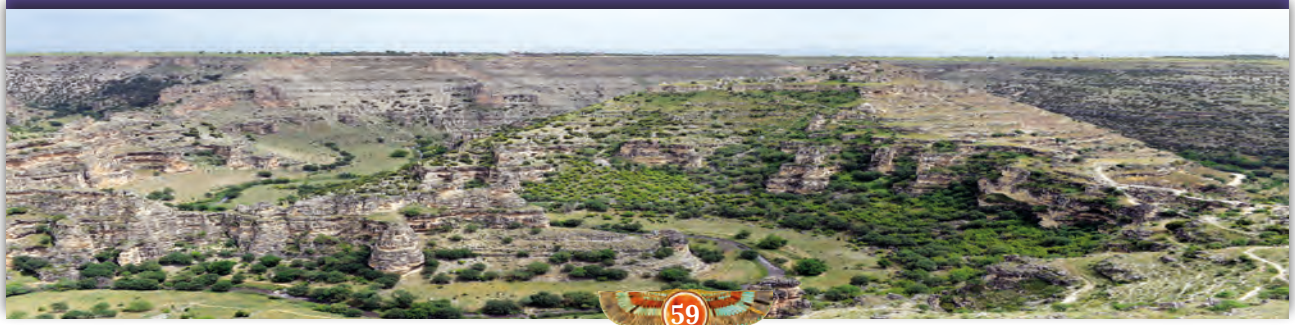
SİVASLI

Sivaslı, Uşak'ın 35 km güneydoğusunda bulunmaktadır. Sivaslı'da bulunan ve Roma Dönemi'nden kalma Sebaste Antik Kenti, birinci derecede sit alanı olup tarihî ve turistik açıdan önem taşımaktadır. Çilek yetiştiriciliğinin öne çıktığı Sivaslı'da tarım önemli bir geçim kaynağıdır. Sivaslı, çileği ile meşhur bir ilçemizdir.

ULUBEY

Ulubey, Uşak'ın 35 km güneyinde bulunmaktadır. Dünyanın en uzun ikinci kanyonu olan Ulubey Kanyonları ilçe sınırları içeresinde olup turizm açısından önemli bir yere sahiptir. Ulubey Kanyonu'nun millî park olmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ulubey ilçesi Sülümenli köyü sınırları içerisinde kalan Blaundus Antik Kenti, Büyük İskender'in Anadolu seferlerinden sonra Makedonya'dan gelenler tarafından kurulmuş tarihî ve turistik açıdan önemli bir yerleşim yeridir.

Uşak'ın ilçeleri ile ilgili araştırma yaparak aşağıdaki cümleleri tamamlayınız.

1. Kuzeyinde Gediz ve Altıntaş, doğusunda Sandıklı ilçeleri ile komşu olan, Akmonia Antik Kenti'nin bulunduğu ilçemiz .....

2. Toplam nüfusu ..... olan, çileğiyle ünlü ilçemiz .....

3. Yüz ölçümü ile Uşak ilinin en büyük ilçesi olup batısında Alaşehir ve Sarıgöl, güneyinde Denizli'nin Güney ilçesinin yer aldığı ilçemiz .....

4. Toplam nüfusu ..... olan, dünyanın en büyük ikinci kanyonu ile tanınan; Sülümenli, Çardak ve İnay köylerinin bağlı olduğu ilçemiz .....

5. Güneybatısında Denizli'nin Bekilli, batısında da Ulubey ilçemizin yer aldığı, dokumalarıyla tanınan ilçemiz .....

6. Toplam nüfusu ..... olan, tarihi Clandıras Köprüsü ile tanınan; Kaykıllı, Alfaklar ve Kırkyaren köylerinin bağlı olduğu ilçemiz .....

7. Batısında Eşme, doğusunda Karahallı ilçeleri ile komşu olan, Blaundus Antik Kenti ile tanınan ilçemiz .....

8. Toplam nüfusu ..... olan, kilimleri ile tanınan; Kıranköy, Güllü ve Yeleğen köylerinin bağlı olduğu ilçemiz .....

9. Kuzeydoğusunda Banaz, güneyinde Denizli'nin Çivril ilçeleri ile komşu olan, Sebaste Antik Kenti'nin bulunduğu ilçemiz .....

10. Toplam nüfusu ..... olan, Üzeyir Yaylası Şenliği'nin yapıldığı, Ahat, Baltalı ve Paşacık köylerinin bağlı olduğu, Hamamboğazı Kaplıcası ile tanınan ilçemiz .....

Aşağıda Uşak Belediyesinin logosu ve logodaki sembollerin anlamları verilmiştir. Bu bilgileri dikkatle inceleyiniz.

Uşak'ta el sanatları olarak halı ve kilim dokumacılığı ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Uşak Belediyesine ait logoda kilim sembolüne yer verilmiştir. Uşak'ın eski adı Uşşak'tır. Evliya Çelebi ünlü Seyahatname'sinde bu adı "Âşıklar Diyarı" olarak yorumlamıştır. Âşıklık geleneğine Uşak Belediyesinin logosunda yer verilen bağlama ile atıfta bulunulmuştur. Dişli çark, Uşak'taki gelişmiş sanayi sektörünü temsil etmektedir.

Aşağıda Uşak'ın ilçe belediyelerine ait logolar yer almaktadır. Sizce bu logolar ilçelerin özelliklerini yeterince yansıtıyor mu? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

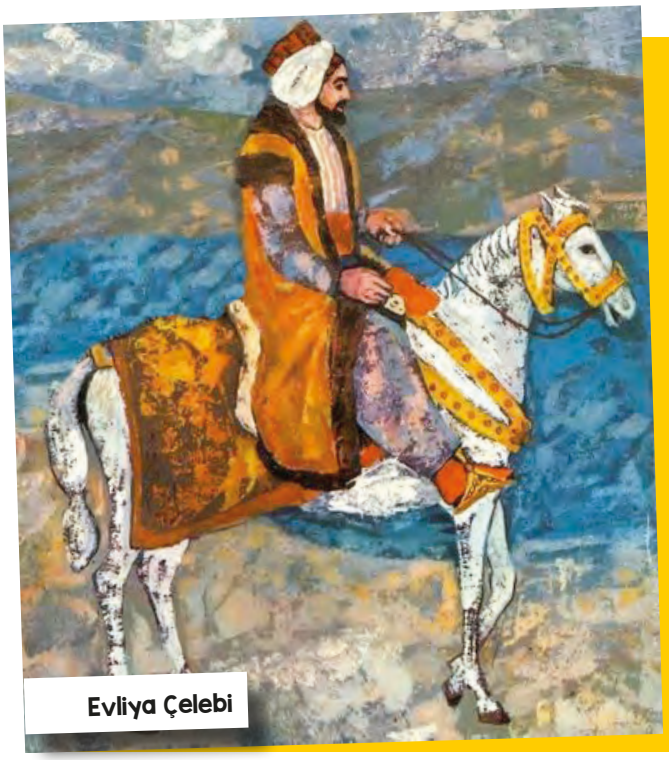

Uşak Merkez veya diğer ilçelerinden birini seçerek bu ilçeyi tanıtan bir logo tasarlayıp aşağıya çiziniz. Tasarladığınız logonuzu arkadaşlarınıza tanıtınız.

UŞAK'IN ADI

Uşak, Orta Anadolu Bölgesi'ni Ege Bölgesi'ne bağlayan güzergâh üzerinde yer almaktadır. Şehir merkezi, yörenin yüksek dağlarından biri olup 2309 m yüksekliğe sahip Murat Dağı ile 1809 m yüksekliği bulunan Elma Dağı eteklerine kurulmuştur. Bulunduğu mevki itibarıyla Uşak Ovası'na hâkim konumdadır. Rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 920 m'dir.

Evliya Çelebi

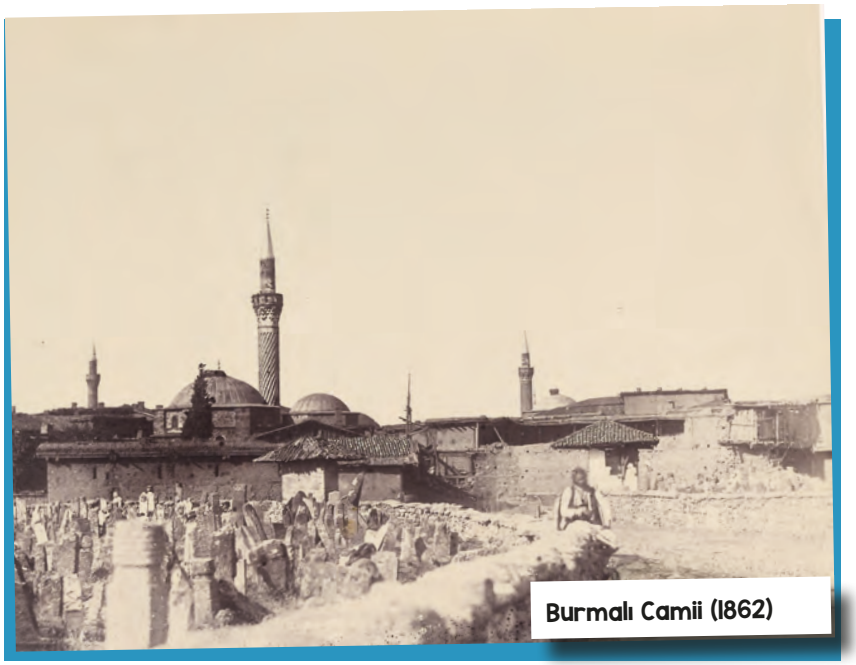
Uşak yöresi, tarihin bilinen dönemlerinden beri bir yerleşim bölgesidir. Kentin bilinen en eski adı bazı kaynaklarda "Flaviopolis" olarak da geçen "Temenothytia"dır. Bazı tarihçilere göre Uşak isminin, buradaki "Obsekion" kentinin isminden türediği düşünülmektedir.

"Uşak" kelimesinin sözlük anlamları; "oğul, torun", "herhangi bir bölgenin halkından olan erkek" ve "erkek hizmetçi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Uşak`ın, adını Arapça bir sözcük olan "uşşak" kelimesinden aldığı da iddia edilmektedir. Uşşak kelimesi "âşıklar diyarı" anlamına gelmektedir. Evliya Çelebi (1611-1685) ünlü Seyahatname`sinde bu adı "âşıklar diyarı" olarak yorumlamıştır. Seyahatname'de, şeddeli olarak verilen bu yer adının veriliş nedeni şöyle açıklanmaktadır: Bazen "Uşşak" bazen de "Uşak" şeklinde yazılan şehrin adı hakkında birtakım rivayetler bulunmaktadır.

Uşak'a Ait Eski Bir Gravür

Bazı rivayetlere göre ise şehrin güneyindeki Mende köyü büyük bir kasabadır ve adı Menos'tur. Oğuz Türkmenleri buralara gelince Menos'u fethetmişlerdir ve adını "Mende" şeklinde kendi söyleyişlerine kolay gelecek şekilde değiştirmişlerdir. O zaman Uşak'ın olduğu yer boştur ve Mende beyinin mandırasıdır. Mandıraya oğullarını yerleştirmiştir. Bey, mandıraya her gidişinde oğullarını kastederek "Ben Uşak'a gidiyorum." haberini bırakır. Bolca tekrarlanan bu deyim, bir semt ismi olarak kalır.

Burmalı Camii (1862)

Başka bir rivayete göre de Mende köyü yine büyük bir şehir ve Uşak'ın olduğu yer Mende beyine ait bir mandıradır. Mende beyi buraya yedi kişilik bir topluluk yerleştirmiştir. Zamanla anlar ki bu yedi kişinin her biri farklı bir dalda âşk insanıdır. Kimisi işine âşık, kimisi sanatına âşık, kimisi de manevi değerlere âşıktır. Ortada bir sekizinci âşık daha vardır. O da beyin kendisidir. Bey, mandıradaki bu yedi âşığın aşklarına âşıktır. Biricik güzel kızını bunların en küçüğüne vermeyi içinden geçirmektedir fakat kızının kimi istediğini bilmediği için tereddüt etmektedir. Bir gün içinden geçeni kızına açar ve öğrenir ki kızı da o yedi âşıktan en küçüğüne âşıktır. Böylelikle sayıları dokuza çıkan âşıklar, mandırada dokuz gün süren düğün yaparlar. Mende'den göç ederek buraya yerleşirler. Dokuz âşığın yerleştikleri bu yer de, "Uşşak" ismini alır.

Çanlı Köprü

Tarihî kaynaklarda Uşak adının nereden geldiği ile ilgili kesin bir bilgiye henüz rastlanmamıştır. 1255 tarihinde yaptırılan Çanlı Köprü, Uşak'ın Selçuklular Devri'nde var olan bir Türk şehri olduğu tezini güçlendirmektedir.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE UŞAK

Uşak, Neolitik Çağ'dan (MÖ 8000-5500) itibaren bir yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır. Hitit Krallığı egemenliğinde bulunan bölge, Hitit Krallığı dağıldıktan sonra Frigyalıların egemenliğine girmiştir. MÖ VII. yüzyıllarda Lidyalılar ile Frigyalılar arasında paylaşılmıştır. Dünyada ilk kez parayı kullanan Lidyalılar, Uşak'ın batısında hâkimiyet sürmüşlerdir. MÖ VI. yüzyılda bütün Anadolu, Pers İmparatorluğu'na bağlanmıştır.

Uşak Arkeoloji Müzesinde Eski Dönemlere Ait Paralar

MÖ IV. yüzyılda Büyük İskender'in Pers İmparatorluğu'nu yıkmasıyla bölge önce Makedonya Devleti hâkimiyetine girmiş olup daha sonra Bergama Krallığı ve MÖ II. yüzyılda Roma İmparatorluğu hâkimiyetinde kalmıştır. MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Uşak yöresinde 700 yıl boyunca Bizans hâkimiyeti hüküm sürmüştür.

1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde Uşak, Selçuklu Devleti'ne katılmıştır. Uşak, Anadolu Selçukluları Dönemi'nde bu devletin bir anlamda sınır şehri olmuştur. Selçukluların dağılmasından sonraki Beylikler Dönemi'nde, Germiyanoğulları bölgede hâkimiyet sürmüş ve 1390 yılında Yıldırım Bayezid tarafından Uşak, Osmanoğulları'na katılmıştır.

Uşak Ulu Camii

Ankara Savaşı'ndan (1402) sonra Germiyanoğulları hakimiyeti altına giren beylik, 1429'da Osmanlı Devleti'ne tekrar katılmıştır. Uşak, Osmanlı Devleti'nde Kütahya sancağına bağlı bir kazadır. XIX. yüzyılda siyasi açıdan sakin bir dönem geçiren Uşak, canlı bir ticaret şehri hâline gelmiştir.

İstiklal Savaşı'mızda Uşak'ın önemli bir yeri vardır. Kuvayımilliye'nin Uşak'ta oluşması sürecinde ilk önce Karakol Cemiyeti ile bağlantısı olan gizli bir cemiyet kurulmuştur. Bu cemiyetin çalışmaları ile 17 Temmuz 1919 tarihinde Kuvayımilliye güçleri şehre hâkim olmuştur.

Göğem Zafer Anıtı

29 Ağustos 1920 tarihinde Uşak Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Millî Mücadele sürecinde İbrahim Tahtakılıç önemli hizmetlerde bulunmuştur. 1 Eylül 1922'de Uşak, İzzettin Çalışlar'ın kumandasındaki Türk ordusunun şehre girmesiyle düşman işgalinden kurtulmuştur.

Uşak Atatürk ve Etnografya Müzesi

Atatürk`ün komutasında bulunan Kafkas Tümen Komutanı Halit Bey, Yunan komutanı Trikopis'i Göğem köyünde esir almıştır. Daha sonra Yunan komutanı Trikopis, Atatürk'ün huzuruna çıkarılmıştır. Yunan komutanının Uşak'ta Atatürk`ün huzuruna çıkarıldığı ev şu an Atatürk ve Etnografya Müzesi olarak ziyarete açıktır.

Millî Mücadele yıllarında Uşak, maddi ve manevi bakımdan zarara uğramasına rağmen, Cumhuriyet Türkiye'sinde ilk girişimlerle sanayi hamlesini başlatmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde başlatılan ekonomik kalkınma hamlesiyle tüm Anadolu şehirleri gibi Uşak da sanayi ve ticaret açısından hızla gelişmeye başlamıştır. Kurtuluş Savaşı sonrası yurt gezilerine çıkan Gazi Mustafa Kemal Atatürk, birçok defa Uşak'ı da ziyaret etmiştir. Ayrıca Atatürk`ün eşi Latife Hanım da Uşak'ın köklü ailelerinden Uşşakizâdelere mensuptur, yani Uşaklıdır.

Aşağıdaki zaman çizelgesindeki boşlukları metinden edindiğiniz bilgilere göre kendi ifadelerinizle tamamlayınız.

MÖ 4000 .....
.....
.....
.....

Temenothytia, ...
.....
.....
.....
.....

Uşak MÖ 7. yy'da .....
.....
.....
.....

1391 yılında .....
.....
.....
.....

Uşak, Osmanlı Devleti'ne ...
.....
.....
.....

17 Temmuz 1919'da
.....
.....
.....

1 Eylül 1922'de .....
.....
.....
.....

İbrahim Tahtakılıç
.....
.....
.....

1953 yılında .....
.....
.....
.....

Bu fotoğraf 1933 yılında Cumhuriyet'in 10. yılı etkinliklerinde Uşak'ta çekilmiş ve Uşak'ın simgesi hâline gelmiştir. Fotoğrafı dikkatli bir şekilde inceleyerek bu fotoğrafın sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

İlkler Şehri Uşak

Mareşal Fevzi Çakmak, mareşallik rütbesini ilk kez Uşak'ta takmıştır.

SEYYAHLARIN KALEMİNDEN UŞAK

Seyyahlar çeşitli sebeplerden dolayı Osmanlı şehirlerini ziyaret etmişlerdir. 19. yüzyılda Osmanlı topraklarını ziyaret eden seyyahların sayısı önceki yüzyıllara göre büyük bir artış göstermiştir. Küçük bir Anadolu şehri olan Uşak'a da çok sayıda yerli ve yabancı seyyah gelmiştir. Bu seyyahlar eserlerinde Uşak şehri, Uşak halkı, Uşak'ta öne çıkan meslekler vb. konular hakkında önemli bilgiler vermişlerdir.

Evliya Çelebi'nin 1630'lu yıllardan 1681'e kadar Osmanlı Devleti ve komşu ülkelerin topraklarını gezerek yazdığı "Seyahatname" adlı eserinde Uşak'a yer verilmektedir. Seyahatname'de Kütahya sancağına bağlı bir yer olarak anlatılan Uşak'ın ilk olarak Germiyanoğulları tarafından kurulduğu söylenmektedir. Osmanlılar zamanında ise Yıldırım Han tarafından fethedildiği bildirilmektedir.

Uşak halkının genellikle "bilgili, zengin ve tüccar" olarak tanıtıldığı eserde şehrin ticaret yolları üzerinde bir uğrak yeri olduğu anlatılmaktadır. Seyahatname'de şehrin genel görünümü ile ilgili olarak "Bu şehrin dört tarafı bayırın içinde bir çukur yerde, 8 mahalle ve 3600 toprak örtülü güzel hanelerdir." ifadesi kullanılmıştır, ayrıca şehirdeki iki caminin adı geçmektedir. Bunlardan biri Ulu Camii, diğeri de günümüzde "Burmalı Camii" olarak bilinen Hacı Mustafa Camisi'dir. O dönemde Uşak'ta 2 hamam, 370 dükkân ve 7 han olduğu söylenmektedir.

Uşak'ın adıyla ilgili olarak Evliya Çelebi'nin yorumu şu şekildedir: "Bu şehrin bağ ve bahçesi çoktur. Suyunun ve havasının güzelliğinden dolayı âşıkları çoktur. Onun için 'Âşıklar Şehri' (Uşşak) derler. Gerçekten de bu şehre bir yabancı kimse gelip bir iki gün misafir olsa elbette âşık olur." Evliya Çelebi'yi Uşak'a hayran bırakan bağ ve bahçelerin güzelliğinden Seyahatname'de birkaç kez söz edilmektedir.

Seyahatname'de Uşak'ın gayet küçük ama çok güzel bir şehir olduğu vurgulanmış; Uşak halılarının sadece Osmanlı'da değil, İran ve Mısır'da da çok iyi bilindiği ve Uşak halısının ününün yedi iklime yayıldığı söylenmiştir.

Uşak'ın en eski yerleşim yeri, şehrin kuzeydoğu kesiminde kurulan Aybey Mahallesi'dir. Şehir, zamanla bu mahallenin güneyine doğru büyüyerek gelişmiştir. Kâtip Çelebi (1605-1658), Cihannüma adlı eserinde Uşak hakkında şu bilgileri vermektedir: Uşak, Kütahya'dan batıya bir merhale Murat Dağı yakınında, bir dere içinde kaleli bir kasaba, 150 adet köyü bulunan mamur bir kazadır. Kasabası geniş bir ovanın doğusuna düşüp köyleri bu ovada bulunmaktadır. Seccadesi ve halısı meşhurdur. Medreseleri, camileri, hamamları, bağları ve çok sayıda mesire yeri olan Uşak, Ulu Camii ve civarında Germiyanoğulları tarafından kurulmuştur.

Felix Marie Charles Texier (Feliks Mari Şarlö Teksiye) (1802-1871), Fransız devleti tarafından görevlendirilen ve birincisi 1833 ikincisi de 1843 yıllarında olmak üzere Osmanlı Devletini ziyaret ederek Uşak'ı gezmiş ve izlenimlerini yazmıştır. Anadoluyu baştan başa dolaşmış, kazı yapmış

yararlı olduğunu düşündüğü tüm konularda notlar yazmıştır. 10 yıl ara ile Uşak'ı iki kez ziyaret eden Texier, Uşak hakkında en ayrıntılı bilgi veren seyyahlardandır. Texier'nin eserinde Uşak'ın kuzeye yönelmiş, önünde doğudan batıya uzanan ovaya hâkim bir tepenin üzerinde kurulduğu belirtilmektedir. O dönemde yaklaşık 15 bin nüfusun yaşadığı Uşak'ta 1500 ev bulunmaktadır ve bu evlerin büyük bir kısmı kerpiçten yapılmıştır. Texier bu eserinde Uşak için "Sakinleri, bir sanatçının düşüncesinden doğmuş sanat manzarası gibi görünüyor." ifadesini kullanmıştır.

20. yüzyılın başlarında birkaç kez Uşak'ı ziyaret etmiş olan İskoç Arkeolog Sir William Mitchell Ramsay, Akmonia kentinde yaptığı araştırmalardan sonra Uşaklı bir ailenin konuğu olmuş ve ailenin misafirperverliği hakkında şu bilgileri aktarmıştır:

"Aylarca yerlerde yatmak zorunda kaldıktan sonra Uşak şehrine geldim. Burada varlıklı bir Türk ailesine konuk oldum. Beş erkek kardeşin yaşadığı bu ailenin halı imalatıyla geçimlerini sürdürdüklerini öğrendim. Akşam yemeğinin ardından uyumak istediğimi söyleyince kardeşlerden en küçüğü her biri bir ayak kalınlığında iki tane kocaman döşeği üst üste koyduktan sonra üzerine ipekten bir örtü serdi. Daha sonra hepsi birden bana iyi geceler dilediler."

Siz de bir gezgin olduğunuzu hayal ediniz. Uşak'ta gezip gördüğünüz bir yeri anlatacağınız bir yazı yazınız. Yazınızı tamamladıktan sonra arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sınıfınızda öğretmeninizin belirleyeceği dört grup oluşturunuz. Grup arkadaşlarınızla, Uşak'ın komşuları olan Manisa, Afyon, Kütahya ve Denizli illerinden birini seçerek seçtiğiniz bu il hakkında bilgi toplayınız. Topladığınız bilgilerden hareketle arkadaşlarınıza bir sunum yapınız.

Arkadaşlarınızın sunumu sırasında gerekli notları alarak aşağıdaki yazı alanlarını tamamlayınız.

DENİZLİ

Uşak'a benzer yönleri

.....

.....

.....

Uşak'tan farklı yönleri

.....

.....

.....

AFYONKARAHİSAR

Uşak'a benzer yönleri

.....

.....

.....

Uşak'tan farklı yönleri

.....

.....

.....

KÜTAHYA

Uşak'a benzer yönleri

.....

.....

.....

Uşak'tan farklı yönleri

.....

.....

.....

MANİSA

Uşak'a benzer yönleri

.....

.....

.....

Uşak'tan farklı yönleri

.....

.....

.....

ATATÜRK VE UŞAK

Mustafa Kemal Atatürk ilki 1920'de, sonuncusu 1934'te olmak üzere pek çok kez Uşak'ı ziyaret etmiştir. Atatürk bu ziyaretlerini, Millî Mücadele'yi örgütleyip halkın Kurtuluş Savaşı'na katılımını sağlamak, yurt gezileri kapsamında halkla bütünleşmek ve ülkenin durumunu görmek amacıyla yapmıştır. Atatürk'ün Uşak'a gerçekleştirdiği ziyaretlerden biri de 16 Ekim 1925 tarihinde yaptığı ziyarettir. Bu ziyaretinde Kurtuluş Savaşı'nda şehit düşenlerin çocuklarının kaldığı Şefkat Yurdunu da ziyaret etmiştir. Yurtta kalan şehit çocuklarından biri, ziyareti sırasında Mustafa Kemal Paşa'ya bir konuşma yapmıştır:

"(...)

Saygıdeğer Paşa Babamız,

Nasıl küçük bir işaretinizle Türk orduları, sefil ve alçak düşmanları aziz vatandan kovdular ve Akdeniz'de boğdularsa ben ve benim gibi içinde volkanlar taşıyan binlerce şehit yavrusu ile bütün millet de kurtarıcı elinizle gösterdiğiniz kurtuluş yolundan yürüyeceğiz. Dumlupınar Şehitliği'nde yatan aziz şehitlerin ruhlarını mutlandırıncaya kadar yürüyeceğiz.

(...)"

Bu konuşmayı dikkatle dinleyen Mustafa Kemal Atatürk, konuşma karşısında çok duygulandığını ve gözlerinin dolduğunu söyleyerek "Ben hayatta nadiren ağlayan bir adamım. O da Uşak'ta, şurada meydana geldi." demiştir.

Serbest Okuma Metni

HİMMET ÇOCUK

Elvanlar'da ihtiyar bir kılavuz aldık. Köy kısmen yanmış, perişan, herkes fersiz ve şaşkın gözlerle kamyon denilen canavarın lüzumsuz gürültüsüne bakıyordu. Herkesin ruhunda sonu gelmeyen ezilişin, açlığın, her günün gizli felâket ihtimallerinin yoğurduğu umutsuzluk ve ilgisizlik vardı. Onun için kimse Uşak'a kadar gelmek istemiyordu. Parayı ne yapacaklardı? Ne alırdı ki? Yalnız zayıf yüzlü bir ihtiyar halsiz bir sesle:

-Ben İnay'a kadar yolu biliyorum. Fakat beni Uşak'a götürürseniz ve bana orada bir okka tuz verirseniz gelirim, dedi.

Akşam karanlığı basarken kamyon mırıldanarak, homurdanarak Anadolu'nun ıssız yolsuz çöllerine daldı.

(...)

Anadolu, yaradılış günlerinin ilk devrelerindeki yoksulluk haraplık ve vasıtasızlık içindeydi. Yeni Türkiye'yi inşa edecek millete yine Hazret-i Âdem'den sonraki devlere benzeyen kudret ve mesai kabiliyeti lâzımdı. Evsiz, ekmeksiz, bezgin bir halk, dünya onların zafer destanını terennüm ederken onlar ölümün gözlerinin içine bakıyorlardı. Memleketi kim yapacak? Nasıl yapacağız? Yanımda tiz fakat sakin bir çocuk sesi:

- Burası Kuzgunderesi teyze!

Başımı çevirdim. Küçük zayıf bir yüzü vardı. Çenesine doğru uzanan ensiz yanağının derileri büzülmüş, çene iskeleti olduğu gibi seçiliyordu. Bu açlık ve ümitsizlik içinde başının öyle içten bir sevimliliği, insanı hayata davet eden bir kudreti vardı ki... Sordum:

- Himmet, niçin peksimetini yemiyorsun?
- Sonra yerim teyze!
- Hele bir ye de sonra konuşalım.

Yavaş yavaş koynundan küçük lokmalara ayırarak çıkardığı peksimeti yemesini bekledim. Çenesinin bütün iskeleti peksimeti çiğnedikçe daha açık olarak meydana çıkıyordu. Birdenbire gocuğumun içine küçük başını almak, bilmem neden vaktiyle kendi çocuğumu uyuturken söylediğim ninniyi söylemek istedim. Fakat bu arzum çok sürmedi. Küçük kuru yüzde merhameti, zaafı men eden bir olgunluk sezdim. Sakin ve arkadaş olmasına çalıştığım bir sesle konuşmaya başladım.

Büyük bir gururla on üç yaşında olduğunu söyledi. Yedi yaşında, anasız babasız, ihtiyar bir nine, genç bir kız kardeş, bir çift de öküzle kalmıştı. Öküzlerle kocası ölmüş iki kadının tarlalarını senelerce sürmüş, ortakçılık etmiş, ninesini kardeşini beslemiş hatta kız kardeşini ere vermişti. Fakat bir gün o bölgeye bir hayvan hastalığı gelmiş iki öküzü birden ölmüştü.

(...)

-Seni Uşak'a kadar götürelim Himmet, dedim. Sen dönmekten korkmazsın bilirim fakat biz yolda bir yanlışlık yaparız şoför bilmiyor.

-Olur teyze.

Nefer şoförün yarım aydınlıkta kayadan oyulmuş gibi sabit erkek yüzü, garip bir tebessümle harekete geldi. Uşak'a girerken düşündüm. Anadolu'da geçen yıllarımda yüz haneden otuz haneye eriyerek dağılan, ölen, erkeksiz ve kimsesiz köylerde Himmet çocuğun eşlerine rastlıyor, onlara memleketin hayat tarihinde birer ışık ve iz diye bakıyordum. Hayat diye, insanlık diye Anadolu'da ne kalmış ise gayretli kadınlarıyla bu küçük gündelik kahramanların insanüstü çalışmasından kalmıştı. Bunlardan bir tanesi kafamda ve kalbimde içimi kanatan bir çivi gibi saplanmış kalmıştır.

Antalya'dan Burdur'a gelirken sonsuz, kar bürümüş, bozuk taşlı, bir yanı uçurum, bir yanında daima eşkıya gizlenen yokuşlardan birini tırmanıyorduk. Buralarda arabalar durur, arabacılar bir araya gelir, her arabaya üç dört çift hayvan takarlar, arabacılar arabanın arkasına omuz verir. Bin türlü acayip sesler çıkararak teker teker her arabayı yokuşun başına çekerler ve çok zaman da bu tarih öncesi araçlarla, terleyerek, inleyerek günlerce didişip Çine Ovası'na kadar getirdikleri mallarını eşkıya çeteleri alır götürür, elleri boş geldikleri yere dönerler. Böylece bir karışıklık ortasında, kalınlı inceli hayvanları teşvik için birbirine karışan ohalar arasında billur gibi bir ses:

-Ah kadın anam, ah, gel de bir kez hâlimi gör!..

Kalbime ip takılmış gibi ses gelen yere sürüklendim. On iki yaşlarında, gocuğundan sular damlayan, el kadar, güzel yüzlü, mavi gözlerini örten siyah kirpiklerinde yaş toplanmış bir çocuk arabacı gördüm. Bu da Himmet çocuk gibi ihtiyar bir halaya bakmak için insanüstü hayat mücadelesinde pişen bir çocuktu. Izdırabının kaynağı, olsa olsa toprak olan bir kadın kalbiydi.

Hâlâ Türkiye'yi bu küçük Himmet çocuklar yürütüyor. Belki hâlâ acıları bir çocuğun değil bir devin kalbi gibi sağlam olan yüreklerinden taşarsa:

-Ah kadın anam ah, gel de bir kez hâlimi gör, diyorlar.

Halide Edip ADIVAR

4. Tema
Şehrim Çalışıyor

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'nin elektriği ilk kullanan şehri Uşak'tır.*

** Osmanlı Dönemi'nde elektrik İstanbul'a 1912 yılında gelmesine rağmen Uşak ili 1909 yılında elektrik kullanımına geçerek Türkiye'nin elektriği ilk kullanan şehri olmuştur.*

UŞAK'TA SANAYİ VE TİCARET

Uşak'taki Ticaret ve Sanayinin Tarihçesi

Uşak'ta halıcılık ve saraciye ile başlayan sanayi çalışmaları günümüze kadar genişleyerek ve büyüyerek gelmiştir. Tekstil sektörü ile birlikte ildeki nüfus da artmaya başlamıştır. Nitekim 1913 sanayi sayımına göre, Türkiye'de yün ipliği üretimi ve yün dokumacılığı yapan 13 kuruluştan 3 tanesi Uşak kazasında bulunuyordu. Uşak'taki iplik fabrikaları Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra eski işlevlerinin yanında dokumacılığın diğer sahalarına; kaşmir (ince, sık bir tür yün), şayak ve kumaş dokuma işlerine yönelmişlerdir.

XX. yüzyılın başlarında Türkiye'de çok az sayıda fabrika olduğu düşünülürse Uşak'ta fabrika sayısının anlamı daha öne çıkmaktadır. Şehre gelen birçok yeni yatırım sayesinde nüfus yoğunluğu artmıştır.

Şayak Fabrikası

Uşak'ta Faaliyet Gösteren Sanayi Bölgeleri

Uşak'ta üç organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Organize sanayi bölgelerinden ilki İzmir yolunda bulunan Uşak Organize Sanayi Bölgesi'dir. Diğerleri ise Uşak Deri (Karma) Organize Sanayi Bölgesi ve Karahallı ilçesinde bulunan Karahallı Organize Sanayi Bölgesi'dir. Pamuklu Dokumacılar Sitesi, Gıdacılar Sanayi Sitesi ve Yıldırımlar Sanayi Sitesi gibi on bir adet de küçük sanayi sitesi mevcuttur.

Uşak'ta Faaliyet Gösteren Sanayi Kolları

Uşak'ta toplam 52 sanayi kolu bulunmaktadır. Bu sanayi kollarından tekstil, deri, gıda ve seramik sektörleri ilin lokomotif sektörlerini oluşturmaktadır. Türkiye'de üretilen battaniyenin %95'ini, tekstil geri dönüşümünün %80'ini, rejenere ipliğin %75'ini, gazlı sargı bezinin %50'sini, işlenmiş küçükbaş derinin %60'ını ve duvar karosu seramiğinin %15'ini Uşak tek başına üretmektedir. Uşak, Türkiye'nin dış ticaret fazlası veren illeri arasında yer almaktadır.

Uşak'ın Sanayi ve Ticaret İstihdam Verileri

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2018 verilerine göre Uşak'ta 9.215 iş yerinde toplam 61.686 kişi çalışmaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının girişimci bilgi sisteminde açıkladığı istatistiklere göre Uşak; Türkiye tekstil sektöründeki en önemli iller sıralamasında 9. sırada, deri sektöründe ise 10. sırada yer almaktadır.

İplik Bobinleri

Uşak'ın Gelişime Açık Ekonomi Alanları

Uşak'ta son yıllarda tekstil geri dönüşümü önem kazanmıştır. Tekstil geri dönüşümü sektörü haricinde deri sektöründe büyükbaş dericiliğe yönelik çalışmalar ve deri konfeksiyonuna yönelik tasarım çalışmaları da son dönemde üniversite-sanayi iş birliği kapsamında ele alınan konulardır. Bu iki sanayi sektörü haricinde seracılık ve tarım sanayisi üzerine bölgede ciddi çalışmalar ve yatırımlar yapılmaktadır.

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'nin ilk şayak fabrikası 21 Şubat 1926'da Uşak'ta kurulmuştur.

UŞAK'IN YER ALTI KAYNAKLARI

Ulubey ilçesinde bulunan Kışladağ Altın Madeni, Avrupa'nın ve Türkiye'nin en büyük altın madeni olmasının yanında dünyanın da en büyük ikinci altın madenidir. On üç yıldır faaliyet gösteren bu madende bugüne kadar 92 ton altın üretilmiştir. Madende bin kişi istihdam edilirken Türkiye ekonomisine de önemli katkı sağlanmaktadır.

Uşak'ta demir cevherine yalnızca Merkez ve Banaz ilçelerinde rastlanmaktadır. Banaz ilçesinde çok sayıda cıva cevheri de görülmesine rağmen bunlar küçük boyutlu oluşumlar olduğu için ekonomik bir potansiyele sahip değildir. Karahallı ilçesi Delihıdırlı mevkiinde kireç taşlarının varlığı tespit edilmiştir. Kaolen sahaları, Merkez ve Banaz ilçelerinde yer almaktadır. Kaolenler ince seramik hammaddesi olarak işlenmektedir. Şehrimizdeki bir diğer hammadde olanağı Ulubey, Banaz, Sivaslı ve Eşme ilçelerindeki kum-çakıl sahalarıdır. Bu kum-çakıl hammaddeleri inşaatlarda sıva malzemesi olarak kullanılabilir niteliktedir. Zımpara taşı ise Ulubey-Çamlıbel sahalarında görülmektedir.

Sözü edilen madenler dışında il ekonomisi ve turizminde önemli yer teşkil eden bir diğer yer altı zenginliği ise jeotermal enerji hammaddesidir. İl dâhilinde Merkez, Banaz ve Ulubey ilçelerinde kaplıca amaçlı jeotermal alanlar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri Banaz ilçesinde bulunan Hamamboğazı ile Merkez ilçedeki Kayaağıl jeotermal tesisleridir.

Maden Sahası

UŞAK'IN SU KAYNAKLARI

Uşak'ın en önemli iki akarsuyu, Banaz Çayı ile Gediz Nehri'dir. Banaz Çayı'nın uzunluğu 165 km'dir. Murat Dağı'ndan çıkarak kuzey-güney yönünde akar. İl topraklarını aşıp Büyük Menderes Nehri'ne katılır. Gediz Irmağı ise Murat ve Eğrigöz dağlarından çıktıktan sonra Uşak'ın kuzeybatısından geçerek Manisa il topraklarına girer. Ayrıca Karabol Çayı ve Yavu Çayı gibi küçük akarsular da vardır. Eşme Deresi 23 km, Hamam Çayı 38 km, Yavu Çayı 31 km uzunluğu ile Büyük Menderes Nehri'ne bağlanan diğer akarsularımızdır. Bunların dışında daha küçük boyutlarda dereler vardır. Uşak'ta 17 baraj gölü ve 48 sulama tesisi bulunmaktadır.

Banaz Çayı

UŞAK'TA TARIM VE HAYVANCILIK

Uşak tarımında buğday, arpa, mısır, şeker pancarı ve tütünün ağırlıklı önemi vardır. Bunun yanında çilek, fiğ, burçak gibi ürünler yetişir. Uşak'ta un ve yem fabrikaları tarıma dayalı sanayinin temel taşlarıdır. Uşak'ta tarıma dayalı en önemli sanayi tesisi olarak Uşak Şeker Fabrikası göze çarpmaktadır. Uşak'ın Eşme, Ulubey ve Karahallı ilçelerinde tütün tarımı yapılmaktadır. Uşak'ın Sivaslı ilçesi çilek üretimi ile tanınır. Ayrıca Banaz ve köylerinde kiraz yetiştirilmektedir.

Şeker Pancarı Hasadı

Uşak'ta nohut üretimi hububat üretiminden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Uşak, Türkiye'de haşhaş üretimi yapılan önemli iller arasındadır. Ceviz, badem, kiraz, elma ve armut yetiştiriciliği de yaygın olarak yapılmaktadır.

Deri Gergi İşlemi

Uşak'ta dericilik ve tekstil önemli sanayi kollarındandır. Uşak Deri Karma Organize Sanayi Bölgesi'ndeki üretim, ülke üretiminin %60'ını gerçekleştirmektedir. Dericilik sektöründe 300 iş yeri faaliyet göstermektedir. İkinci ana sektör tekstildir. Bu sektörde pamuk ipliği, pamuklu dokuma, apre boya baskı, halı, kilim ve battaniye imalatı yapılmaktadır.

Uşak Battaniyesi

Uşak'ta alternatif endüstriyel tarım ürünleri kapsamında tarımsal ürün getirisinin yanında kokusu ve görsel güzelliğiyle ön plana çıkan lavanta bitkisi üretilmeye başlanmıştır. Lavanta üretimiyle Uşak'taki turizm alanlarının sayısının artırılması amaçlanmaktadır.

Uşak, arazi yapısı ve meraların geniş alan kaplaması nedeniyle küçükbaş hayvancılık için elverişlidir. Bununla birlikte büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır. Hayvansal üretim bakımından bölgede süt hayvancılığı, besicilik ve tavukçuluk ilk sıralardadır.

Lavanta Tarlası

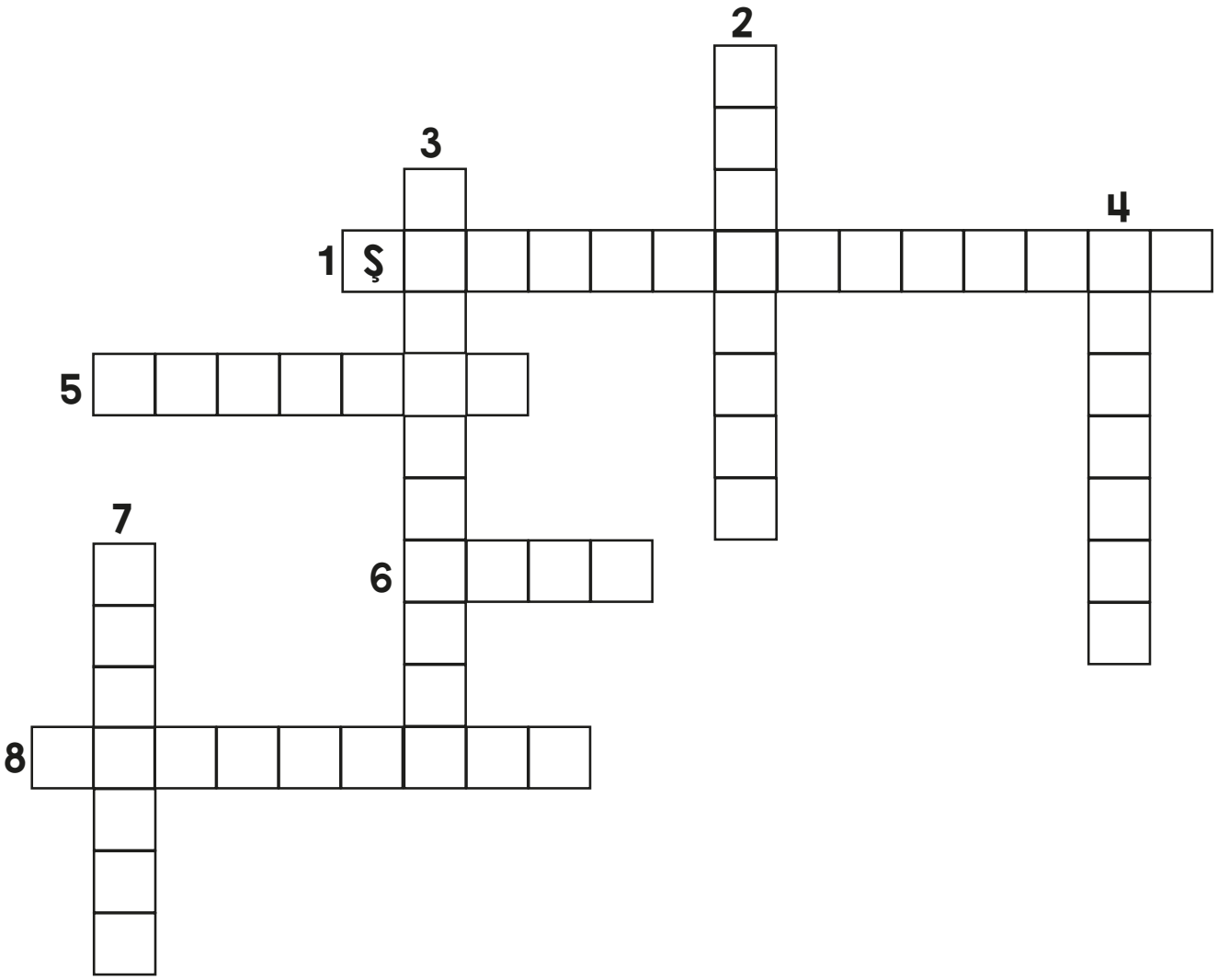
UŞAK'TA ORMANCILIK

Uşak'ta 223.496 hektar ormanlık alan bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan ağaçlandırma çalışmaları ile şehrin orman varlığı artırılmaktadır.

Murat Dağı

Aşağıdaki bulmacayı Uşak'la ilgili edindiğiniz bilgilerden hareketle tamamlayınız.

1. Uşak'ta tarıma dayalı en önemli sanayi tesisi.
2. Uşak Merkez'de yer alan jeotermal tesis.
3. Uşak'ın en önemli akarsularından biri olan nehir.
4. Uşak'ın çileğiyle ünlü ilçesi.
5. Uşak'ın Türkiye'de 9. sırada yer aldığı sektör.
6. Avrupa'nın ve Türkiye'nin en büyük altın madeninin bulunduğu ilçe.
7. Uşak'ta son yıllarda yetiştirilmeye başlanan, kokusu ve görsel güzelliğiyle ön plana çıkan bitki.
8. Türkiye üretiminin %95'inin Uşak'ta yapıldığı ürün.

Okulunuzun bahçesinde veya öğretmeninizle birlikte kararlaştıracağınız bir alanda fidan dikme etkinliği düzenleyiniz.

Aşağıdaki broşürü inceleyiniz.

Atıkları Nereye Götürelim?

Atıklarımızı en yakınımızdaki geri dönüşüm kutularına bırakabiliriz.

Geri Kazanılabilen Atıklar Nelerdir?
Kâğıt Karton: her türlü kâğıt atıkları, gazete, dergi…
Plastik: deterjan ve şampuan ambalajları, bazı sağlık ve kozmetik ürünlerinin ambalajları, margarin kapları, su, ayran vb. ürün ambalajları.
Metal: her türlü içecek kutuları, yağ tenekeleri, alüminyum ambalajlar.
Cam: her türlü cam şişe ve kavanozlar.

Atıklardan Neler Üretilir?
Kâğıt Atıklardan: kâğıt, ambalaj…
Plastik Atıklardan: deterjan şişeleri, çöp kutuları, kirli su boruları, otomobil yedek parçaları...
Metal Atıklardan: metal malzemeler, pencere çerçevesi, sprey kutusu…
Cam Atıklardan: cam şişe, kavanoz...

İncelediğiniz broşürden hareketle "ormanların önemi ve korunması" konulu bir broşür hazırlayınız. Broşürünüzü arkadaşlarınıza tanıtınız.

UŞAK'TA ZANAAT

Kalaycı

Öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren işlere zanaat denir.

Kültürel mirasın önemli bir unsuru olan geleneksel mesleklerin belirlenmesi, ortaya çıkarılması ve korunması yerele özgü değerlerin yok olup gitmemesi için önemlidir. Teknolojik gelişmeler, üretimdeki değişiklikler, moda anlayışı, ihtiyaç ve isteklerdeki değişimler geleneksel mesleklerin kaybolmasına ya da kaybolmaya yüz tutmasına neden olmuştur.

Geleneksel meslekleri icra eden kişilerin ürettikleri ürünleri satamaması ve geçimlerini sağlayamaması da bu mesleklerin kaybolmasında önemli bir etkendir. Geleneksel mesleklerin ekonomik açıdan bekleneni karşılayamaması genç kuşağın bu mesleklere ilgisini olumsuz etkilerken meslekleri icra eden ustaların yaşlılık ya da sağlık sorunları gibi nedenlerle mesleklerini yapamaz hâle gelmesi de söz konusu geleneksel mesleklerin sürdürülebilirliğine engel olmaktadır.

Kalaycı

Aşağıda 2013 yılında yayımlanan bir haber metni yer almaktadır. Bu haber metnini okuyunuz. Daha sonra Uşak'ta kaybolmaya yüz tutmuş diğer zanaatlar ile ilgili araştırma yaparak edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Zamana İnat Ocağını Yakmayı Sürdürüyor

Uşak'ta kalaycılık mesleğinin son temsilcisi olan Erdoğan Ormanşahin, 7 yaşında başladığı baba mesleğini zamana inat yaşatıyor. Evlerde bakır mutfak eşyalarının kullanıldığı yılların gözde mesleği kalaycılığı, 7 yaşında babasının yanında öğrenen Uşaklı kalay ustası Erdoğan Ormanşahin (65), kalay ocağının başında yarım yüzyılı aşan meslek hayatını anlattı.

Ormanşahin, baba mesleği olan kalaycılığı 58 yıldır aralıksız sürdürdüğünü ancak mesleğinin giderek yok olduğunu söyledi. Bakırcılığın ve kalaycılığın ayrılmaz iki zanaat olduğunu ifade eden Ormanşahin önce emaye, ardından çelik ve cam kapların çıkmasıyla ve bakır eşyaların mutfaklardaki yerini kaybetmesiyle hem bakırcılığın hem de kalaycılığın yok olan meslekler arasına girdiğini dile getirdi.

Ormanşahin, bakırcılığın ve kalaycılığın meslek olmasının yanı sıra bir kültür mirası olduğunu ve yaşatılması gerektiğine inandığını belirterek şunları söyledi: "Eskiden bütün evlerde bakır kaplar, objeler vardı. Bütün yemekler bakır kaplarda pişiyor, bakır kaplarda yeniyordu. Yemek kaplarının yanı sıra bakırdan yapılmış pek çok süs eşyası vardı. Teknoloji geliştikçe bakırcılık mesleği önemsizleşmeye, bakır eşyalar daha az kullanılmaya başlandı. Tabii böyle olunca bakır ürünleri kalaylayan bizler zor duruma düştük. Uşak'ta 50 yıl önce 85 kalaycı, 20 bakırcı vardı; son bakır ustası 5 yıl önce mesleği bıraktı, son kalaycı ise benim. Mesleği yaşatmak için çabalıyorum. Ben ölene kadar, elim ayağım tuttuğu kadar bu işi yapacağım. Ancak ben öldüğümde Uşak'ta bir meslek daha yok olmuş olacak."

UŞAK'TAKİ MÜZELER

Uşak Arkeoloji Müzesi

Uşak Arkeoloji Müzesi, 2018 yılında yeni binasına kavuşmuştur. Karun Hazineleri başta olmak üzere değişik dönemlere ait birbirinden değerli 2.500'e yakın tarihî eserin sergilendiği iki katlı müze 14.500 m² kapalı alana sahiptir.

Açılış Saati: 09.00
Kapanış Saati: 17.00
Tatil Günü: Pazartesi

Öğretmen ve öğrencilerden giriş ücreti alınmaz.

Uşak Halı-Kilim Müzesi

Dünya tarihinde birçok yerde kullanılan Uşak halı ve kilimleri, kralların ve padişahların saraylarını da süslemiştir. Bu halı ve kilimlerin sergilendiği Uşak Halı-Kilim Müzesi iki katlı, ahşap, tarihî bir Uşak evidir. Müzede 500-600 yıllık tarihî kilimlerin yanı sıra ilgi çekici tablolar da yer almaktadır.

Açılış Saati: 09.00
Kapanış Saati: 17.00
Tatil Günleri: Pazar - Pazartesi

Giriş ücretsizdir.

Uşak Kent Tarihi Müzesi

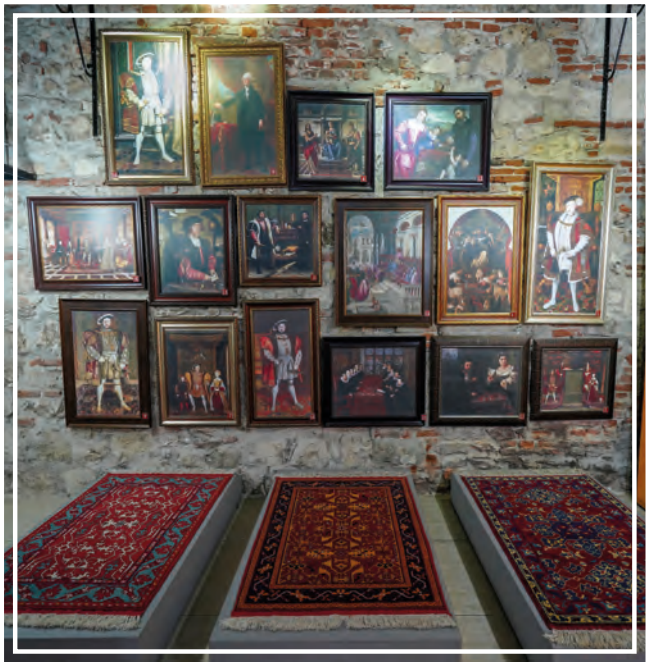

Türkiye'de kent aydınlatmasında kullanılan ilk elektriğin üretildiği bina, bugün Uşak Kent Tarihi Müzesi olarak kullanılmaktadır. Toplamda 1625 m² alan üzerine kuruludur ve 992 m² kapalı alana sahiptir.

Açılış Saati: 08.30
Kapanış Saati: 17.00
Tatil Günü: Pazartesi

Giriş ücretsizdir.

Uşak Atatürk ve Etnografya Müzesi

Uşak Merkez Bozkurt Mahallesi Hisarkapı Uluyolu'nda bulunan Atatürk ve Etnografya Müzesine ait bina, 1890'lı yıllarda yapılmıştır. Kaftancızadeler olarak bilinen Uşak'ın ileri gelen ailelerinden birisine ait yapı, Kurtuluş Savaşı'nda karargâh binası olarak kullanılmıştır.

Atatürk, Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopis'i bu binada karşılamış, Başkomutan Trikopis esir olmasına rağmen Atatürk tarafından Türk misafirperverliği ile karşılanmıştır.

1970'li yılların ortalarında kamulaştırılan yapı 1 Eylül 1978 yılında Atatürk ve Etnografya Müzesi olarak açılmıştır. İki katlı ahşap yapının giriş katında yöresel, etnografik malzemeler, tarihî Uşak halıları ve Eşme kilimleri, eski silahlar, giysiler ve diğer eserler sergilenmektedir. Müzenin üst katında Atatürk'e ait yatak odası ve giysilerin yanı sıra döneme ait aynalar, sehpalar, koltuklar bulunmaktadır. Bu kat, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk bölümüdür.

Açılış Saati: 08.30
Kapanış Saati: 17.30
Tatil Günü: Pazartesi

Giriş ücretsizdir.

Uşak Kent Tarihi Müzesine, öğretmeninizin rehberliğinde sınıfça katılacağınız bir gezi düzenleyiniz. Bu gezinin planını yaparak aşağıdaki formu doldurunuz.

GEZİ PROGRAMI

Eğitim Kurumunun Adı:

Gezi Tarihi:

Gezi Yeri:

Geziye Çıkış Saati:

Geziden Dönüş Saati:

Gezi Kafile Başkanı:

Sınıf Rehber Öğretmeni:

Takip Edilecek Yol:

Gezinin Amacı:

Gezinin Konusu:

Gezi İçin Belirlenen İnceleme - Araştırma Görevi:

Değerlendirme:

Anıt Ağaç

Dünya'nın en yaşlı ve Türkiye'nin en büyük çam ağacı, Uşak Banaz Bahadır köyü Tepedelen mevkisindedir. Boyu 11 m, çapı 3,05 m, çevresi 9,60 m, yaşı 900'e yakın olan bu çam ağacının gövdesi kollarını tamamen açmış 7 kişi tarafından sarılabilmektedir.

Ulubey Kanyonları

Uşak Ulubey Kanyonu, dünyanın en büyük ikinci kanyonu unvanına sahiptir. Uşak'ın Ulubey ilçesinde yer alan kanyon, Ulubey ve Banaz çayları boyunca devam eden bir ana kanyon ve buna bağlanan onlarca büyük yan kanyondan oluşmaktadır.

Uşak şehir merkezine 33 km uzaklıkta yer alan Ulubey Kanyonu, son yıllarda gerçekleştirilen tanıtım çalışmalarıyla yerli ve yabancı turistlerin ilgi göstermeye başladığı doğal güzelliklerdendir. 2015 yılında hizmete açılan Cam Teras Park'ta 302 metrekare büyüklüğünde bir kafeterya ve 135 metrekare büyüklüğünde cam seyir terası bulunmaktadır. Kanyonun genişliği 100-500 m, derinliği 130-170 m ve uzunluğu 75 km'dir.

Taşyaran Vadisi

Taşyaran Vadisi, Türkiye'de ender bulunan jeomorfolojik şekillerin yer aldığı doğal bir oluşumdur. Suyun sert kayalar üzerinde yüzlerce yılda oluşturduğu şekiller nedeniyle yöre halkının "Taşyaran" adını verdiği vadi, özgün bitki örtüsü ve doğal güzellikleri ile dikkat çekmektedir. Uşak Merkez Ulucak köyü sınırları içerisinde bulunan Taşyaran Vadisi'ne yerli ve yabancı turistlerin ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Taşyaran Vadisi Uşak'a yaklaşık 45 km mesafede bulunmaktadır.

Bunu biliyor musunuz?

Uşak'ın Ulubey ilçesinde bulunan Adıgüzel Barajı'ndaki su havzası, doğal güzellikleri ve kuş çeşitliliğiyle dikkat çekiyor. Büyük Menderes Nehri üzerinde Denizli sınırları içinde bulunan Adıgüzel Barajı'nın Uşak'ın Ulubey ilçesine yayılan havzası, 45'e yakın kuş çeşidine yaşam alanı oluşturuyor.

UŞAK'IN TARİHİ GÜZELLİKLERİ

Uşak'ta Akmonia, Blaundus, Pepuza, Sebaste ve Mesotimolos antik kentleri; Çataltepe, Çanlı, Beylerhan ve İnay köprülerinin yanı sıra Ulu Camii, Burmalı Camii, Boduroğlu Camisi, Çakaloz Camisi, Karaali Camisi gibi tarihî camiler de bulunmaktadır.

Ayrıca Clandıras su kemeri, Paşa Hanı, Sarraflar Çarşısı, Bedesten, Tren Garı, Tarihî Uşak evleri, Ulubey Belediye binası, kaya mezarları, İnay Hanı, Kırık Minare, Karaali Kitaplığı, Millî Eğitim Müdürlüğü binası, Takmak Eski Hükûmet Konağı ve Atatürk Evi gibi tarihî yapılar da mevcuttur.

Aşağıda Uşak'taki bazı tarihi yapıların eski ve yeni fotoğrafları verilmiştir. Bu fotoğrafları karşılaştırarak düşüncelerinizi arkadaşlarınız ile paylaşınız.

UŞAK'TAKİ PARKLAR VE REKREASYON ALANLARI

Uşak'ta Atapark, Korupark, Millet Bahçesi, Masal Diyarı, Çobançeşmesi Parkı ve Çokkozlar Parkı gibi toplamda 192 park alanı bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Anıttepe Mesire Alanı ve Ilıcaksubaşı rekreasyon alanları da vardır.

Ilıcaksubaşı

Masal Diyarı Çocuk Parkı

Masal Diyarı Çocuk Parkı

Atapark

Çobançeşmesi Parkı

Millet Bahçesi

UŞAK'TA GELENEK VE GÖRENEKLER

Evlenme

Uşak'ta görücü usulü ile yapılan geleneksel evliliklerde, beğenilen gelin adayının evine oğlan tarafı dünür gider. Allah'ın emri, Peygamber'in kavli ile kız istemeye geldiklerini belirtirler. Kız tarafı düşünmek, araştırmak ve danışmak için süre ister. Oğlan tarafının daha sonraki ziyaretinde uygun bulunursa söz kesilir. Nişan konur, nişan töreni yapılır. Bu törende misafirlere, nişanlanan çiftlerin ömür boyu işleri beyaz, günleri aydınlık olsun diye süt içirilir. Düğün sırasında kız kendine kardeşlik, oğlan da sağdıç tutar. Düğünler genelde perşembe veya pazar gecesi esas alınarak başlar. Üç beş gün önceden eşe dosta "oku" denilen davetiyeler gönderilir.

Düğün gününden bir iki gün önce davul zurna getirilir, yemek hazırlıklarına başlanır, etlik hayvanlar kesilir, keşkekler dövülür, büyük kazanlarla yemekler pişer, misafirlere ikram edilir. Düğünden bir gün önceki gece, kına gecesidir. Oğlan evi tarafından hazırlanan "kına heybesi" kız evine teslim edilir. O gece kız evinde şenlikler yapılır.

Kına gecesi günü oğlan tarafının aldığı çeyiz, davul zurna eşliğinde kız evine götürülür. Kız tarafının çeyizi ile birlikte sergilenir. Düğün günü bütün çeyizler toplanır, oğlan evine götürülür. Gelin alma günü perşembe veya pazar günüdür. Bugünlerde eğlence yapılmaz, gelin hazırlanır, süslenir, giydirilir. Herkesin görebileceği bir odada bekletilir. Oğlan evinde güvey hazırlanır ve öğleden sonra davul zurna eşliğinde düğün alayı gelin almaya gider. Kız evinde fazla beklenmeden gelin ata bindirilerek evinden çıkarılır. Daha sonra oğlan evine dönülür. Gelin inince damadın babası tarafından avluya kadar götürülür. Burada gelin oturur. Oyunlar oynanır. Aynı gün kız evinden sinilerle baklava, börek, tavuk eti vb. yiyecekler gelir. Eğlenceler akşama kadar devam eder. Düğün akşamı nikâh için imam çağrılır. Daha önce kıyılmış resmî nikâha ilaveten dinî nikâh kıyılır. Ertesi gün evdekilerin eli öpülür. Aynı gün kız ve oğlan evinin birlikte katıldığı "yan günü" eğlencesi yapılır. Yemekler yenir.

Doğum

Uşak'ta ilk doğumlar oğlan ve kız evleri için en önemli olaylardan biri sayılır. Kız evi tarafından çocuğa beşik, yatak, yorgan ve iç çamaşırı gibi hediyeler alınır ve törenle oğlan evine götürülür.

Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

Görücü	Söz, sözleşme, anlaşma.
Nişan	Üzerinde yemek de yenebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.
Heybe	Evlenmek isteyen erkek için kız görmeye giden kimse.
Dünür	Düğünde gelin veya damada kılavuzluk eden kimse.
Çeyiz	Gelin için hazırlanan her türlü eşya, cihaz.
Kavil	Eşlerin baba ve annelerinin birbirlerine göre durumu.
Sağdıç	Binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan iki gözlü torba.
Sini	Evlenmek üzere birbirine söz verme, işaret, iz.

Asker Uğurlama

Askere gidecek gençler 15-20 gün önceden akraba ziyaretlerine giderler. Akrabaları, kendilerini ziyarete gelen gençlere çeşitli yemekler yaparlar ve bu ziyaretler gençlerin askere gidecekleri güne kadar devam eder. Bu süre içerisinde gençlerin boynuna kırmızı oyalı tülbent bağlanır, gençler ellerinde bayraklarla ev ev dolaşırlar ve hangi haneye girerlerse o hane tarafından gençlere para verilir. Askere gitmeye bir gün kala, topluca asker eğlencesi yapılır ve masrafları asker aileleri ortak karşılar. Askerin eline kına yakılır ve davul zurna eşliğinde eğlenilir. Ertesi gün askere gidecek gençler evden çıkarken annelerinin, babalarının ve diğer büyüklerinin ellerini öperler, "Allah'a ısmarladık!" derler. Bu esnada bazı köylerde gencin başının üzerinde tuz ve un çevrilir. Evden çıkarken askerlik günlerinin su gibi geçmesi dileğiyle, asker adayının arkasından su dökülür.

Askere gidecek genç, ailesi tarafından hazırlanan asker torbasını eline aldıktan sonra nişanlı ise vedalaşmak üzere nişanlısının evine, nişanlı değilse köy meydanına giderek burada toplananlar ile vedalaşır. Genellikle asker babalarınca ortaklaşa kurban kesilip dua edilerek askerler uğurlanır.

UŞAK'TA ULAŞIM

Uşak, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alır. Ulaşım açısından Anadolu içlerinden batıdaki büyük kentlere ve İzmir Limanı'na taşınan yük ve yolcular için önemli bir güzergâh üzerindedir. Karayolları sahadaki en önemli ulaşım tipini oluşturmaktadır. Uşak'tan geçen D-300 kara yolu Türkiye'de ulaşımın en yoğun olduğu yollardan biridir. İlde kara yollarının yanı sıra demir yolu ve hava yoluyla da ulaşım sağlanmaktadır.

Kara Yolu

Uşak, Ankara-İzmir kara yolu üzerinde bulunmaktadır. Bu yolun tamamı bölünmüş yol olarak trafiğe açılmıştır. Diğer kara yolu bölümlerinde iyileştirme çalışmaları devam etmektedir.

Demir Yolu

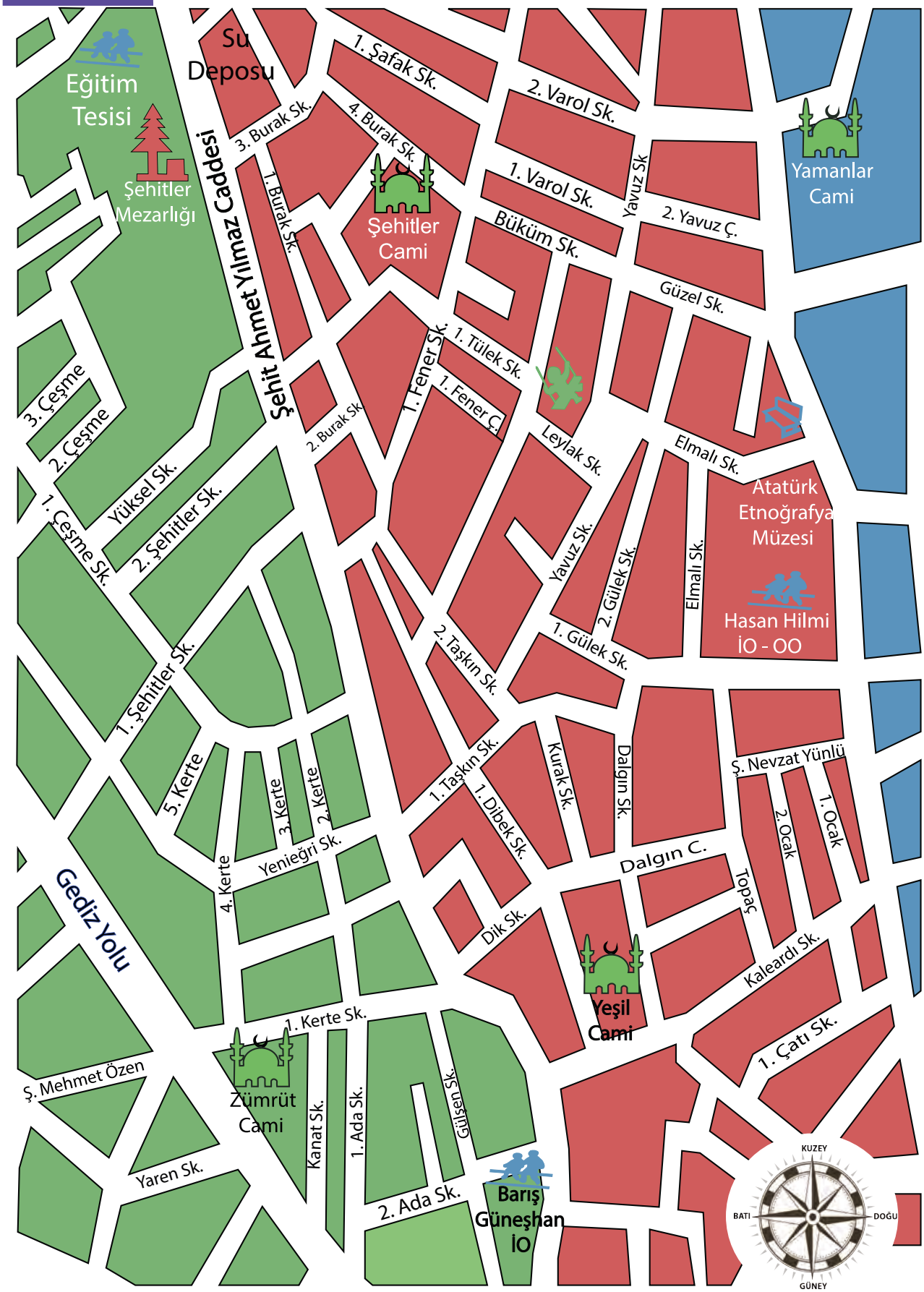
Afyon-Uşak-İzmir demir yolu da il merkezinden geçmekte olup il sınırları içindeki demir yolu uzunluğu 159 km'dir. 1897 yılından bu yana hizmet veren hat, hızlı tren projesi kapsamına alınmıştır.

Hava Yolu

20 Haziran 1998 yılında hizmete açılan Uşak Havaalanı, 2560 m uzunluğunda ve 30 m genişliğinde bir piste sahiptir. Talep azlığı nedeni ile zaman zaman kapatılan tesis, hâlen seferlerine devam etmektedir. Şehir merkezine 7 km uzaklıkta doğu-batı konumunda kurulan Uşak Havaalanı, yaz-kış mevsimlerinde belirlenen uçuş tarifelerine göre hizmet vermektedir. Uşak Havaalanı'ndan, İstanbul-Uşak, Uşak-İstanbul olmak üzere haftada karşılıklı 3 sefer düzenlenmektedir. Aynı zamanda Dumlupınar yakınlarındaki Zafer Havalimanı; Uşak, Afyonkarahisar, Kütahya, Eskişehir illerinin bölgesel havalimanı olarak iç ve dış hatlarda hizmet vermektedir.

Etkinlik

Eğitim Tesisi
Şehitler Mezarlığı
Su Deposu
Şehit Ahmet Yılmaz Caddesi
1. Şafak Sk.
2. Varol Sk.
3. Burak Sk.
4. Burak Sk.
1. Burak Sk.
Şehitler Cami
1. Varol Sk.
Yavuz Sk.
2. Yavuz Ç.
Büküm Sk.
Yamanlar Cami
Güzel Sk.
1. Fener Sk.
1. Tülek Sk.
1. Fener Ç.
2. Burak Sk.
3. Çeşme
2. Çeşme
1. Çeşme Sk.
Yüksel Sk.
2. Şehitler Sk.
Leylak Sk.
Elmalı Sk.
Atatürk Etnoğrafya Müzesi
Yavuz Sk.
2. Gülek Sk.
Elmalı Sk.
Hasan Hilmi İO - OO
1. Gülek Sk.
2. Taşkın Sk.
1. Şehitler Sk.
1. Taşkın Sk.
Kurak Sk.
Dalgın Sk.
Ş. Nevzat Yünlü
1. Ocak
2. Ocak
5. Kerte
3. Kerte
2. Kerte
1. Dibek Sk.
Dalgın C.
Yenieğri Sk.
4. Kerte
Gediz Yolu
Topaç
Dik Sk.
Kaleardı Sk.
Yeşil Cami
1. Çatı Sk.
1. Kerte Sk.
Ş. Mehmet Özen
Zümrüt Cami
Kanat Sk.
1. Ada Sk.
Gülşen Sk.
Yaren Sk.
2. Ada Sk.
Barış Güneşhan İO
KUZEY
BATI
DOĞU
GÜNEY

A) Arda ve dedesi Zümrüt Camisi'nin önünde buluşarak önce Şehitler Mezarlığı'nı, ardından da Atatürk ve Etnografya Müzesini ziyaret edeceklerdir. Bu gezide Arda ve dedesinin kullanacağı yolları gösteren kroki bir önceki sayfada verilmiştir. Bu kroki üzerinde, size verilen yönergeleri takip edip Arda ve dedesinin izleyeceği yolu renkli kalemlerinizle çizerek gösteriniz.

1. Arda ve dedesi Zümrüt Cami'nin önünde buluşup Gediz Yolu boyunca kuzeybatı yönünde biraz ilerleyerek 1. Kerte Sokak'ın köşesinden sağa dönüp bu sokağa girmeleri gerekmektedir.

2. 1. Kerte Sokak ile 4. Kerte Sokak'ın kesiştiği köşeye kadar yürüyüp bu noktada sola dönmeleri gerekir.

3. 4. Kerte Sokak boyunca yürüdükten sonra bu sokağın bitiminde sola dönerek 1. Çeşme Sokak'a girmeleri gerekmektedir.

4. 1. Çeşme Sokak boyunca yürüyen Arda ve dedesinin sağdan üçüncü araya girerek bu sokakta yürümeleri gerekir. Sokağın bitiminde de sola dönmeleri gerekmektedir.

5. Şehit Ahmet Yılmaz Caddesi'nde bir süre yürüyen Arda ve dedesi, caddenin sol tarafında, 3. Burak Sokak'ın girişinin tam karşısında Şehitler Mezarlığı olduğunu göreceklerdir.

6. Şehitler Mezarlığı ziyaretini bitiren Arda ve dedesi, buradan yine yürüyerek Atatürk Etnografya Müzesine gideceklerdir. Bunun için Şehit Ahmet Yılmaz Caddesi'ne tekrar çıkıp bu kez geldikleri yönün ters istikametinde yürümeleri gerekir.

7. 2. Burak Sokak'ı geçtikten sonra ilk aradan sağa dönmeleri ve 1. Fener Sokak'a girmeleri gerekmektedir.

8. 1. Fener Sokak'ta yürüyerek sağdan 2. sokağa giren Arda ve dedesinin, bu sokağı kullanarak önce Leylak Sokak'a, buradan da Elmalı Sokak'a geçmeleri gerekir.

9. Arda ve dedesi Elmalı Sokak'ın bittiği köşeden sağa dönerek sağ köşede yer alan Atatürk ve Etnografya Müzesine ulaşabileceklerdir.

B) Siz de Arda ve dedesini farklı bir yoldan yürüterek onların önce Şehitler Mezarlığı'nı, ardından da Atatürk ve Etnografya Müzesini ziyaret etmelerini sağlayınız. Belirlediğiniz farklı yolu aşağıdaki alana yazarak tarif ediniz.

C) Siz de aşağıdaki çizim alanına evinizden okulunuza giden yolun krokisini çiziniz.

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'de ilk demir yolu Uşak'tan geçen Afyon-İzmir demir yolu hattıdır.*

** 1898'de işlemeye başlayan ve Türkiye'nin ilk demir yolu olma özelliğine sahip Afyon-İzmir demir yolu hattı Uşak'tan geçmektedir.*

ŞEHRİMİZİN EMANETLERİ: ŞEHİTLİKLER VE MEZARLIKLAR

Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimseye "şehit" denir. İslam inancı açısından şehitlik çok yüksek bir makamdır. Bunun en temel nedeni, şehit olan insanların yüce bir amaç uğruna canlarını feda etmeleridir. Vatanı, milleti, bayrağı ve dini uğruna şehit olan insanlar, bu yüce makama kavuşur. Şehitler ve şehitlikler bir milletin en değerli emanetlerindendir. Çünkü hayatta olanlar, özgür bir vatanda yaşama haklarını şehitlerine borçludur. Şehrimizde de bu yüce makama ulaşan pek çok kahraman yetişmiştir. Bunlardan biri de Millî Mücadele'de kahramanca şehit olan Çeçeli Kara Murat'tır.

Mezarlıklar, bir şehrin önemli kültür miraslarındandır. Bir şehrin tarihî temelleri araştırılırken mezarlıklardaki birtakım bilgiler araştırmacılara ışık tutar. Bu bilgilerden hareketle o şehrin tarihi ve geçmişteki sosyal özellikleri hakkında bilgiler edinilebilir. Bu nedenle mezarlıklarına gereken saygıyı ve ilgiyi gösteren şehirler, tarihle bağlarını daha sağlam kurarlar. Bu bağ, aynı zamanda sağlam bir geçmiş ve gelecek bağlantısı kurar. Toplumun önemli değerlerinden biri olan aile bağları da bu sayede hayatta kalarak gelecek kuşaklara taşınır.

Siz de yaşadığınız yerdeki mezarlıkları ve şehitlikleri araştırarak bunların toplumsal açıdan taşıdıkları değeri sınıfınızda arkadaşlarınızla tartışınız.

Ülkemizde farklı acil yardım çağrıları için kullanılan çağrı numaraları tek numara (112) altında toplanmıştır. Birimlere koordinasyon imkanı sağlayan bu model ile tüm ekiplerin en kısa sürede olay yerine ulaşmaları amaçlanmıştır.

112 acil durum telefon numarasını hangi durumlarda aramalıyız? Bu numarayı gereksiz meşgul etmenin yol açacağı olumsuzluklar neler olabilir? Açıklayınız.

Bir önceki sayfadaki haritada Uşak ve çevresine ait kara yolları gösterilmektedir.

A) Bu haritaya göre, aşağıdaki ifadelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz.

1. Uşak'tan Kütahya'nın Emet ilçesine giden en kısa yol, ... ve ..... ilçelerinden geçmektedir.
2. Denizli'den yola çıkıp Çivril'den geçerek Uşak'a ulaşmak istediğimizde mutlaka ..... ilçesinden de geçmemiz gerekir.
3. Uşak'tan Ulubey yolunu kullanarak ..... üzerinden Alaşehir'e ulaşabiliriz.
4. Afyonkarahisar'dan İzmir yönünde yolculuk yaparken sırasıyla Banaz, ..., Kula, ..., ... ve Turgutlu'dan geçeriz.
5. Ulubey'den Sivaslı'ya Uşak üzerinden gidebileceğimiz gibi ..... ilçesi üzerinden de gidebiliriz.
6. Uşak'tan Kütahya'ya giderken Gediz güzergâhını kullanabileceğimiz gibi ..... tarafından giden Dumlupınar güzergâhını da kullanabiliriz.
7. Uşak'tan Afyonkarahisar'ın Hocalar ilçesine giderken sadece ..... ilçesinden geçmek yeterlidir.
8. Uşak'tan Kütahya'nın Simav ilçesine giderken kullanabileceğimiz yollardan biri de Selendi yoludur. Bu yoldan gidebilmek için ..... yönünde giderken Selendi yönüne dönmeliyiz.

B) Aşağıdaki soruları cevaplayarak ve yönergeleri kullanarak yazı alanlarını doldurunuz.

1. Uşak'tan İzmir'e en kısa yolu kullanarak yolculuk yapan bir kişi hangi merkezlerden geçmelidir?

.....

2. Uşak'tan Kütahya'ya yolculuk yapmak isteyen bir kişiye, içinden geçmesi gereken merkezleri söyleyerek iki farklı yol tarif ediniz.

Birinci Yol: .....

.....

İkinci Yol: .....

.....

3. Denizli'nin Honaz ilçesinden Kütahya'nın Çavdarhisar ilçesine Uşak'ın merkezinden geçerek yolculuk yapmak isteyen bir kişiye gideceği güzergâhı tarif ediniz.

.....

.....

.....

.....

.....

Serbest Okuma Metni

UŞAK'TIR BİZİM İLİMİZ

Uşak'tır bizim ilimiz
Güzeldir düğünlerimiz
Türkü çalar türkü söyler
Sazımızda tellerimiz

Gel yârenler oynayalım
Muhabbete doymayalım
Oynayalım oynayalım
Muhabbete doymayalım

Eşme, Banaz, Karahallı
Güzelleri çok edalı
İstiyorlar çifte halı
Gel yârenler oynayalım

Bir Ulubey bir Sivaslı
Çobanoğlu yörük aslı
Durmayalım yaslı yaslı
Gel yârenler oynayalım

Mustafa ÇOBANOĞLU

UŞAK KURTULUŞ TÜRKÜSÜ

Unutulmaz tarih bugün Bir Eylül
Bugün Uşak'ın Kurtuluş Bayramı
Büyük küçük herkes zafer hayranı
Bugün Uşak'ın Kurtuluş Bayramı

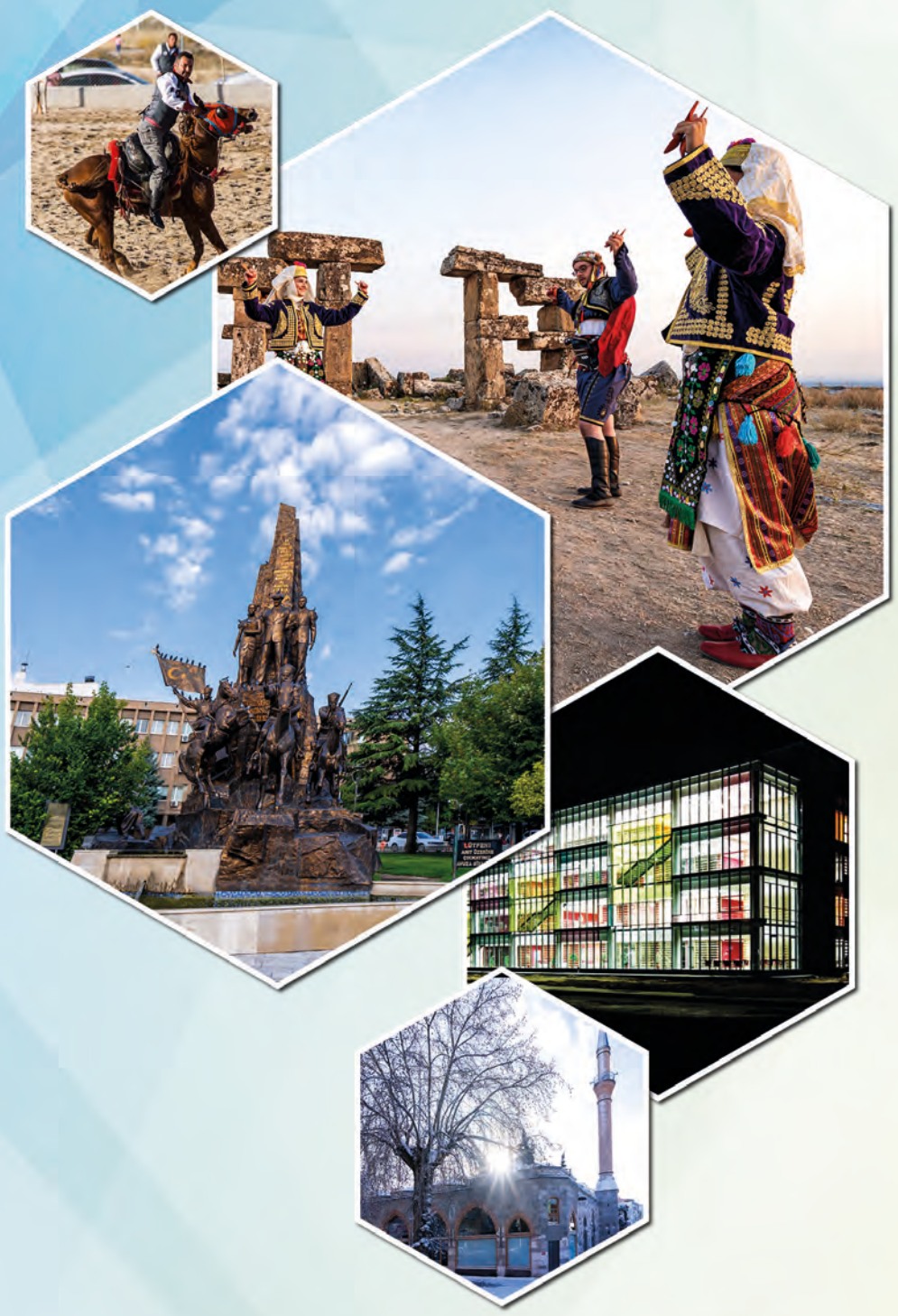
O kara bulutlar kalktı yürüdü
Erimeyen karlar bugün eridi
Türk askerleri şahlanıp yürüdü
Bugün Uşak'ın Kurtuluş Bayramı

Çobanoğlu der ki şehit olup yatan
Bu topraklar için kanları akan
Şanlı bayrağımız durma dalgalan
Bugün Uşak'ın Kurtuluş Bayramı

Mustafa ÇOBANOĞLU

5. Tema
Şehrimde Ben

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'nin ilk çocuk kütüphanesi Uşak'ta açılmıştır.*

** Türkiye'nin ilk çocuk kütüphanesi 10 Eylül 1953'te Uşak'ın kilimleriyle meşhur ilçesi Eşme'de açılmıştır.*

UŞAK'TAKİ KÜTÜPHANELER

Uşak'ta toplam 11 halk kütüphanesi vardır. Bu halk kütüphanelerinde 175.714 kitap, 109.393 okuyucu ve 21.508 üye mevcuttur.

Uşak'taki Halk Kütüphaneleri

1. Uşak İskender Pala İl Halk Kütüphanesi
2. Ragıp Soysal Çocuk Kütüphanesi
3. Ulubey İlçe Halk Kütüphanesi
4. Banaz İlçe Halk Kütüphanesi
5. Eşme İlçe Halk Kütüphanesi
6. Sivaslı İlçe Halk Kütüphanesi
7. Karahallı İlçe Halk Kütüphanesi
8. Sivaslı Selçikler Belde Halk Kütüphanesi
9. Sivaslı Tatar Belde Halk Kütüphanesi
10. Eşme Güllü Halk Kütüphanesi
11. Banaz Büyükoturak Halk Kütüphanesi

Bunların dışında Uşak Üniversitesi bünyesindeki Uşak Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi) üniversite öğrencilerine, araştırmacılara ve Uşak halkına hizmet vermektedir.

Uşak İskender Pala İl Halk Kütüphanesi

31.08.1962'de bugünkü belediye binasının bir odasında halkın hizmetine açılan kütüphane, 1977 yılında yaptırılan kendi binasına taşınmıştır. 2014-2018 yılları arasında bina yeniden yapılarak 2018 yılından itibaren aynı yerde hizmet vermeye başlamıştır. Kütüphanede Okul Öncesi-Çocuk-Gençlik Bölümü, Yetişkin Bölümü, İnternet ve Görsel-İşitsel Materyaller Bölümü, Süreli Yayınlar Bölümü, Kent Arşivi, Atatürk Bölümü, Okuma Salonu ve Konferans Salonu gibi bölümler yer almaktadır.

Ragıp Soysal Çocuk Kütüphanesi

Hasan Hilmi İlkokulu ile yan yana olan kütüphanede on beş binden fazla kitap, beş yüzün üzerinde kayıtlı üye vardır. Çocuklara özel masa ve sandalyelerin bulunduğu kütüphanede çocuklar için hikâye kitapları, aktivite setleri, boyama kitapları ile üç boyutlu ve sesli kitaplar gibi farklı alternatifler bulunmaktadır.

Uşak Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi)

Uşak Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, üniversite bünyesindeki araştırmacıların yanı sıra üniversite dışından gelen tüm araştırmacıların eğitim öğretim ve araştırma faaliyetlerini desteklemek için ihtiyaç duyulan her türlü bilgi ve belgeyi sağlamak amacıyla kurulmuştur. 21. yüzyılı yakalamış ulusal ve uluslararası bir bilgi merkezi olabilme vizyonuna uygun olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kütüphane binamızda okuma salonları haricinde tek kişilik ve grup çalışma odaları, kafeterya ve seminer salonu gibi bölümler bulunmaktadır. Merkez Kütüphanesinde 80 bin civarında kitap, 3 binden fazla süreli yayın ve binin üzerinde tez, araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Kütüphanenin abone olduğu veri tabanları sayesinde milyonlarca tez, yüz binlerce elektronik kitap, on binlerce dergi ve sesli kitaba erişilebilmektedir.

Merkez Kütüphanesinde, kitaplar açık raf sistemine uygun olarak kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır. Kütüphanede mevcut bütün materyaller elektronik ortama aktarılmış ve internet üzerinde de kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

Uşak'taki bazı kütüphanelere isimleri verilen İskender Pala, Ragıp Soysal ve Fuat Sezgin hakkında araştırma yapınız. Araştırma sonucu elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Uşak'taki kütüphanelerden iki tanesini seçiniz. Seçtiğiniz bu kütüphanelerle ilgili aşağıda istenen bilgileri araştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

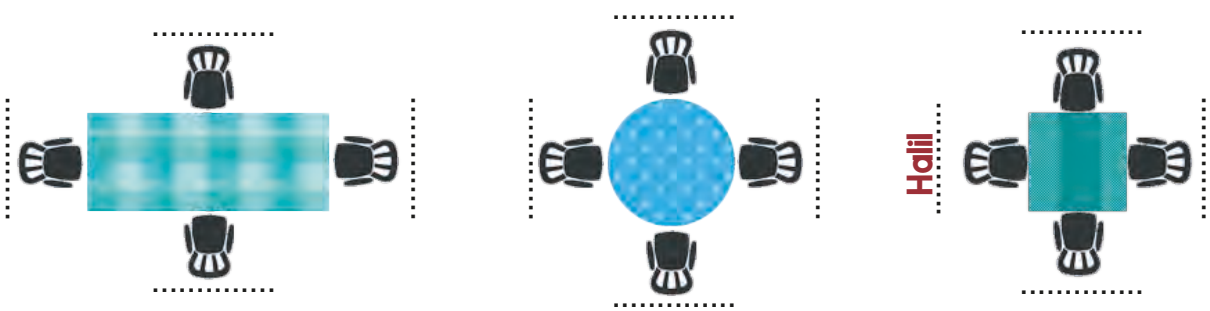
1

Kütüphanenin Adı: .....
.....
Adresi: .....
.....
.....
.....
Kütüphanenin Yakınında Bulunan Kurum ve Kuruluşlar: .....
.....
.....
Hizmet Verdiği Gün ve Saatler: .....
.....
.....

2

Kütüphanenin Adı: .....
.....
Adresi: .....
.....
.....
.....
Kütüphanenin Yakınında Bulunan Kurum ve Kuruluşlar: .....
.....
.....
Hizmet Verdiği Gün ve Saatler: .....
.....
.....

Aşağıda bir kütüphanenin okuma salonunda yer alan masalar verilmiştir. Masalardaki oturma düzenini, yönergeler doğrultusunda bulunuz ve soruları cevaplayınız.

YÖNERGELER

1. Kare masada size göre soldaki sandalyede Halil oturmaktadır.
2. Dikdörtgen masada size göre sağdaki sandalyede Zeynep oturmaktadır.
3. Halil'in oturuş yönüne göre soldaki sandalyede Aynur vardır.
4. Zeynep ile sırt sırta oturan kişi Emine'dir.
5. Yuvarlak masada size göre sağdaki sandalyede Mustafa oturmaktadır.
6. Aynur'un karşısındaki sandalyede Onur vardır.
7. Zeynep'in oturuş yönüne göre solunda İpek, İpek'in karşısında ise İlker oturmaktadır.
8. Yuvarlak masada Mustafa'nın oturuş yönüne göre sağında Kemal vardır.
9. Zeynep'in karşısında Özer oturmaktadır.

SORULAR

1. Sırt sırta oturan kişileri, size göre soldan sağa doğru sıralayınız.
.....

2. Hangi kişilerin karşısındaki sandalyeler boştur?
.....

3. A) Hangi masada oturan kişi sayısı daha fazladır?
.....

B) Bu masadaki kişilerin adları alfabetik olarak sıralandığında sondan ikinci kişi kim olur? .....

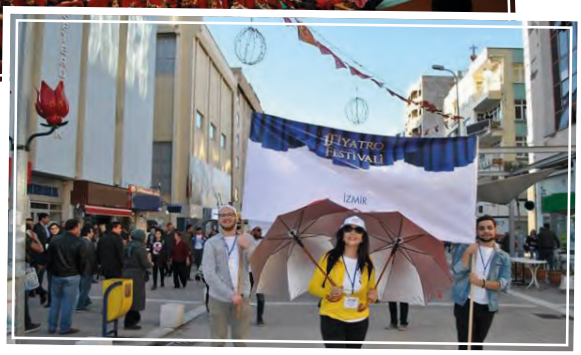
UŞAK BELEDİYESİ ŞEHİR TİYATROLARI

Uşak Belediyesi Şehir Tiyatroları, Uşak'ta 7'den 77'ye tiyatroseverleri sahneyle buluşturmak, oyunlar sergilemek ve tiyatro sanatçısı yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. 2016'da kurulan Uşak Belediyesi Şehir Tiyatroları "Hayat Bir Tiyatro, Acil Servis, Ah Şu Gençler" gibi pek çok oyun sergilemiş; "5. Urla Toprak Sahne Tiyatro Festivali, 10. Menemen Tiyatro Festivali, 1. Aydın Efeler Muzaffer İzgü Tiyatro Festivali" gibi pek çok festivale katılmış; çeşitli yarışmalarda ödüller kazanmıştır. Ayrıca bazı sosyal sorumluluk projelerinde de yer almıştır.

UŞAK'A KİMLİK KAZANDIRAN ESERLER

Ulu Camii

Uşak Ulu Camii, il merkezindedir.1400'lü yılların başında Germiyanoğlu II. Yakup Bey zamanında Kavşid oğlu Hasan oğlu Mehmet Bey tarafından inşa edilmiştir. Yapımında kesme ve moloz taş ile belirli bölümlerinde tuğla kullanılmıştır. Cami; beş bölmeli son cemaat yeri, harim ve güneybatı duvarına bitişik minareden oluşur. Dikdörtgen plandaki harim bölümü ortada bir büyük, yanlarında ise üçer küçük kubbeyle örtülüdür. Anadolu Selçuklu ve ilk dönem Osmanlı mimarisinin karakteristik özelliklerini yansıtan Ulu Camii'nin iç mekânında yer alan barok anlayıştaki süslemeler ve ahşap minber XIX. yüzyıla aittir.

Clandıras Köprüsü

2500 yıl önce yapılan Clandıras Köprüsü, Uşak'ın Karahallı ilçesinde yer almaktadır. Banaz Çayı üzerindeki köprünün iki ucu, dağ kayalarının yarı beli üzerine oturmuştur. Uzunluğu 24 m, derinliği 17 m, eni 1,75 m'dir.Taşların yüzleri kalemle işlenmiş ve kemerlerin iri taşları zıvanalı olarak birbirine iyice kenetlendirilmiştir. Kemeri kasnak biçimindedir. Köprü, fil ayağı tabir edilen iki ana gövdeden oluşmuş sabit kaya üzerine bindirme tekniğiyle inşa edilmiştir.

Kral Figürüyle Süslü Kâse

Karun Hazineleri

MÖ VII. yy'ın ilk çeyreğinde Gyges ile başlayan güçlü Lidya İmparatorluğu, parayı icat ederek insanlık tarihindeki en önemli buluşlardan birini gerçekleştirmiştir. İlk Çağ dünyasının ekonomik gelişimini hızlandıran bu olay, tarihin akışını da değiştirmiştir. Lidya'nın İlk Çağ dünyasının en zengin ülkesi durumunda olmasının önemli sebebi Tmolos (Bozdağlar) Dağları'ndan çıkan ve Hermos (Gediz) Nehri'ne karışan Paktalos (Sart) Deresi'nin alüvyonları içerisindeki altındır. Buradan elde edilen altın, Lidya'nın kaderini belirlemiştir. Lidya'nın son kralı Kroisos (Karun), MÖ 560 yılında tahta geçmiş ve akıl almaz zenginliği sayesinde "Karun kadar zengin" deyimiyle ününü günümüze kadar taşımıştır.

Lidya kralı Karun'a ait olan ve aralarında Kanatlı Deniz Atı Broşu, Kanatlı Güneş Kursu Kolye gibi önemli eserlerin yer aldığı 432 parça paha biçilmez eserden oluşan Karun Hazineleri Uşak Müzesinde sergilenmektedir.

Gümüş Kapak

Atatürk ve Kurtuluş Anıtı

Uşak il merkezinde, 15 Temmuz Şehitler Meydanı'nda yer alan Atatürk ve Kurtuluş Anıtı, 30 m uzunluğunda ve 17 m yüksekliğindedir. Bir kaidenin üzerine üç ana grupta toplanan figürlerden oluşturulmuştur. Birinci grupta Uşak'ın Türk süvarileri tarafından kurtarılışını simgeleyen süvari figürleri bulunur. Kaide üzerinde Türk milletinin tutsak edilemeyeceğini, sonsuza kadar özgür yaşayacağını simgeleyen "Zafer Sütunu" yükselmektedir. Bu sütunun önünde Atatürk ile birlikte üzerinde bilim ve sanat yazan kitapları taşıyan genç kız ve erkek figürleri bulunmaktadır. Bu figürler Cumhuriyet'in kuruluşunu, gençlere emanet edilişini ve eğitime verilen önemi sembolize etmektedir. Üçüncü grupta ise Türk kadınının kahramanlığını, cesaretini ve Kurtuluş Savaşı'nda ordumuza verdiği desteği simgeleyen kadın figürleri ve mermi yüklü kağnı figürü bulunmaktadır. Bu figürlerin arasında kaide ile bütünleşmiş 17 metre yüksekliğindeki blok ve çevresinde Atatürk'ün sanat, kültür ve Cumhuriyet üzerine söylediği bazı sözleri yer almaktadır. 2001 yılında açılan eserin mimarı Prof. Dr. Tankut Öktem'dir.

Su Kemeri

Blaundus

Uşak'a 40 km mesafedeki Ulubey ilçesi Sülümenli köyü sınırları içerisinde yer alan Blaundus Antik Kenti, birinci derece sit alanı olarak tescil edilmiştir. Blaundus, Büyük İskender'in Anadolu Seferleri'nden sonra Makedonya'dan gelenler tarafından kurulmuştur. Büyük İskender'den sonra Bergama Krallığı'na ardından da Roma İmparatorluğu'na bağlanan kentin Roma Dönemi'nde önemi artmıştır. Derin vadilerle çevrili bir yarımada üzerinde yer alan Blaundus'un önemli yapıları arasında kale, tapınaklar, tiyatro, stadyum ve kaya mezarları bulunmaktadır.

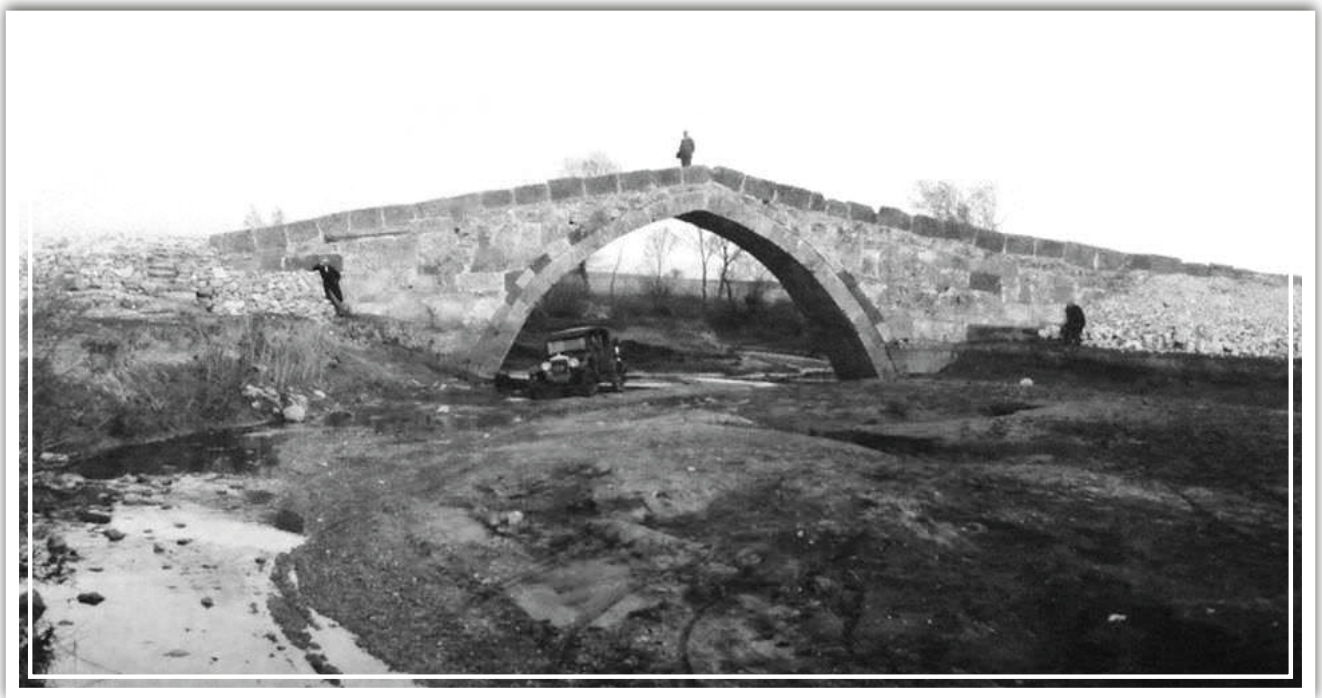

Antik Kent Kalıntıları

Çanlı Köprü

Miladi 1255 yılında Emir Şücaeddin Kızılbey tarafından yaptırılan Çanlı Köprü, Uşak-Denizli yolu üzerinde, Uşak'a 5 km mesafede Banaz Çayı'nın bir kolu olan Dokuzsele Deresi üzerinde bulunmaktadır. Köprünün boyu 8 m, eni 3 m, yüksekliği 5 m'dir. Sivri kemerlidir ve taştan yapılmıştır. Köprünün güneye bakan tarafında Selçuklu Dönemi'ne ait bir kitâbe bulunmaktadır. Çanlı Köprü, Uşak ve çevresindeki en eski eserlerden birisidir. Bu özelliği köprünün tarihi önemini daha da artırmaktadır.

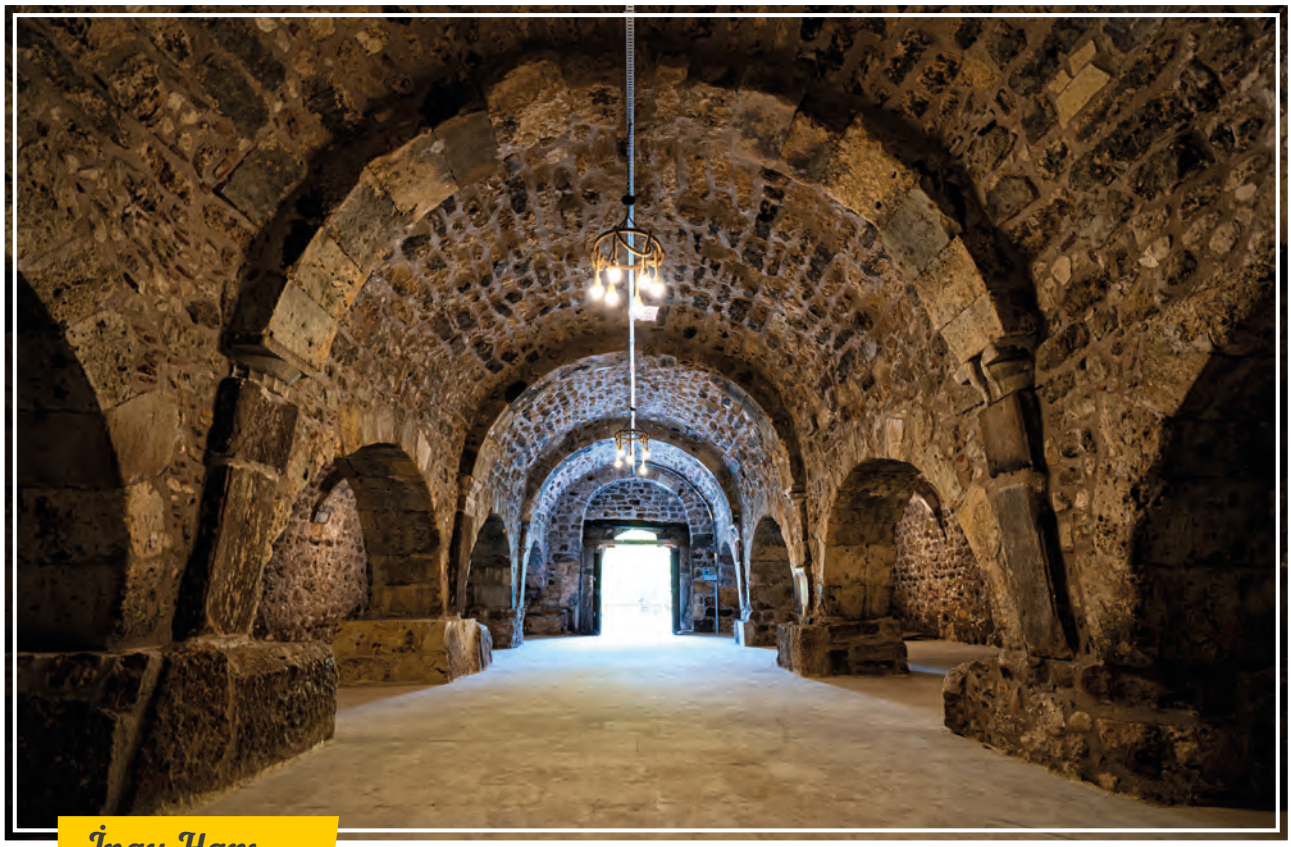

Paşa Hanı

Tiritoğlu Mehmet Paşa tarafından 1898 yılında yaptırılan yapı, avlulu ve iki katlıdır. Hanın girişi güney cephesindedir. Bir Fransız mimara yaptırılan ve inşası üç yıl süren hanın alt katı esnafın, üst katı ise halıcıların kullandığı bir ticarethaneydi. 1990-1996 yılları arasında yapılan restorasyon sonucu otele dönüştürülmüştür.

İnay Hanı

Uşak'ın Ulubey ilçesine bağlı İnay köyünde yer alan İnay Hanı; cami, köprü ve çeşmeden meydana gelen bir külliye şeklindedir. Klasik Selçuklu hanları tarzında inşa edilen yapı, Uşak-İzmir arasındaki kervan yolu üzerinde bulunuyordu. Hanın Germiyanoğulları dönemine ait olduğu düşünülmektedir.

Siz de Uşak'a kimlik kazandırdığını düşündüğünüz tarihi ve kültürel eserlerden birini araştırarak edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Uşak'taki tarihi ve kültürel eserlerden hareketle şehrimiz için bir slogan oluşturunuz. Oluşturduğunuz sloganınızı aşağıdaki duvara yazınız.

Aşağıya Uşak ile ilgili akrostiş bir şiir yazınız.

U .....

Ş .....

A .....

K .....

Şair: .....

UŞAK'IN TARİHİ ŞAHSİYETLERİ

Besim Atalay

1882 yılında Uşak'ta doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Uşak'ta tamamladıktan sonra on bir yıl kadar medrese eğitimine devam edip 1905'te İstanbul'a gitti. Burada da bir süre medrese eğitimine devam ettikten sonra 1907 yılında sınavlara girerek "Dârülmuallimîn"i kazandı, 1908'de buradan mezun oldu. 1909-1919 yılları arasında Konya, Trabzon, Ankara, İstanbul gibi şehirlerde öğretmenlik ve okul müdürlüğü yaptı. 1919 yılında Millî Mücadele'ye katıldı ve Uşak'ta İstiklâl Savaşı'nı destekleyen çalışmalar yaptı.

1920 yılından itibaren 7 dönem boyunca milletvekili seçildi. Özellikle Türkçenin geliştirilmesi konusunda yaptığı çalışmalarla Türk diline büyük hizmetleri geçen Besim Atalay, 1932 yılında Türk Dil Kurumu üyeliğine seçildi. 1937-1942 yılları arasında Farsça profesörü olarak üniversitelerde ders verdi.

Türk dili alanında yaptığı önemli çalışmalarla tanınan Besim Atalay, Türkçenin ilk sözlüğü olan ve 1072-1074 yıllarında Kâşgarlı Mahmud tarafından yazılan "Dîvânü Lugâti't Türk" adlı eseri 1939-1941 yılları arasında Türkçeye çevirdi. Pek çok eseri olan Besim Atalay'ın Türkçeye en büyük hizmeti de bu çalışmasıdır. Değerli kitaplardan oluşan zengin kütüphanesini Millî Kütüphaneye bağışlayan Besim Atalay, 1965 yılında Ankara'da vefat etmiştir.

Aşağıdaki zaman çizelgesinde Besim Atalay'ın hayatına ait bazı tarihler yer almaktadır. Bu tarihlerde Besim Atalay'ın hayatında gerçekleşen önemli olayları okuduğunuz metinden hareketle örnekteki gibi yazınız.

1882: .....
.....
.....
.....

1908: .....
.....
.....
.....

1919: .....
.....
.....
.....

1932: .....
.....
.....
.....

1939-1941: .....
.....
.....
.....
.....
.....

1937-1942: .....
.....
.....
.....

1965: .....
.....
.....
.....

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'nin ilk şeker fabrikası Uşak'ta kurulmuştur.*

** 1926 yılında Nuri (Şeker) Bey'in girişimiyle kurulan bu fabrika aynı zamanda ilk çok ortaklı şirket olma özelliğini de taşımaktadır.*

Nuri Şeker

Türkiye'nin ilk şeker fabrikalarından biri olan Uşak Şeker Fabrikasının kurulmasında önemli katkıları bulunan Nuri Şeker, 1856 yılında Uşak'ta dünyaya geldi. İlk eğitimine medresede başladı, okuma yazmayı burada öğrendi. Daha sonra rüştiyeye (ortaokul) devam eden Nuri Şeker, çalışkanlığı ile okulun en başarılı öğrencilerinden biriydi.

Nuri Şeker, meslek hayatında bir süre mal müdürlüğünde kâtip olarak çalıştıktan sonra ticarete atıldı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında aşar vergisi toplama görevini üstlendi. Nuri Şeker ve bir grup Uşaklı girişimci bir şeker fabrikası açmak için "Uşak Terakki Ziraat Türk Anonim Şirketi"ni kurdular. Uşak Şeker Fabrikası, Nuri Şeker'in yoğun gayretleri sonucunda 1926 yılında işletmeye açıldı. İdare heyeti başkanı olarak görev yapan Nuri Şeker, fabrikanın 1930 yılında Sanayi Maden Bankasına devredilmesi üzerine köyüne dönerek çiftçiliğe devam etti. Uşak Şeker Fabrikasının kurulmasında büyük emeği ve gayreti olan Nuri Şeker, 1958 yılında Uşak'ta vefat etti.

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN
Nuri Şeker ve Uşak Şeker Fabrikasının Kuruluşu

"Şekerin Hikâyesi" adlı tiyatro oyunundan alınan bölümü okuyunuz. Oyunu sınıfınızda arkadaşlarınızla canlandırınız.

ŞEKERİN HİKÂYESİ

(1923 yılı. Uşak'ta yaşayan Molla Omaroğlu Nuri, şeker pancarı üretmektedir ve yeni kurulan devletimizin dışarı bağımlı olmaması, ülke ekonomisine katkı sağlanması amacıyla şeker fabrikası kurmak istemektedir. Ancak Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış olan halkın yoksulluğu herkesi umutsuzluğa düşürmektedir. Molla Omaroğlu Nuri, fabrikanın kurulması konusundaki çözüm önerilerini dostlarına açıklayacaktır.)

Molla Omaroğlu Nuri: (...) Arkadaşla, biliyonuz ben epeydir şeker pancarı yetiştiriyon. Tecrübeme göre bizim topraklarımız pancar ziraatına çok müsait. Uzun sözün kısası, Uşak'ımıza el birliği edip bi şeker fabrikası kuralım diyom. Ne dersiniz?

(Derin bir sessizlik olur, herkes birbirine bakar.)

Bayraktaroğlu Memet Ali: Molla Omaroğlu, senin kaç bin dönüm tarlan va da ordan kaldırdığın şeker pancarına fabrika gurcan? De bakam…

Molla Omaroğlu Nuri: Bayraktaroğlu, Fransızlar bizim memleketimizde tütün fabrikası guruyolla mı?

Bayraktaroğlu Memet Ali: Hee, guruyolla.

Molla Omaroğlu Nuri: Peki, Fransızlar bizim memleketimizde tütün ekçek tarlası va mı?

Hepsi: Yook.

Molla Omaroğlu Nuri: Hâlbusem bu memleket bizim. Eğer bu fabrikaları biz gurmazsak bu kada şehit verip kovduğumuz devletleri, Allah gorusun yarın öbür gün kendimiz çağırcaz. *(Herkes "Allah korusun!" der.)*

Bayraktaroğlu Memet Ali: Molla Omaroğlu, iyi diyon hoş diyon da şeker demeynen ağız datlanmaz. Bizim yarım yamalak bi tabakanemiz va. Fabrika bizim altından kalkcamız bi iş değel.

Hacı Gavecinin Süleyman: Guram gurmasına da o gada parayı nerden bulcaz?

Molla Omaroğlu Nuri: Arkadaşlar, bal yapmak için bi fenni govan, bi de çiçek tarlası lazım. Bizde çiçek tarlası va. Lazım olan fenni govan.

Hacı Gavecinin Süleyman: Senin o fenni govan dediğin gosgoca fabrika…

(Muhsin içeri girer kapının ağzına oturur.)

Molla Omaroğlu Nuri: Dinlen arkadaşla, Uşak kazası köyleriyle baraba yirmi bin hane. Her haneden her gün bir yumurta toplasak…

Okkaoğlu: Yumurta mı toplacaz?

Molla Omaroğlu Nuri: Evet, yumurta toplacaz.

Hacı Gavecinin Süleyman: Allah Allah!..

Molla Omaroğlu Nuri: Evet arkadaşla, bu da günde yirmi bin yumurta ede. Tanesi iki buçuk guruşdan, beş yüz lira ede, o da yılda yüz seksen iki bin beş yüz lira ede. Arkadaşla, bu memleketi nasıl imeceyle kurtardıysak imeceynen kalkındırcaz. Ben şimdiye kadar elli kişiynen görüştüm. Karar veremeyen sizle beraber bi iki gişi kaldı.

(Bu sırada kapı şiddetli bir şekilde çalınır. Muhsin gidip kapıyı açar. Kaplangılı Mehmet Hoca telaşla içeri girer, üstü başı perişandır.)

Kaplangılı Mehmet Hoca: Selamünaleyküm ağalar!

(Herkes "Aleykümselam!" der.)

Molla Omaroğlu Nuri: Ooo, Kaplangılı Hoca hoş geldin, buyur buyur gel otur bakalım. Hayrola bu hâlin ni böyle?

Kaplangılı Mehmet Hoca: Otumacan Molla Omaroğlu. Sana iki çift lafım va, deyip gitcen. *(Koynundan düğümlenmiş bir bez çıkarır.)* Al Molla Omaroğlu, burada altı yüz gayma va, beni de bu şekere ortak et.

(Molla Omaroğlu parayı alır.)

Molla Omaroğlu Nuri: Hoca bu ne acele! Sabah getirsen de olurdu.

Kaplangılı Mehmet Hoca: Beni iyi dinle Molla Omaroğlu! Başıma silah dayasala bu parayı benden gine alamazladı emme, dün akşam bi ürüya gördüm. *(Herkes "Hayır olsun." der.)* Sağ olun arkadaşla. Ürüyamda böyle böyük bi galabalık va. Herkeslere sıradan, torba içinde şeker dağıtıyolla. Tam sıra bene geliyo, bene vemiyolla. *(Herkes neden dercesine bakışır.)* Sen daha şeker şirketinden hisse bile almadın, sana şeker yok diyola. Nasıl canım sıkılıyo, nasıl pişman oluyon sorman gari. Sabahı edemedim valla, erkenden yola düştüm. Eh, ben emaneti teslim etdim, gerisini sen bilin gari Molla Omaroğlu.

Molla Omaroğlu Nuri: *(Çok sevinçlidir.)* Seni Allah mı gönderdi Kaplangılı Hoca? Gel bakam gel, o gada yol gece gidilmez. *(Kaplangılı Hoca'yı oturtmaya çalışır.)*

Kaplangılı Mehmet Hoca: Galamam Molla Omaroğlu, galamam. *(Kaplangılı Hoca kapıya yönelir. Aklına bir şey gelmiş gibi geri döner.)* Hee, bak şu nasihatımı da hatırından çıkarma. Böyle işlerde dostun da çok olur düşmanın da. Oturduğun kalktığın insanlara dikkat et bakam. *(Kapıdan çıkar. Molla Omaroğlu onu uğurlar.)*

Okkaoğlu: Ni dedi şindi bu, oturduğun kalktığın insanları dikkat et diye. Bize mi diyo ki? Allah Allah!

Şeker Fabrikası

Molla Omaroğlu Nuri: *(Odaya geri döner.)* Kaplangılı Hoca da kabul ettiğine göre, bana Ankara yolu göründü arkadaşla. Bayraktaroğlu! Hacı Gaveci! Siz parayı şindi mi getirceniz, yarın sabah istasyona mı getirisiniz?

Bayraktaroğlu Memet Ali: Du bakam Molla Omaroğlu, biz daha he demedik. Hem biz razı olsak bile hökümat izin veecek mi bakam? (…) Sen bi Angara'ya danış gel, biz ona göre bu işe kalkışam, olma mı?

Molla Omaroğlu Nuri: Olmaz sadıcım. Biz bu meseleye kendimiz inanmazsak başkasını hiç inandıramayız.

Bayraktaroğlu Memet Ali: *(Sesini yükseltir.)* Yahu, senin bu şirket dediğin nasıl guruluyo? Bu işlerin daha kanunu kitabı belli değil diyen sensin gardaşım Allah Allah! Hem bu şirketin adı ni olcek?

Molla Omaroğlu Nuri: Bayraytaroğlu, gurcamız şirketin adı "Uşak Terakki Ziraat Türk Anonim Şirketi" olcak. Bu şirketin gurucusu olan elli gişi, adam başı altı yüz gayma vercek. Topladığımız otuz bin lirayla şirketin sermayesinin yüzde onunu oluşturcaz. Şirketin guruluş tüzüğünü de hazırlayıp Angara'ya imzalatcaz.

(…)

Hacı Gavecinin Süleyman: Molla Omaroğlu sen bizim de adımızı yaz, sabah parayı istasyona ulaştıram. Bayraktaroğlu biz kalkam, Molla Omaroğlu da yarın yola gitcek dinlensin.

(…)

Şakir ÖZDEMİR

Ömer Bedrettin Uşaklı

1904 yılında Uşak'ta dünyaya gelen Ömer Bedrettin Uşaklı, 1924'te İstanbul Kabataş Erkek Lisesini bitirdi. 1927'de Mülkiye Mektebinden (Siyasal Bilgiler Fakültesi) mezun olarak Mudanya kaymakam vekilliğine atandı. 1928'den sonra kaymakam oldu. Manavgat, Ünye, Şavşat ve Edremit ilçelerinde görev yaptı. 1938-1943 yılları arasında mülkiye müfettişliğine atandı. 1943'te Kütahya'dan milletvekili seçildi.

1925'te "Millî Mecmua"da çıkan şiirleriyle adını duyurdu. Daha sonra şiirleri Hayat ve Varlık dergilerinde yayımlandı. Anadolu'da görev yaptığı sırada gezip gördüğü yerlerdeki izlenimleri şiirlerinin temel konusu oldu. Daha çok Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Seyfi Orhon çizgisindeki yurt şiiri anlayışının etkisindedir. Öz ve sade bir söyleyişi vardır. Şiirlerinin önemli bir bölümü Türk müziği bestekârları tarafından bestelenmiştir. 24 Şubat 1946'da İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

UŞAK İÇİN

Ufkun dalga dalga, göğsün çiçekli
Gülüyor şen bağlar akşamlarında
Âşıklar diyarı olduğun belli
Sana kavuştuğum geceden beri
Neşeyle parlıyor gözümün feri
İstiklâl cenginin büyük zaferi
Bir kızıl yadigâr akşamlarında

Ömer Bedrettin UŞAKLI

EFENİN BAYRAMI

Eğilmez başın gibi
Gökler bulutlu efem!
Dağlar yoldaşın gibi
Sana ne mutlu efem!

Oyna, yansın cepkenin
Yansın güneşten tenin!
Gün senin, şenlik senin
Bayramın kutlu efem!

Ömer Bedrettin UŞAKLI

Halit Ziya Uşaklıgil

Modern Türk romancılığının kurucularından, ilk ve en büyük ustalarından biridir. 1866 yılında İstanbul'da doğdu. Uşak'ta Helvacızadeler lakabıyla tanınan Halit Ziya Uşaklıgil'in ailesi İzmir'e göç ettikten sonra "Uşşakizadeler" olarak tanınmaya başladı. Daha sonra Halit Ziya Uşaklıgil, ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı. İstanbul'da ilk mektep ve askeri rüştiyede okudu, öğrenimini İzmir'de sürdürdü. Öğrenim hayatını tamamladıktan sonra çeşitli kurumlarda memurluk yapan Halit Ziya Uşaklıgil, Meşrutiyet'ten sonra Darülfünun Edebiyat Fakültesinde Batı Edebiyatı okudu ve Mabeyn Başkâtibi oldu. Buradan ayrıldıktan sonra memuriyete dönmedi, bütün zamanını edebiyata ayırdı. Roman, hikâye, şiir ve tiyatro türlerinde eserler verdi ve çeşitli makaleler yazdı. 23 Mayıs 1945 tarihinde İstanbul'da öldü.

Tarihin önemli kişiliklerinin doğduğu yerlerden biri olan Uşak, aynı zamanda Latife Hanım ve İbrahim Tahtakılıç'ın da memleketidir. Sizler de Uşaklı önemli kişiler hakkında bir araştırma yaparak hayat hikâyesini öğrendiğiniz kişiyle ilgili bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

UŞAK'IN SÖZLÜ EDEBİYAT ÜRÜNLERİ

Efsaneler

Uşak'taki pek çok tarihi şahsiyet, mekân ve olayla ilgili efsaneler mevcuttur. Aşağıda Uşak'ın adı ile ilgili efsanelerden birisi yer almaktadır. Bu efsaneyi dikkatle okuyunuz.

Uşak Adı ile İlgili Efsane

Bir zamanlar Uşak şehrinin bulunduğu yer; ağaçların gölgelediği, derelerin çağladığı, güllerin burcu burcu kokup bülbülleri deli divane ettiği, gönül çekici güzel bir alandır. Her ilkbaharda genç kızlar, delikanlılar bir kez burada toplanır, eğlenir, akşama doğru da dağılırlar. Bir süre sonra sevdalılar mutluluklarının yaşam boyu sürmesi için bu yerde bir şehir kurar. Adına da âşıklar yurdu anlamında "Diyar-ı Uşşak" derler. Kentin temeline sevda harcı katıldığından burada bir süre kalan mutlaka sevdaya düşer.

Şehri kuranlar sevdalarını daha da somutlaştırmak ister, duygularını, doğanın güzelliğini ilmek ilmek halılara dokurlar. Sevdayla işlenmiş, güzelliklerle ilmeklenmiş bu halılar o denli beğenilir ki Uşak halıları her evin başköşesini süslemeye, saraylarda, konaklarda başköşeyi almaya başlar. Ünü denizaşırı ülkelere ulaşır. Şehrin, doğanın türlü rengini taşıyan güzellikler; mutluluk, bereket, sevda üzerine çeşit çeşit motifler, Uşak halılarının değişmez desenleri olarak günümüze değin işlenir.

Siz de Uşak'a ait efsanelerden birini araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ninniler

Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkülere ninni denir. Aşağıda Uşak yöresine ait ninnilerden birisi yer almaktadır. Bu ninniyi dikkatle okuyunuz.

Nenniler dedim melingeçli
Gül dalları salıngaçlı
Halası var kelep saçlı
Nenni yavrum nenni

Nenni dedim hibayınan
Yüzün örtün abayınan
Allah seni bize versin
Saltanatlı babayınan

Nenniler dedim uyutamadım
Uyutup da büyütemedim
Nenni telli kuzum nenni
Gerdanı benli kuzum nenni

TRT Avaz'da yayımlanan "Ninniden Ağıta Anadolum" belgesel programı için Banaz'ın Ayrancı köyünde seslendirilen ninniyi sınıfça dinleyiniz. Bu ninninin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

* *Ders kitabımızda yer alan dinleme ve izleme etkinlikleri için kullanılacak videolara* ***http://usak.meb.gov.tr*** *adresinde bulunan "Şehrimiz Uşak" bölümünden ulaşabilirsiniz.*

Mâniler

Genellikle birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri uyaklı olan, daha çok hecenin yedili ölçüsüyle söylenen halk şiirine mâni denir. Aşağıda Uşak yöresine ait mânilerden örnekler yer almaktadır. Bu mânileri dikkatle okuyunuz.

Hamamın tasını aldım
Eğildim fesimi aldım
Şu Uşak'ın içinden
Kızın hasını aldım

Mercimekten aşım var
Ne gülmedik başım var
Karlı dağlar ardında
Can veren kardaşım var

Siz de Uşak'a ait mânilerden birini araştırarak sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

Aşağıya Uşak ile ilgili bir mâni yazınız. Yazdığınız mâniyi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Masallar

Masallar genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü ve gerçek dışı olayları anlatan edebî metinlerdir. Masallar, içerik ve biçim yönüyle kendine özgü nitelikler taşır. Bir millete ait masallar o milletin dünyayı algılayış biçimiyle ilgili bilgiler verir. Bunun yanında milletin dil varlığını da eski çağlardan günümüze taşıyan bir köprü görevi üstlenir. Yer ve zaman unsurlarının belirsizliği, olağanüstü kahramanlar ve olaylarla örülü bir anlatı türü olması sebebiyle dinleyenlerin hayal dünyasında canlanır. Ancak masallarda, içinde oluştuğu toplumun yaşayış ve kültür özelliklerine ait pek çok ipucu da bulunur.

Aşağıda Uşak yöresinden derlenmiş bir masal yer almaktadır.

YAŞLI AYI VE AYI YAVRULARI

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Zamanın birinde büyük bir orman varmış. Ormandaki çeşmenin yanına her gün bir petek bal konuyormuş. Ayı yavruları da o balı paylaşıyormuş.

Bir gün ayı yavruları merak etmişler çeşmenin yanına balı kimin koyduğunu. Onu bulmak için çeşmenin ardına gizlenip beklemişler. Bir de bakmışlar ki balı, yaşlı boz bir ayı koyuyormuş. Bir gün yine balı almak için gitmişler. Ama bal yokmuş. Ertesi gün gitmişler. Yine bal yokmuş. Demişler ki "Her gün buraya bal koyan ayıya bir şey oldu. Hadi bakalım onu bulalım."

Az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler, bir ine varmışlar. Bir de bakmışlar ki zavallı yaşlı ayıcık inin içinde yatıyormuş. Ayakları da yara bere içindeymiş. Toplanmışlar "Yaşlı ayı nasıl iyi olur?" diye düşünmüşler.

Bir tanesi "Bal sürerek iyi olur." demiş.

"Eee, nerden bulacağız balı?" demiş.

Bir tanesi de "Ben bulurum!" demiş.

"Yaa, nasıl bulursun? Hepsini yedik kardeşim." demişler.

Derken biri demiş ki "Ben balın hepsini yemedim. Bir miktarını artırdım."

Artan o balı almışlar. Yaralı ayıcığın ayağına sürmüşler. Ayı da iyi olmuş.

Demişler ki "Bundan sonra bize verilen nimetlerin kıymetini bilelim. Elimize geçen balın bir kısmını artıralım."

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Uşak yöresine ait ve Uşak'ı çağrıştıran "halı, kilim, Karun, hazine, tarhana, Ulubey Kanyonu, Clandıras, âşık, çilek, cirit, yörük" ifadelerinden istediklerinizi seçiniz. Seçtiğiniz bu ifadeleri kullanacağınız bir masal yazınız. Masalınıza başlık koymayı unutmayınız. Yazdığınız bu masalı, arkadaşlarınıza anlatınız.

UŞAK'TA YÖRESEL ÇOCUK OYUNLARI

ELELEK EPELEK

Çocuklar ellerini yere koyarlar. İçlerinden birisi ebe olur. Ebe sözleri söyler:

Elelek epelek
Elden çıkan topelek
Topeleğin yarısı
Sarı koyunun derisi
Alçık balçık
Sana dedim sen çık, sen çık

Sözlerin bitiminde en son sayılan parmak bükülür. Oyun bu sözlerle devam eder. En önce kimin parmakları bükülürse o, oyunu kazanır.

ÇELİK ÇOMAK (MED DEĞNEK)

Araç Gereçler

1 adet kısa değnek, 1 adet uzun değnek, 2 adet taş.

Oyunun Oynanışı

İki taş yan yana konur ve üzerlerine kısa değnek yerleştirilir. Uzun değnek ile alttan kısa değnek havaya kaldırılır ve vurulur. Kısa değneği en uzağa atan kazanır.

Uşak'ın yöresel çocuk oyunları ile ilgili bir araştırma yapınız. Seçtiğiniz bir oyunu arkadaşlarınıza tanıtarak sınıfta ya da okul bahçesinde oynayınız.

Tarhana

Malzeme olarak un, yoğurt, süt, kırmızı ve yeşilbiber, nane, soğan, domates ve tercihe göre haşlanmış nohut veya fasulye hazırlanır. Bir gün öncesinden hamur için maya hazır edilir. Hazırlanan maya, un ile birlikte yoğrulurken malzemeler de ilave edilerek karışım hazırlanır. Belirli bir kıvama gelen karışım geniş bir kap içine konulur. On beş yirmi gün bu kapta bekletilir. Bu arada iki günde bir hafif ıslatılmış elle karıştırılarak mayalanması sağlanır. Kıvama gelen karışım bir bez üzerine parça parça yayılır. Ovulacak kadar kuruyan parçalar elle ufalanarak elekten geçirilir. Toz hâline gelen tarhana, bez üzerine serilerek gölgede kurumaya bırakılır. Kuruyan tarhana ihtiyaç anında kullanılmak üzere toprak kaplarda, bez torbalarda, cam kavanozlarda saklanır. Uşak'ın simgesi olan tarhana özellikle kış aylarında ve Ramazan ayında tüketilir. Tarhananın kurutulmaya bırakılmadan önce taze hâldeyken komşulara ve eşe dosta ikram edilmesi bir gelenektir.

Uşak tarhanasının diğer tarhanalardan farkı, Uşak ilinin iklim koşulları nedeniyle fermantasyonun daha düşük sıcaklıkta ve daha uzun sürede (21 gün) gerçekleşmesinden dolayı mayalanmayı sağlayan mikroorganizma çeşitliliğinin yüksek olmasıdır. Ayrıca tarhana yapımında diğer yörelere nazaran daha yoğun biber kullanılması, Uşak yöresinde tarhanaya iştah açıcı bir özellik kazandırmaktadır.

Uşak'a özgü tarhana çorbasının yapılışını aile büyüklerinizden öğreniniz. Öğrendiğiniz tarifi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alacatene

Mercimekler ayıklanır ve yıkanır, tencereye alınır. Mercimekleri 3-4 parmak geçecek kadar sıcak su katılır ve pişmeye bırakılır. Soğan, yemeklik doğranır ve kuru biberler de yıkanır. Mercimekler tam yumuşamadan tencereye soğan ve biberler eklenir, pişirmeye devam edilir. Diğer tarafta küçük bir tavaya zeytinyağı ve salça alınır, kavrulur. Domates püresi de eklenir, birkaç dakika daha eritilir. Soğanlar yumuşayınca salçalı sos tencereye ilave edilir. Yıkanan bulgur yaklaşık 10 dakika sonra eklenir. Bulgur da piştikten sonra ocaktan alınır. Yemek biraz dinlendirildikten sonra sıcak servis edilir.

Döndürme

Yufkalık hamur hazırlanır. Hafif kalınca yufka yapılır. İsteğe göre ıspanak, rendelenmiş kabak, kavrulmuş kuyruk yağı, peynir gibi içlikler kullanılır. Altı ateşe dayanıklı bakır sininin içi yağlanır. Yufkalar taşmayacak şekilde siniye konarak arasına içlikler yerleştirilir. Üzerine tekrar yufka konur. Üstü yağlanır ve yoğurt sürülür. Odun ateşi üzerinde döndürülerek pişirilir. Ocaktan alınarak üzeri başka bir sini ile kapatılır. Bıçakla düz veya baklava şeklinde kesilir, servis yapılır.

Demir Tatlısı

4 adet yumurta, 1 tatlı kaşığı kabartma tozu, 1 tutam tuz iyice çırpılır. Daha sonra karışıma 1,5 bardak su, 4 yemek kaşığı nişasta ve un ilave edilerek tekrar iyice çırpılır. Kızartma tenceresine demir kalıbın üstünü geçecek kadar sıvı yağ konulur. Yağ harlı ateşte iyice kızdırılır. Demir kalıp kızgın yağın içinde ısıtılır ve sonra hamura batırılır. Hamur, kızdırılan demir kalıba yapışır. Ardından hamura batırılmış demir kalıp kızgın yağın içine bırakılır ve birkaç saniye hiç hareket ettirilmez. Çünkü hamur sertleşmeden kalıbın oynatılması, hamurun şeklinin bozulmasına neden olacaktır. Hamur yağda sertleşmeye başladığında demir kalıp aşağı yukarı hareket ettirilir ve demirin şeklini alan hamur, kalıptan ayrılır. Hamurun iki tarafı da yağda kızartılır. Demir kalıp hamurdan ayrılınca tekrar kızgın yağın içine batırılır ve aynı işlemler tekrarlanır. Pişen hamurlar daha önce hazırlanıp soğutulmuş olan şerbete batırılarak servis edilir.

Siz de Uşak'ın yöresel lezzetlerinden birini araştırarak edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

UŞAK'TA HALK OYUNLARI

Uşak, halk oyunları ve halk musikisi bakımından çok zengindir. Melodiler hareketlidir. Müzik ve halk oyunları İzmir bölgesine dâhildir. Başlıca oyunları İslâmoğlu Zeybeği, Gediz Pazarı Zeybeği, Feslikan, Karataş Zeybeği, Karanfil, Ormandan Gel, Şadiye'm, İslice ve Çamdibi Zeybeği'dir.

Uşak, İç Anadolu-Ege geçiş bölgesinde olduğundan halk oyunlarında zeybek oyunlarından ve Teke yöresinden izler görülmektedir. Halk oyunu figürleri Kütahya, Afyonkarahisar gibi komşu illerle benzerlik göstermektedir. Geçiş yöresi olduğu için oyunları bol ve zengindir. Kadınların oynadıkları zeybek oyunlarına "efeleme" adı verilir. Zeybek havalarının usulü dokuz zamanlıdır. Oyunlar önce yavaştan gezinleme ile başlar, müzikli bir sergileme yapıldıktan sonra "Haydi efeler!", "Haydi efem!", "Hayda!" ve benzeri naralarla oyuna başlanır. Oyun nakarat süresince döndürülür. Sonra yeniden gezinmeye geçilir. Kadın oyunlarında gezinme yoktur. Kadınların oynadıkları oyunlar efelemeden sonra "kadın oyunları" ve "düz oyunlar" diye adlandırılır.

Uşak yöresine ait halk oyunları örneklerinin yer aldığı videoyu dikkatle izleyiniz. Daha sonra İslamoğlu halk oyunu figürlerinin anlatıldığı videoyu seyrediniz. Bu oyununun figürlerini öğrenerek öğretmeninizin belirleyeceği bir zamanda arkadaşlarınıza sergileyiniz.

UŞAK'TA YÖRESEL KIYAFETLER

Uşak'ın yöresel kıyafetlerinde kadınlar altınlarla süslü başlık, uzun etekli gömlek, "üç etek" denilen yırtmaçlı entari, üç eteğin üzerine farklı desen ve renklerle bezenmiş önlük, ayaklarına yün çorap ve "yemeni" denilen ayakkabı giyerler. Önlüğün üzerine aynalı kemer takarlar. Üst giysisi olarak da desenli ve uzun kollu cepken giyerler. Erkeklerin giyimleriyse başlık, desenli poşu, işlemeli mintan, cepken, kara şalvar veya poturdur. Ayaklara çizgili yün çorap ve yemeni giyilir; bunların üzerine dize kadar tozluk takılır. Bele sarılan kuşağın üzerine ise genellikle mendil takılır.

Eski dönemlerde Uşaklı kadınlarımızın yuvarlak yakalı, uzun etekli gömlek, bunların altına giydikleri ayaklarına kadar uzanan lastikli dizlik ve iç zıbın denilen önden bele kadar, arkadan da uzun şekilde bir iç giyimleri vardı. Erkeklerin de iç giyimi kadınlarınkine benzerdi fakat gömlek eteği kısa olurdu. Kadınlar dışarıya çıkacakları zaman önleri ve yanları yırtmaçlı, kolları uzun ve bol elbiseler giyerlerdi. Bunların üzerine de işlemeli bir kemer takılırdı.

Ayrıca yine uzun, bel kısmından büzgülü koyu renkli olan bir başka sokak giysileri de vardı. Yeni gelinlerin bu elbiselerinin büzgülü olan kısımları süslü (pul ve boncuk işlemeli) olurdu. Erkekler ise kemerli, dizlerine kadar bolca uzanan, sonra ayak bileklerine kadar daralan, düğmeli pantolon veya şalvar giyerlerdi. Kadınlar başlık olarak altın ile süslenmiş, yazmayla tutturulmuş, başa geçirilen bir başlık kullanırlardı. Erkekler ise başlarına pamuklu veya ipekli bir poşu bağlarlardı. Kadınlar aksesuar olarak altın bilezik, yüzük, bele kadar sarkan kolye, altın inci karışımlı küpe, siyah eldiven ve içi aynalı sedefli çanta kullanırlardı.

Kadınlar evde nalın, dışarıda geçmeli (kilitli) ponponlu, sivri burunlu bir ayakkabı, bunların içine de yün ve kıl çorap giyerlerdi. Bunlardan başka evde mest de kullanılırdı. Erkekler daha çok kabaralı ve demirden yapılmış ayakkabı giyerlerdi. Ancak belirtilen bütün bu özellikler gelişen ve değişen dünyamızla birlikte zaman içerisinde değişmiştir.

Aşağıdaki görsellerde Uşak'ın yöresel kıyafetleri sergilenmektedir. Bu kıyafetlerin isimlerini 138. sayfadaki metinden bularak ilgili sayıların karşısına yazınız.

1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

5 .....

1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

5 .....

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE UŞAK HALISI

Uşak ve yöresi XV. yüzyıl erken Osmanlı Dönemi halılarının öncüsü ve Osmanlı Dönemi halıcılık merkezi olmuştur. Ülkede 1500' lü yıllarda başlayan kapitülasyonlar sonucu ülkeye gelen elçilere Osmanlı sınırları içerisinde ticaret yapma hakkı tanınır. Böylece halılar yurt dışında kendini gösterir. Avrupa'daki seçkin aileler ünlü ressamlara tablolarını yaptırırlarken Uşak halılarını duvarda, yerde ve masada dekor olarak kullanırlar. Hans-Holbein ve Lorenzo Lotto gibi ünlü ressamların tablolarında yer alan halılar, ressamların adlarını almıştır. Bu halılara "Lotto" ve "Holbein" isimleri verilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Uşak halıları büyük önem kazanmıştır. O dönemde Azerbaycan'dan getirtilen dokuma ustaları Uşak'a özgü halıları yeni tarzlarla dokumaya başlamışlardır. Desenler; nakkaşlar ve ev süsleme sanatçıları tarafından tasarlanmış ve Uşak halıları"saray halıları" adını almıştır. Osmanlı saraylarından Avrupa şatolarına, camilerden kiliselere kadar yayılan Uşak halısı sadece bir halı değil, saygınlık sembolü olan bir efsanedir.

Tarihî Uşak halılarının günümüzde sergilendiği müzeler şunlardır:

- *Paris Louvre Müzesi*
- *Floransa Bardini Müzesi*
- *New York Metropolitan Sanat Müzesi*
- *Philedelphia Müzesi*
- *Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi*
- *National Gallery of Art*
- *Budapeşte Millî Müzesi*

- *İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi*
- *Berlin İslamî Sanatlar Müzesi*
- *Metropolitan Ulusal Kuveyt Müzesi*
- *İstanbul Vakıflar Halı Müzesi*
- *Konya Mevlâna Müzesi*

Uşak halılarının en önemli özelliklerinden biri atkı, çözgü ve atılan düğüm ipliklerinin yün olmasıdır. Az sayıda pamuk iplikli halı da dokunmuştur. Bu halılar Türk Gördes düğümü olarak da bilinen düğüm tekniği ile dokunmuştur. Desimetrekarede dokunan ilmik sıklığı halının sağlamlığını ve kalitesini artırmıştır.

Eski Uşak halılarının yüksek tüylü olması da bu halıların önemli bir özelliğidir. İngilizlerin ve Hollandalıların eskiden beri Uşak halılarını tercih etmelerinin bir sebebi de bu halıların yüksek tüylü olmaları nedeniyle rutubetli bölgelerde daha kullanışlı olmalarıdır. Eski Uşak halılarındaki renkler koyu ve derindir. Halıya üç dört renk hâkimdir. Bu renkler arasında koyu mavi, koyu kırmızı, yeşil, sarı, çok az beyaz ve devetüyü gibi renkler de bulunur.

Eski Uşak halıları desen ve model özellikleriyle de ön plana çıkar. Uşak halıları motif ve kompozisyon özellikleri açısından başlıca üç temel tipte sınıflandırılabilir: kitap ciltlerinden esinlenilen "madalyonlu", geometrik bir yerleşime sahip olan "yıldızlı", kuş biçimini çağrıştıran yaprak kompozisyondan ötürü "kuşlu".

Bir sanat eseri olarak yıllara meydan okuyan, dayanıklılığı ve estetik yönüyle sanat tarihine damgasını vuran Uşak halısı, geçmişten günümüze kalitesini ve ününü korumayı başarmıştır.

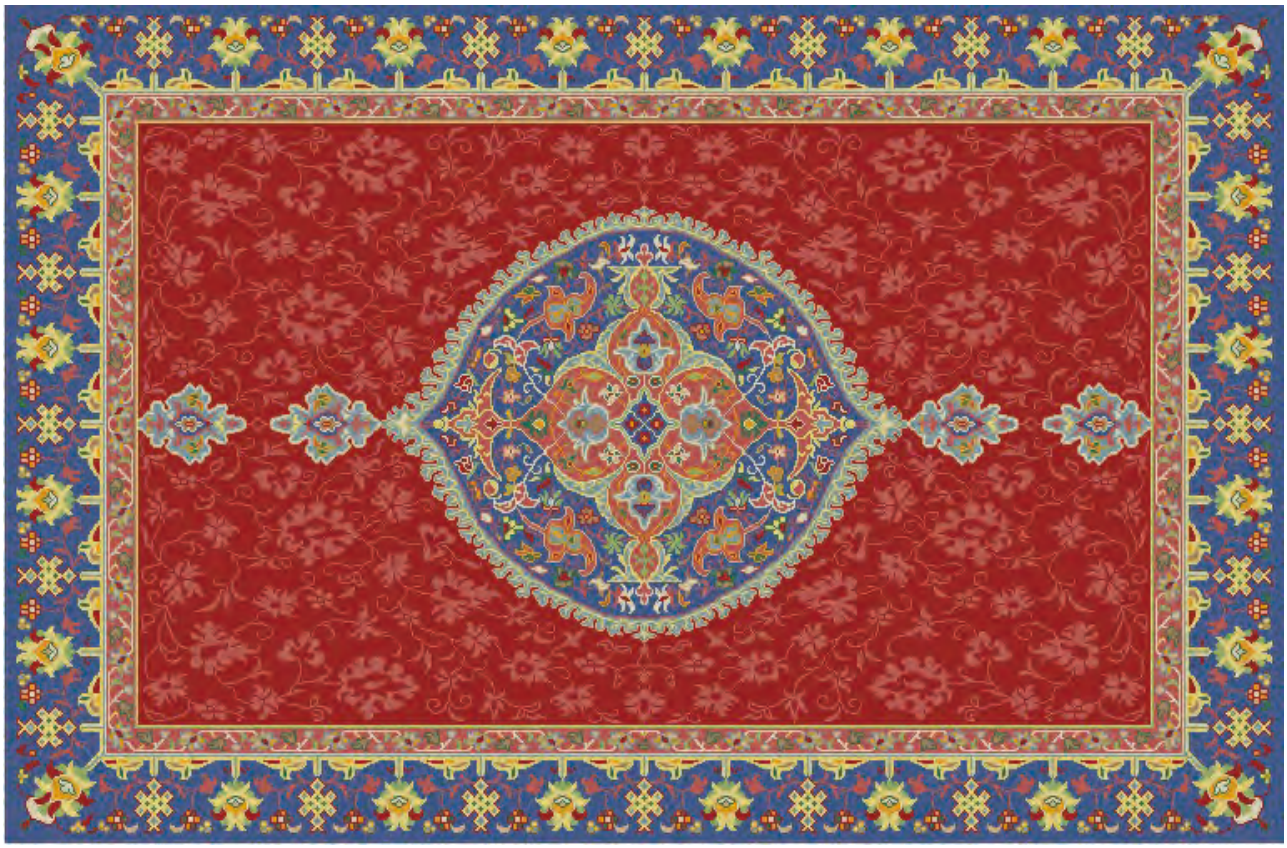
EŞME KİLİMLERİ

Kilim dokumacılığı Anadolu'da yüzyıllardır süren geleneksel Türk el sanatlarından biridir. Anadolu kilimleri; yapıldığı köyün, kasabanın ya da dokunduğu desenlerden birinin adını alır. Uşak'ın Eşme ilçesinde dokunan kilimler "Eşme kilimleri" olarak anılmaktadır. Eşme kilimleri, renk ve desen bakımından Anadolu'nun diğer kilimlerinden ayrı bir özelliğe sahiptir. Bu kilimler, kök boya ve atkısı, çözgüsü yün olan pastel donuk renklerden oluşmaktadır. Eşme ve köylerinde dokunan kilimlerde; yün, pamuk, kıl, tiftik gibi liflerden elde edilen iplikler kullanılmaktadır. Kırmızı, yeşil, mavi, siyah, beyaz, kahverengi ve lacivert; Eşme kilimlerinde en yaygın kullanılan renklerdir. Eşme kilimlerinde yeşil "murat", mavi "ümit", kırmızı "tutkulu sevgi", mor "keder" anlamına gelmektedir. Her kilim ayrı bir öyküyü anlatır.

Eşme kilimlerinin çözgüleri orta kalınlıkta yün ve pamuktandır. Kenarları küçük dolgu motifleri ile bezelidir. Renkler soluk gri, yeşil, pastel kırmızı ve bazen bordürlerde siyahtır. Eşme kilimleri, Batı pazarlarının gözde kilimlerindendir.

Etkinlik

A) Uşak halı modellerine; Çintemani, Kuşlu, Madalyon, Köşeli Madalyon, Holbein, Yıldızlı, Çiçekli, Göbekli, Bulutlu, Serpme, Dört Köşe Yıldız, Lotto, Köşeli, Yapraklı, Yöresel, Sapanlı gibi isimler verilmiştir. Her halı modeli, renk ve desenleriyle bir anlam içermektedir. Örneğin aşağıda gösterilen Madalyon halı modeli, Türk ustalarının hâkimiyet ve üretme gücünü temsil eder. Halının ortası iri bir madalyonla, köşeler çeyrek madalyonlarla belirtilmiş; madalyonların içi ve halının zemini minyatür sanatına göre bitki süslemeleri, insan ve hayvan figürlü kompozisyonlarla doldurulmuştur. Orta eksendeki madalyon sonsuzluğu simgelemektedir.

B) Aşağıdaki halı desenlerini inceleyiniz. Bu desenlerin anlamlarını tahmin etmeye çalışarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

C) Siz de bir halı deseni tasarlayarak aşağıya çiziniz.

UŞAK'IN AĞIZ ÖZELLİKLERİ

Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma diline "ağız" denir. Günümüzde özellikle televizyon, şehirlere göç ve okullaşmanın yaygınlaşması gibi etkiler, Anadolu'daki çeşitli ağızları yok etmeye başlamıştır. Türk dilinin tarihi açısından son derece önemli olan bu ağızların kaybolmasının önlenmesi gerekmektedir.

Uşak ili ağızlarına ait pek çok kelime bulunmaktadır. Aşağıda Uşak ağız özelliklerini taşıyan bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

Gire günü	Şüphelenmek, evhamlanmak
Kakıvemek	Kâğıt para, kaime
Çitim	Zorla, en sonunda
Gübür	Düzgün olmayan, eğri
Sorutmak	Havuç
Ünnemek	Suratını asmak
Gayme	Birden sinirlenmek
Yılık	Çağırmak
Firtlenme	Pazar günü
Nacak	Odun kesme aracı
Teperotu	Pislik, toz
Çekişmek	Üzüm salkımının küçük dalları
Peşkir	Azarlamak
Gücülene	Havlu

Kitabınızın sonundaki Uşak Ağızları Sözlüğü'nde verilen kelimelerin anlamlarını aile büyüklerinizden ya da çevrenizdeki kişilerden öğrenerek karşılarına yazınız. Siz de her harf için Uşak ağızlarına ait birkaç kelime araştırarak anlamıyla birlikte sözlüğe ekleyiniz.

UŞAK'TA YEREL YAYINCILIK

1953 yılında Uşak'ın il olmasıyla kısa süre içinde pek çok gazete yayın hayatına başlamıştır. Fakat şehirde yeterli sayıda matbaa olmamasından dolayı gazeteler başta Afyon olmak üzere Kütahya, İzmir gibi yerlerde basılmıştır. Uşak'ta gazetecilik daha sonraki senelerde de kısa süreli yayın hayatıyla dalgalı bir süreç göstermiştir. 1980 yılından itibaren yerel gazetelerin yayın hayatı daha uzun süreli olmuştur. Bu yıllarda ve sonrasında çıkan gazetelerin büyük bölümü günümüzde de yayınlarını devam ettirmektedirler.

1936 yılında Uşak'ta yayımlanan ilk dergi, sadece iki sayı çıkabilmiştir. Daha sonra çıkan dergilerin de akıbeti aynı olmuştur. Daha sonra yerel basının ve halkın bilgisayar teknolojisini yaygın şekilde kullanması, bu tür haberciliğin hızlı ve ekonomik olmasından dolayı internet aracılığıyla haberler topluma duyurulmaktadır.

Günümüzde Uşak şehir merkezinde sekiz, Banaz'da iki, Eşme ve Sivaslı'da birer tane yerel gazete bulunmaktadır. Uşak'ta üç yerel televizyon kanalı yayın yapmaktadır.

Uşak ile ilgili ilgi çekici olduğunu düşündüğünüz bir haber metni araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şehrinizdeki yerel bir gazetede yayımlanmak üzere Uşak ile ilgili kurgusal bir haber metni yazınız. Haber metninizde ilgi çekici bir manşet kullanmayı unutmayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

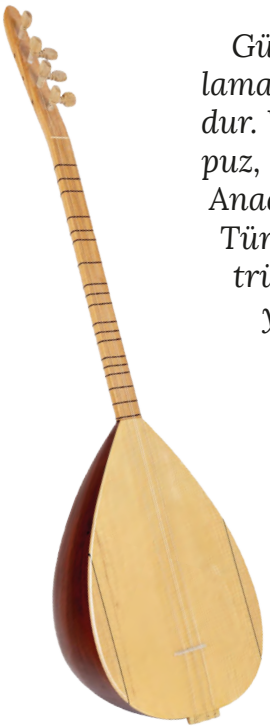
.....

.....

.....

.....

UŞAK'TA MÜZİK KÜLTÜRÜ

Günümüzde insanlar tarafından genelde "saz" olarak bilinen "bağlama"nın atası, Dede Korkut Hikâyeleri'nde adı sıkça geçen "kopuz" dur. Yaklaşık 1500 yıllık tarihi olan çok telli saz türünün adı olan kopuz, Orta Asya'daki Türk boyları tarafından kullanılmıştır. Kopuzun Anadolu'da geçirdiği değişikliklerden sonra ortaya çıkan bağlama, Türkmenler tarafından çok önemsenmiş ve değer verilmiş bir enstrümandır. Çoğunlukla ladin, köknar, ceviz ve gürgen ağaçlarından yapılan bağlama, Türk müziğinin ulusal enstrümanı olarak günümüzde de önemini korumaktadır.

Özellikle türkülerimizde temel enstrüman olarak bağlama kullanılır. Pek çok düzeydeki eğitim kurumunda özel olarak eğitimi verilen bu enstrüman, Türk kültürünün de en önemli unsurlarından biri hâline gelmiştir. Türkülerimizin tamamında güzel sesini duyabileceğimiz bağlama, Uşak türkülerinin notalarına da can vermekte ve türkülerimizin sese dönüşmesinde büyük rol oynamaktadır.

Uşak türkülerinden birinin sözlerini araştırınız. Bu türkünün hikâyesiyle ilgili tahminlerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmeninizle birlikte seçeceğiniz bir Uşak türküsünü sınıfça seslendiriniz.

UŞAK'IN KURTULUŞ GÜNLERİ

1 Eylül, Uşak'ın düşman işgalinden kurtuluş günüdür. Nice kahramanlıklara şahit olan şehrimiz, atalarımızın bize emanetidir. Kurtuluş mücadelesinin verildiği günlerde Uşak halkı örgütlenerek vatanına ve milletine sahip çıkmıştır. Adlarını bile unuttuğumuz yüzlerce kahraman kendinden, ailesinden vazgeçmiş ve kahramanca şehit olmuştur. Uşak, Kurtuluş Savaşı'nın en çetin geçtiği yerlerden biridir. Bu kurtuluş günleri şehrimizde birlik ve beraberliğin pekiştirildiği, vatan uğruna canlarını seve seve feda eden şehitlerimizin rahmetle anıldığı ve her türlü düşmana karşı kanımızın son damlasına kadar vatana, millete, bayrağa sahip çıkılacağının vurgulandığı önemli günlerdir.

Uşak ve ilçelerinin kurtuluş tarihleri şöyledir:

Banaz: 31 Ağustos 1922	Karahallı: 2 Eylül 1922
Sivaslı: 31 Ağustos 1922	Ulubey: 2 Eylül 1922
Merkez: 1 Eylül 1922	Eşme: 3 Eylül 1922

Kurtuluş Savaşı yıllarında yaşayan bir çocuk olduğunuzu hayal ediniz. Aşağıdaki hikâye unsurlarını kullanarak hikâye edici bir metin yazınız. Başlığı ve sizin dışınızdaki kahramanları siz belirleyiniz.

Olay: Uşak'ın düşman işgalinden kurtuluşu

Kahramanlar: Siz, ...
.....

.....
(Başlık)

Yer: Uşak

Zaman: 1922

UŞAK'TAKİ FESTİVALLER

Bir bölgede yaşayan insanlar tarafından belirlenmiş gün ve tarihlerde kutlanan, gelenekselleşmiş, yapıldığı yörenin simgesi hâline gelmiş bazı festivaller ve şenlikler vardır. Festivaller ve şenlikler insanları çok farklı amaçlarla bir araya getirebilir. Bu tür etkinlikler, etkinliğe katılan insanlar arasında dayanışma ve birlik sağlar. Festivaller ve şenlikler tanıtım, eğlence, turizm amaçlı yapılabileceği gibi bilgi paylaşımı amacıyla da yapılabilir. Bütün dünyada olduğu gibi Uşak'ta da yıl boyunca farklı festivaller ve şenlikler düzenlenmektedir.

MART

1. HAFTA

- Uşak Belediyesi Tiyatro Festivali

NİSAN

3. HAFTA

- Kanyon Ekstrem Festivali

4. HAFTA

- Uşak Üni. Tasarım ve Teknoloji Festivali
- Yörük Şenliği

MAYIS

1. HAFTA

- Gençlik Spor İl Md. Gençlik Festivali

2. HAFTA

- Milli Eğitim Md. Geleneksel Çocuk Oyunları Şenliği

HAZİRAN

1. HAFTA

- Sivaslı Çilek ve Sanat Festivali
- Uşak Bel. Geleneksel Yayla Şenlikleri

4. HAFTA

- Banaz Kiraz, Kültür, Sanat ve Ticaret Fuarı

TEMMUZ

1. HAFTA

- Bulkaz Dağı Yörükleri Şenliği

AĞUSTOS

2. HAFTA

- Eşme Uluslararası Kilim, Kültür ve Sanat Festivali

3. HAFTA

- Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali

EYLÜL

1. HAFTA

- Clandıras Dokuma ve Kültür Festivali

ARALIK

2. HAFTA

- Bal Şenliği

3. HAFTA

- Uşak Üniversitesi Uluslararası Kanatlı Denizatı Kısa Film Festivali

Uşak'ta kutlanan festivallerden birini seçerek bu festivali tanıtan bir afiş tasarlayınız. Tasarladığınız afişi sınıfta arkadaşlarınıza tanıtınız.

UŞAK'TA SPOR FAALİYETLERİ

Uşak'ta belediye bünyesinde her yıl düzenlenen turnuvalar şunlardır:

- Geleneksel Atlı Cirit Turnuvası
- Tenis Turnuvası
- Kum Voleybol Turnuvası
- Streetball Turnuvası
- Satranç Turnuvası
- Ege Kurtuluş Kupası Turnuvası
- Basketbol Turnuvası
- Türkiye Süpermoto Şampiyonası

Bunu biliyor musunuz?

Uşak; dünyanın 179 ülkesinde düzenlenen, Türkiye'de ilk olma özelliği taşıyan, özel ve partner sporcuların katıldığı ve birçok etkinliğin yer aldığı "Özel Olimpiyatlar"a ev sahipliği yapmıştır.

Aşağıdaki yönergelerden hareketle size yöneltilen soruları cevaplayınız.

- Uşak'ta yapılan bir cirit turnuvasına sekiz cirit takımı katılmıştır.
- Karşılaşmalar eleme sistemiyle yapılmıştır ve kazanan takımlar bir üst tura çıkmıştır. Kaybeden takımlar ise turnuvadan elenmiştir.

Çeyrek Final Karşılaşmaları

Kazanan Takımlar: Aslanlar, Atılganlar, Efeler, Kartallar

Kaybeden Takımlar: Şimşekler, Yıldız, Sancak, Güneş

Şimşekler (-) Yıldız (-) Sancak (-) Güneş (-)

Aslanlar (•) Atılganlar (•) Efeler (•) Kartallar (•)

Kazanan Takımlar "•", Kaybeden Takımlar "-" ile gösterilmiştir.

1. Bu turnuvada şampiyon olan takımın toplam kaç maç yapmış olması gerekir?

.....

2. Yarı finalde Efeler takımının Kartallar takımını elediği bir durumda Aslanlar takımı yarı finalde hangi takımı elemiştir?

.....

3. Aslanlar takımının finalde elendiği bir durumda hangi takım şampiyon olmuştur?

.....

Yarı Final Karşılaşmaları

....

....

Final Karşılaşması

.....

.....

ŞAMPİYON

.....

Uşak'ta Sağlıklı Yaşam

Ergenlik çağında büyüme hızlıdır. Hızlı büyüme ve gelişme ise enerji ve besin ögelerine ihtiyacı artırır. Gencin artan ihtiyaçlarının karşılanmasında çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. Bu sorunların bir bölümü gencin yaşam şekliyle, bir bölümü ise bilinçsizlik nedeniyle kazanılan hatalı alışkanlıklarla ilgili olabilir. Sorunların giderilip gencin sağlıklı büyüme ve gelişmesini sağlayacak beslenme koşullarına kavuşturulmasında ve ileriki yaşamında sağlığını olumlu etkileyecek alışkanlıkların kazandırılmasında aileye, okula ve toplumun diğer kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

Çeşitli spor dallarının ne miktarda ek enerji gerektirdiği ve bunu karşılamak için yapılacak diyetin özellikleri konusunda hem çocuklara hem de yetişkinlere yeterli bilginin verilmesi gerekir. Uşak Sağlıklı Yaşam Merkezinde Uşak halkına sağlıklı beslenme ve sağlıklı yaşam için diyetisyenlerle bilgilendirmeler yapılmaktadır. Ayrıca yaz spor okulları kapsamında yüzme, futbol, basketbol, jimnastik, tenis ve karate kursları verilmektedir.

UŞAK'TAKİ EĞİTİM KURUMLARI

Uşak Üniversitesi

Uşak Üniversitesi, 2006 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesinden ayrılarak kurulmuştur. Üniversitede lisans eğitimi veren 12 fakülte bulunmaktadır. Bu fakülteler şunlardır:

- Tıp Fakültesi
- Eğitim Fakültesi
- İletişim Fakültesi
- Mühendislik Fakültesi
- Diş Hekimliği Fakültesi
- Fen Edebiyat Fakültesi
- İslami İlimler Fakültesi
- Spor Bilimleri Fakültesi
- Güzel Sanatlar Fakültesi
- Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
- Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uşak Üniversitesinde ayrıca 3 yüksekokul, ilçelerde birer tane olmak üzere ön lisans eğitimi veren 11 meslek yüksekokulu, lisansüstü eğitim veren 3 enstitü ile 27 araştırma uygulama merkezi bulunmaktadır. Üniversitede yabancı uyruklu öğrenciler de eğitim görmektedirler.

Uşak Üniversitesinin Bir Eylül Yerleşkesi içinde, Kredi Yurtlar Kurumuna ait 1168 kişilik Kız Öğrenci Yurdu bulunmaktadır. Yerleşkenin hemen dışında, yine Kredi Yurtlar Kurumuna ait 2822 kişilik, 14 katlı, modern ikinci bir kız yurdu vardır. Ayrıca biri 504 kişilik, diğeri 1000 kişilik Kredi Yurtlar Kurumu Erkek Yurdu bulunmaktadır.

Uşak kent merkezinden Üniversitenin Bir Eylül Yerleşkesi'ne ulaşım toplu taşıma araçlarıyla 10 dakika sürmektedir. İlçelerden ulaşım ise yine toplu taşıma araçlarıyla gerçekleşmektedir.

Üniversite Yerleşkesi'ndeki Şehit Ömer Halisdemir Spor Kompleksi içinde, 2000 kişilik uluslararası standartlarda spor salonu ve yarı olimpik yüzme havuzu bulunmaktadır. Spor salonuna ve yüzme havuzuna engelli erişimi de sağlanmaktadır. Ayrıca Üniversite bünyesinde 5 katlı 1000 kişilik Recep Tayyip Erdoğan Kongre ve Kültür Merkezi de yer almaktadır.

Uşak ve İlçelerindeki Okul Türleri ve Sayıları

Uşak Milli Eğitim Müdürlüğü

	Merkez	Banaz	Eşme	Sivaslı	Ulubey	Karahallı
Anaokulu	7	0	1	0	1	0
İlkokul	55	23	14	13	4	7
Ortaokul	39	13	14	10	5	6
Özel Eğitim ve Uygulama Okulları	7	0	0	0	0	0
Mesleki Eğitim Merkezi	1	1	1	1	0	0
Anadolu Lisesi	10	2	3	1	1	1
Anadolu Meslek Lisesi	6	2	2	0	2	1
Güzel Sanatlar Lisesi	1	0	0	0	0	0
Spor Lisesi	1	0	0	0	0	0
Fen Lisesi	1	0	0	1	0	0
Anadolu İmam Hatip Lisesi	5	1	0	0	0	0
İmam Hatip Lisesi	1	1	1	1	1	1
Akşam Sanat Okulu	1	0	1	0	0	0
Halk Eğitim Merkezi	1	1	1	1	1	1
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	0	0	0	0	0

Uşak Halk Eğitimi Merkezi

FEN LİSELERİ

Fen ve matematik alanlarında yetenekleri yüksek olan öğrencileri bu alanlarda yükseköğrenime hazırlayan fen liseleri, matematik ve fen bilimleri alanlarında gereksinim duyulan üstün nitelikli bilim insanlarının yetiştirilmesine kaynaklık eder. Fen liselerinin amacı, öğrencileri araştırmaya yöneltmek, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile yeni buluşlara ilgi duyanların çalışacakları ortamı ve koşulları sağlamaktır. Fen liselerinden yetişen bireylerin yeni teknolojileri kullanabilen, yeni bilgiler üretebilen ve projeler hazırlayabilen bireyler olarak yetişmeleri beklenir. Bu liselerde öğrenim süresi 4 yıldır.

Uşak'ta, Uşak Fen Lisesi ve Sivaslı Dursun Yalım Fen Lisesi olmak üzere 2 fen lisesi bulunmaktadır.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM OKULLARI

Bilim, sanayi ve teknolojinin sürekli geliştiği bir dünyada bireylerin hayal ettikleri meslekte çalışmaları için yeniliğe açık, girişimci ve yaratıcı olmaları beklenmektedir. Bu yolda amaçlarına ulaşıp mesleklerinde yetkin bireyler olabilmeleri için öğrencilerimize mesleki ve teknik eğitim okullarında tercih ettikleri alan ve dalda eğitim alma şansı sağlanmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören bir öğrenci, meslek eğitimine 10. sınıfta başlar, meslek derslerinin yanında genel kültür derslerini de almaya devam eder. Lisedeyken mesleki eğitim uygulamalarını yapar, meslek hastalıkları ve iş kazalarına karşı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sigortalanır. Ayrıca Anadolu Meslek programının 12. sınıfında öğrenim gören öğrenci, işletmelerde mesleki eğitimini yaparken 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda belirtilen hükme göre işveren tarafından kendisine ücret verilir.

Böylece okullarında öğrenimini tamamlayan bireyler, işverenlerin aradığı özelliklere sahip, nitelikli eleman olarak kendisinin ve ailesinin geleceğine yön veren ve ülke kalkınmasında rol alan öncü bir nesil olma şansına sahip olurlar.

Uşak'ta bu alanda eğitim veren okullar şunlardır:

Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları	
MERKEZ	Uşak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Uşak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Uşak Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Merkez Sultan Halil Yiğit Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Ayşe Ana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MERKEZ	Besim Atalay Güzel Sanatlar Lisesi
MERKEZ	Murat Arıtürk Mesleki Eğitim Merkezi
BANAZ	Şehit Tuncay Durmuş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
BANAZ	Şehit Rıfat Gündüz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
BANAZ	Banaz Atatürk Mesleki Eğitim Merkezi
EŞME	Eşme Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
EŞME	Eşme Şehit Nihat Köylü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
EŞME	Şehit Adem Çiftçi Çok Programlı Anadolu Lisesi
EŞME	Mesleki Eğitim Merkezi
KARAHALLI	Karahallı Veyis Turan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
SİVASLI	Mesleki Eğitim Merkezi
ULUBEY	Ulubey Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
ULUBEY	Ulubey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

BESİM ATALAY GÜZEL SANATLAR LİSESİ

1999-2000 eğitim öğretim yılında açılan okulda müzik ve resim alanlarında yetenekli öğrencilere eğitim verilmektedir.

Uşak Besim Atalay Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü, gerek Uşak'ta gerekse ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli proje, konser ve yarışmalara aktif olarak katılmaktadır. Bu bölümde koro, piyano, keman, çello (viyolonsel), viyola, yan flüt ve bağlama öğretmenleri bulunmaktadır. Müzik bölümü öğrencilerine ana çalgı, Türk ve Batı müziği koro, Türk ve Batı müziği orkestra, müziksel işitme, okuma ve yazma, Türk ve Batı müziği derslerinin yanı sıra diğer liselerde okutulan kültür dersleri de verilmektedir. Uşak Besim Atalay Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümünde ise resim, grafik ve heykel sanat dallarında eğitim verilmektedir. Her iki bölüme de öğrenciler yetenek sınavıyla alınmaktadır.

UŞAK SPOR LİSESİ

2004-2005 eğitim öğretim yılında açılan okul, 8. sınıfı bitiren öğrencilerin yetenek sınavıyla yerleştikleri bir lisedir. Dört aşamalı yetenek sınavıyla öğrencilerini seçen Uşak Spor Lisesi, öğrencilerine spor dersleri yanında kültür dersleri de vererek onların çok yönlü yetişmelerini sağlayan bir eğitim programı uygulamaktadır. Öğrenciler yeteneklerine göre okul bünyesindeki takımlarda oynayarak kendilerini geliştirmektedir. Spor Lisesi; bünyesinde 16 derslik, laboratuvarlar, kütüphane, konferans salonu barındıran 18.300 metrekarelik yerleşkeye sahiptir.

UŞAK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

Uşak Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2019-2020 eğitim öğretim yılında tekstil sektörüne yönelik usta, vardiya amiri, desinatör, işletme müdürü gibi ihtiyaç duyulan personeli eğitmek ve yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Tekstil teknolojisi ve moda tasarım teknolojisi alanlarında eğitim verilmektedir. Uşak Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, tematik meslek lisesi statüsünde olup sınavla öğrenci almaktadır.

İlkler Şehri Uşak

Türkiye'de ilk cirit müsabakası Uşak'ta yapılmıştır.

ATA SPORUMUZ CİRİT

Türklerin yüzyıllardan beri oynadıkları bir ata sporudur cirit. Türkler, bu atlı oyunu Orta Asya'dan günümüze kadar taşımışlardır. Osmanlı'da bayramlarda, yabancı devlet adamlarının ağırlanmasında ve ziyafetlerde atlı cirit oynanmaktaydı. Osmanlılarda "cirit oynamak" yerine "ciride binmek" tabiri de kullanılmıştır. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin en gözde gösteri sporu olmuştur. Atalarımız barış zamanlarında at ve askerlerini zinde ve kuvvetli tutabilmek için atlı cirit sporunu tesis etmiş, insanları ruh ve bedenen eğiterek yarınlara hazırlamışlardır. Türklerde iyi sipahilerin yetişmesinin sebeplerinden biri de cirit oyunudur.

Atlı ciritte hiçbir spor müsabakasında bulunmayan "rakibi bağışlama" ve "affetme" şeklinde bir davranış vardır. Rakibinin önünü kesip, ona ciritle vurma imkânı varken vurmayıp bağışlayan sporcu puan kazanmaktadır. Bu yönüyle spor ve erdemin birlikte anıldığı asil bir yapıya sahiptir. Başlıca oyun alanı At Meydanı'dır. Evliya Çelebi Kâğıthane yolunda da bir cirit meydanı olduğunu yazmaktadır.

Cirit Oyunu, daha kırk elli yıl öncesine değin Anadolu'da yaygın bir oyun olduğu hâlde son yıllarda sadece Uşak, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ankara, Manisa, Kars yörelerinde yaşamaya devam etmektedir. Cirit oyunu şu an Türkiye'de 12 ilde 70'in üstünde kulüpte 2 binin üzerinde profesyonel sporcu ile oynanmaktadır. Ayrıca yurt dışında İran, Afganistan ve Türkistan Türkleri ile Türklerin yaşadığı Orta Asya'nın değişik bölgelerinde hâlâ canlılığını sürdürmekte ve ata sporu olarak yaşatılmaktadır.

Anadolu'nun çeşitli yörelerinde gençler düğün, bayram gibi özel günlerde, festival ve şenliklerde cirit oyunu ile halka yönelik gösteri müsabakaları yaparak bu geleneği nesilden nesile aktarmaktadırlar. İnsanların ilgisini çekmek ve onlara hoşça vakit geçirtmek için cirit meydanında davullar zurnalar çalınması da bir gelenektir.

CİRİT NASIL OYNANIR?

Cirit oyunu at üzerinde iki ayrı takımla oynanır. Bu takımlar, 70 ila 120 metre genişliğindeki bir alanda karşılıklı olarak alanın en gerisinde altışar, sekizer ya da on ikişer kişi olarak dizilirler. Sağ ellerine atacakları ilk ciridi, diğer ellerine de yedek ciritleri alırlar.

Cirit oyununa katılacak olanlar iki takım hâlinde karşılıklı dizilirler. Aralarında ortalama 100 metrelik bir mesafe bulunur. Dizilen takımlardan bir atlının, atını ileri sürerek karşı takımdan birinin adını söylemesiyle oyun başlar. Ona doğru atını sürerken elindeki ciridi de kendisine fırlatır. Sonra geriye dönüp doludizgin kaçmaya başlar. Üzerine cirit fırlatılan atlı, dörtnala kendisini kovalar. Arkadan gelmekte olan, elindeki ciridi kovaladığı atlıya fırlatır. Bu sırada önde koşanın dizisinden bir başka atlı da onun peşine düşer. Onun da hedefi, arkadaşını kovalayan atlıdır. Oyun böylece sürer.

Cirit oyununda tek hedef atın sırtındaki binicidir. Bu yüzden atlılar kendilerini hedef alan ciritlerden korunmak için at üzerinde çeşitli hareketler yaparlar: Eğilirler, dörtnala giden atın iki yanına sarkarlar, hatta daha usta cirit oyuncuları at üzerinde akrobasiye varan hareketler gösterirler. Rakip oyuncuya her isabet puan kazandırır ve bütün oyuncular ellerindeki ciritleri savurduktan sonra takımların elde ettikleri isabet sayısına göre yenmiş veya yenilmiş sayılırlar. Ciridin ata isabet etmesi, savuranın oyun dışı kalmasını gerektirir. Cirit sopasının uç kısımları hem atlara hem de oyunculara zarar vermemesi için yuvarlatılır ya da uç kısımlarına koruyucu başlıklar takılır.

Seyredenler ciritçilere ve atlara tezahürat etmek amaçlı çeşitli şekillerde bağırır, onları teşvik ederler. Eski ciritçilerden bir kurul, oyunun sonucunu ilan eder. Cirit sona erince cirit oyununu düzenleyenler başarılı olanlara ödüller, ziyafetler verir.

Selcen ÇİFCİ

TRT Avaz'ın "Ortak Sporlarımız" adlı programında yayımlanan "Cirit (Çavgan) Nasıl Oynanır?" başlıklı bölümü sınıfça izleyiniz. İzlediğiniz programla ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunu biliyor musunuz?

Türkiye'de ilk kadın cirit takımı Uşak'ta kurulmuştur.

İlkler Şehri Uşak

Dünya'da ilk voleybol müsabakası Uşak'ta gerçekleşmiştir.*

** MS II. yüzyılda ilk voleybol müsabakaları Uşak'ın Banaz ilçesindeki Akmonia Antik Kenti'nde yapılmıştır.*

Uşak'ta Gençlik ve Spor Faaliyetleri

Uşak Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde faal olan 37 branşta 138 spor kulübü bulunmaktadır. Yaz döneminde 21, kış döneminde ise 16 farklı branşta kurslar açılmakta; iller arası ve il içi spor turnuvaları, Kredi ve Yurtlar Kurumu akademi çalışmaları, kurslar, atölye çalışmaları gibi sosyal, kültürel ve sportif pek çok faaliyet düzenlenmektedir.

Latife Hanım Kız Öğrenci Yurdu

İl Müdürlüğüne bağlı 1696 kişilik Uşak Kız Yurdu, 504 kişilik Uşak Erkek Yurdu, 2822 kişilik Latife Hanım Kız Yurdu ve 2868 kişilik Mehmet Hacım Erkek Yurdu ile toplamda 7890 öğrenciye hizmet verilmektedir.

15.985 üyesi bulunan Uşak Gençlik Merkezinde İngilizce, işaret dili, diksiyon, Arapça, Almanca, Osmanlı Türkçesi, resim, ebru, gitar, çini, hat, keçe, bağlama, ney, robotik kodlama, bilgisayar ve yabancılara Türkçe eğitimi kursları verilmektedir. Kurslar yıl içinde her dönem açılmakta olup talep doğrultusunda ve Gençlik Merkezinin müsaitlik durumuna göre birden fazla açılabilmektedir.

Ayrıca Gençlik Merkezince "Gençlerin İyilik Ağacı Projesi", "Geri Dönüşüm Projesi", "Biz Anadolu'yuz Projesi" ve "Gençlik Kampları Projesi" gibi projelerin yanı sıra kıyafet, kitap, oyuncak toplama kampanyaları ile kan bağışı kampanyası gibi pek çok kampanya yürütülmekte; mektup yazma, şiir okuma ve bilgi yarışmaları gibi yarışmalar düzenlenmektedir. Yapılan faaliyetlerde toplanan kalem, kıyafet ve oyuncaklar ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır.

KYK Erkek Öğrenci Yurdu

Bunların dışında Gençlik Merkezinde gençlerimize değerler eğitimi, madde bağımlılığı ile mücadele eğitimi, vertigo ile mücadele eğitimi, sosyal medya eğitimleri, sağlıklı yaşam eğitimleri gibi eğitimler de verilmektedir. Gençlik Merkezinde yapılan bütün faaliyetler ücretsiz olup 14-29 yaş arası gençlerimiz katılabilmektedir. Bazı projelerde alt yaş sınırı 12'dir.

SON ŞEHİR

Duvarda canlı ışıklar bir hayal
Bu yaldızından alevler taşan resim
Ölümle gölgeli bir düştür ihtimal
Bakıp bakıp bana mahzunlaşan resim

Bu ince çerçeveden başlıyor düşüm
Gözümde canlanıyor mavi bir liman
Bu rengi, bilmiyorum, nerde görmüşüm
Deniz parıltılı, dağlar duman duman

Düşünce yollara köy köy, konak konak
Nasıl arardık o aydın şehirleri
Derinleşen uçurumlardan korkarak
Nasıl geçerdik o azgın nehirleri
Nasıl arardık o aydın şehirleri

Önümüzde şarkın o kar yüklü damları
Ve işte buzdan ışıklarla bir şafak
Beyaz ufuklara karşıydı camları
Benim kızaktır o billur yokuşta bak
Ve işte buzdan ışıklarla bir şafak

Bir ince kız gibi omzumda mavzerim
"Çakırcalım" diye başlardı türküler
Birer ateşti o çapraz fişeklerim
Güneş batınca yavaşlardı türküler
"Çakırcalım" diye başlardı türküler

Uzaklaşırken at üstünde bahçeden
Düşerdi omzuma nurdan bakışların
Limon çiçekleri dallarda ürperen
Alevlenirdi gururdan bakışların
Düşerdi omzuma nurdan bakışların

Bu son şehirde kapanmıştı gözlerim
Sütun sütundu uzaktan şelaleler
Deniz güzel… Geceler, çeşmeler serin
Bahar sefasına dalmıştı bahçeler
Sütun sütundu uzaktan şelaleler

Ömer Bedrettin UŞAKLI

A

annaç

avkalamak

.....

.....

B

belinlemek

bittidik

.....

.....

C

cereme

cimicik

.....

.....

Ç

çapıt

çıtlak

.....

.....

D

degâli

dumâ

.....

.....

E

ekdi

evzeli

.....

.....

F

fersiz

fıştıkçı

.....

.....

G

gadın

gücülene

.....

.....

H

hangırda

hışır

.....

.....

I

ıbrık

ırlamak

.....

.....

İ

ilabada

imik

.....

.....

J

K

kaçılmak

kekeç

.....

.....

L

lambadak

lom (löm) sözlü

.....

.....

M

mancar

mangır

.....

.....

N

nalet

nişledin?

.....

.....

O

oku

oturuşgun

.....

.....

Ö

önkü

ösen

.....

.....

P

parpılamak

pavkırmak

.....

.....

R

rey

.....

.....

S

sası

sobili

.....

.....

Ş

şılak

şipit

.....

.....

T

tavlı

tırkaz

.....

.....

U

uğumlu

urba

.....

.....

Ü

ütmek

üzerlik

.....

.....

V

vakıt

vere

.....

.....

Y

yalım

yılık

.....

.....

Z

zabın

ziplemek

.....

.....

Kaynakça

Acar, T. (2018). Uşak Çeşmeleri, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7(1), s. 607-640.

Akyol, C. (2011). Samsun Genelinde Müze ve Ören Yerlerinin İl Turizmine Katkısı Konferansı. Ocak 2011, Samsun.

Aşan, K. (2013). Halk Ozanı Mustafa Çobanoğlu Hayatı–Eserleri–Uşak Türküleri (Uşak'tır Bizim İlimiz), Uşak: Başak Matbaası.

Aydın, S. (2009). El Sanatları Geleneği, Giyim, Kuşam ve Süsleme. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.

Bahadur, Y. (2017). Uşaktan Derlenen Masallar Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Bektaş, C. (2016). Herkes İçin Kent. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J. ve diğerleri. (2012). Antik Dünya Ansiklopedisi. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

Brookes, O. (2017). Şehirde Bir Gün. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Canan, İ.(1994). Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi. (6. Cilt). Ankara: Akçağ Yayınları.

Czıchon, R. M.; Söyler, Ş.; Can, B.; Çavuş, İ. (2017). Yüzey Araştırmaları ve Kazılar Işığında Uşak, İstanbul: Matsis Matbaası.

Çakmak, B. (2008). Osmanlı Modernleşmesi Bağlamından Bir Batı Anadolu Kazasının Sosyo–Ekonomik Yapısı: Uşak (1876-1908), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çatır, O.; Ay, E. (2018). Ulubey (Uşak) Yöresel Yemeklerinin Gastronomi Turizmi Açısından Değerlendirilmesi, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 6 (2), s. 3-19.

Çifci, S. (2011). Cirit, Uşak'ta Atlı Cirit Sporu ve Cirit Kültürü, Millî Folklor Dergisi, 23(89), s. 87-99.

Darende, B. (2015). Uşak İlinde Dericiliğin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Demirci, M. (2003). İslam'da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri. İstem, Yıl:1, Sayı:2, 2003, 129-146.

Doğanay, H.; Deniz, M. (2014). Ulaşım Sistemleri ve Uşak, Doğu Coğrafya Dergisi, 19(32), s. 1-26.

Eliaçık, M. (2016). Ebussuud Efendi'nin Farsça Bir Manzum Fetvası. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5(4), 1765-1772.

Ersin, M. (2013). Kurtuluş Savaşı'nda Uşak Anıları, Uşak: Meta Basım Matbaacılık.

Eryanık, A. (2018). Üniversite Sanayi İşbirliğinin İstihdama Etkileri: Uşak Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Gök, T. (2018). Uşak'tan Derlenen Mâniler Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Göksu, D. (2015). İstanbul Kültür ve Edebiyat Atlası. İstanbul: İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu.

Gür, M. (2019). Uşak Ekonomisinin Gelişim Sürecinde Tekstil ve Dericilik Sektörlerinin Rolü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Gülsevin, G. (2002). Uşak İli Ağızları (Dil Özellikleri–Metinler–Sözlük), Ankara: TDK Yayınları.

Halaçoğlu, A. (2011). Uşak'ta İki Doğal Afet: 1887 Depremi ve 1894 Büyük Yangını, CİEPO Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri, 11-16 Nisan 2011, Uşak: Uşak İli Kalkınma Vakfı Yayınları.

Işık, C. (2010). Mevlana'nın Mesnevi'sinde Şehir ve Köy. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kahraman, S. A. (2011). Evliya Çelebi Seyahatnamesi, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Karahan, Ö. O. (2015). Eski Çağ'da Uşak ve Çevresi (En Eski Devirlerden MS 395 Yılına Kadar), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karakoç, B. (2007). Uşak'ta Tekstil Sanayi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Karayaman, M. (2009). Uşak'ta Kuva'yı Milliye, Uşak: Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.

Karayaman, M. (2010). Nuri Şeker ve Uşak Şeker Fabrikasının Kuruluşu, Uşak: Akademi Kitabevi.

Karayaman, M. (2014), İlkler Şehri Uşak'ta Elektriğin Serüveni, İzmir: Meta Basım.

Kaya, E. (2017). Kentleşme ve Kentlileşme. İstanbul: İşaret Yayınları.

Kaya, G. (2014). Kentleşmenin Toplumsal Boyutları(Adıyaman Örneği). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Keyvanoğlu, M. S. (2013). Şair Necmi Güldemet'in Şiirlerinde Eski Uşak'ta Sosyal Hayat, Uşak: Meta Basım Matbaacılık.

Köse, F. (2011). Uşak'ta Yerel Gazetelerin Demokrasi ve Vatandaşlık Kavramları Açısından İncelenmesi (1949-1990), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Köse, O. (2016). Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk. (1. Cilt). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.

MEB (2012). El Sanatları Teknolojisi/Uşak Halısı Desenleri, Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

MEB (2017). Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Türk Halk Oyunları Uşak Yöresi Kurs Programı, Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

MEB (2021). Şehrimiz… Dersi Öğretim Programı, Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

Metin, M. (2008). Yöremizdeki Çocuk Oyunları, Uşak: Hermes Basımevi.

Orhantekin, G. (2019). Uşak'taki Geleneksel Meslekler Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Öntuğ, M. M.; Saraç, H. (2012). Cumhuriyet Dönemi'nde Uşak'ta Matbaa, Gazete ve Dergilerin Tarihsel Gelişim Süreci, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (1), s. 1-40.

Özdeğer, M. (2001). 15-16. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Özdeğer, M. (2012). "Uşak", İstanbul: TDVİA, XXXXII, s. 222-226.

Özdemir, Ş.; Akgün, S. C.; Uğuz, B. (2012). 1919-1920 Uşak'ta Kuvayı Milliye Önderleri ve Faaliyetleri, Uşak: Uşak Bilim ve Sanat Merkezi.

Sayan, Y. (1995). Uşak'taki Tarihî Türk Evleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Semerci, B. (2014). Hacım Sultan Haziresi, Uşak: Uşak Belediyesi Kültür Yayınları.

Sunucu, Y. (2006). Görsel Anlatımlarla Uşak/Eşten, Dosttan, Kentten Fotoğraflar, İzmir: Sunucu Yayınları.

Şeker, M. (2015). Şeker Dedem/Uşak Şeker Fabrikasının Gerçek Hikâyesi, İzmir: Meta Basım Matbaacılık.

Taşçı, H., Nebati, N. (Editör). (2015). Şehir Üzerine Düşünceler. İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Yayınları.

Taylan, E. (2010). Evliya Çelebi'nin Gözüyle Şehirlerimiz, Ankara: Karahallı Belediyesi Kültür Yayını.

Tekin, K. (2012). Uşak Şiirleri, Fıkra ve Anlatıları, Uşak: Yüksel Ofset Matbaa.

Tuncer, H. (2001). Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı, İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.

Tutsak, Ş. (2003). İzmir'in İşgalinden Sonra Uşak'ta Kuvayı Milliye'nin Oluşumu, Millî Mücadelede Alaşehir Kongresi ve İç Ege Bölgesi Sempozyumu Bildirileri, 30-31 Ekim 2003, s. 555-567.

Türe, A. (2009). Karun Hazinesi ve Bulunduğu Tümülüsler, Uşak: Uşak Belediyesi Kültür Tanıtım Yayını.

Uşaklılar Derneği (1989). Uşak/Dünü, Bugünü, Yarını, Ankara: Uşaklılar Derneği Yayınları.

Uşak İskender Pala İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü (2019). Brifing Dosyası, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Uşak Valiliği (1998). Cumhuriyet'in 75. Yılında Uşak, Uşak: Uşak Valiliği Yayını.

Uşak Valiliği (2007). Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, İzmir: Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yayını.

Yalçın, H. (2015). Banazlı Gazi Baba'nın Hatıraları, Uşak: Ayrıntı Basımevi.

Yalçın, H. (2017). Uşak Yöresi Kurtuluş Savaşı Hatıraları, Uşak: Azim Matbaacılık.

Yeşilçiçek, V.; Erkış, Ö. (2008). Uşaklı İlim, Kültür ve Edebiyat Adamları, Uşak: Elik Yayınları.

Yılmaz, C.(Editör).(2015). Samsun Turizm Rehberi. Samsun: Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Vatansever, M., Batman, O. ve Altaş, A. (2017). Sürdürülebilir Turizm Açısından Kızılırmak Deltası Kuş Cennetinin Yerel Paydaşları Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi, 2(2): 31 Aralık/December, 2017, 194-217.

Yüksel, F. (2016), Vezirköprü Yöresi Monografisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

İnternet Kaynakçası

https://www.usakhali.com/usak-halisi-tarihcesi.html (06.07.2019)

https://www.usak.bel.tr/ (06.07.2019)

http://www.usak.gov.tr/ (08.07.2019)

https://www.afad.gov.tr/tr/4380/Afet-ve-Acil-Durum-Cantasi-Nasil-Hazirlanmali (12.07.2019)

http://karahalli.bel.tr/ (15.07.2019)

http://www.banaz.bel.tr/ (22.07.2019)

http://www.ulubey.bel.tr/ (02.08.2019)

http://www.esme.bel.tr/ (05.08.2019)

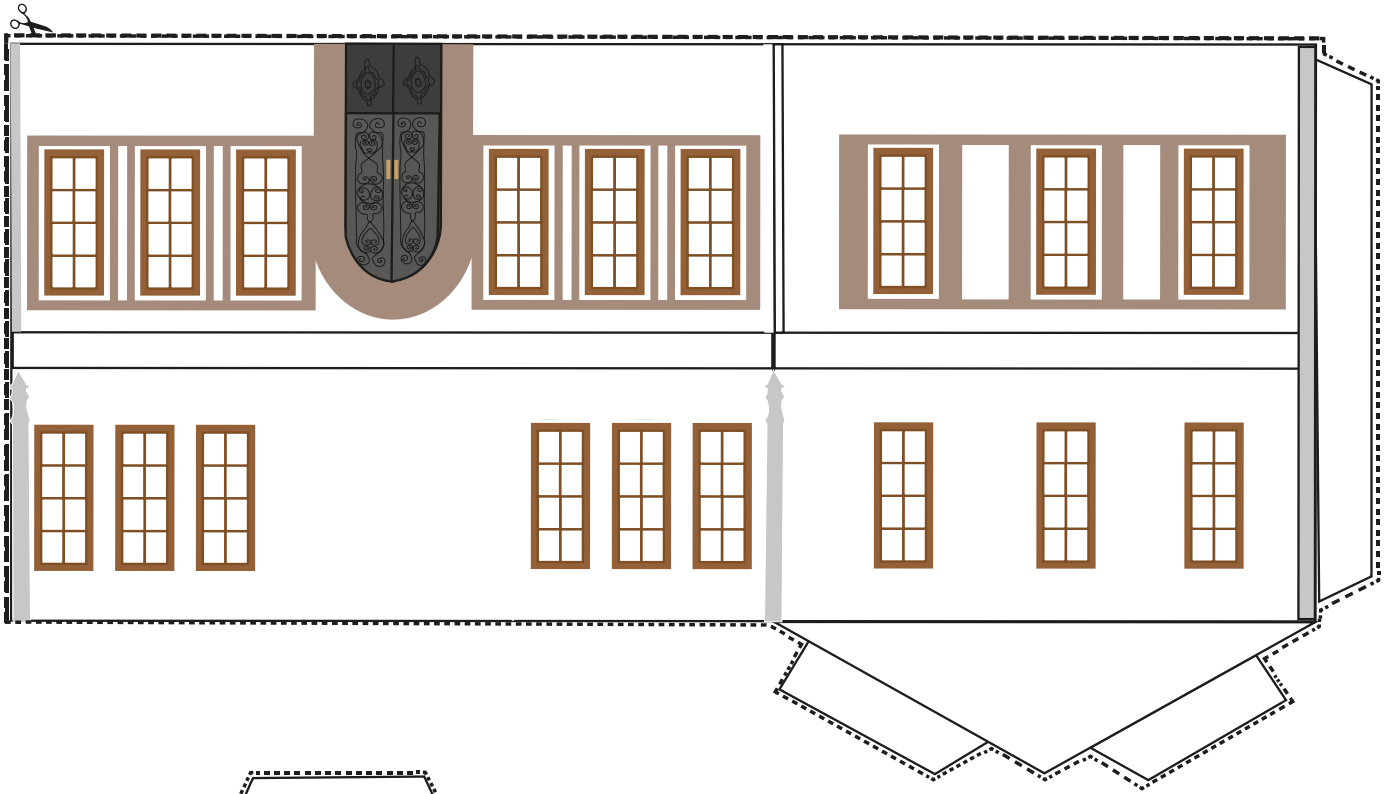
https://www.sivasli.bel.tr/ (05.08.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75304/tarim-ve-sanayi.html (07.08.2019)
http://www.cografya.gen.tr/tr/usak/ekonomi.html (18.08.2019)
https://www.nufusu.com/il/usak-nufusu (19.08.2019)
http://www.usak.gov.tr/ekonomi (23.08.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-160997/cografya.html (24.08.2019)
http://www.cografya.gen.tr/tr/usak/iklim.html (29.08.2019)
http://www.usak.gov.tr/cografya (29.08.2019)
https://kuzeyormanlari.org/2017/12/02/114-endemik-bitki-turunun-yuvasi-olan-murat-daginin-ustu-altindan-daha-degerli/ (03.09.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75315/mesire-yerleri.html (05.09.2019)
http://www.cografya.gen.tr/tr/usak/fiziki.html (05.09.2019)
https://www.eba.gov.tr/video/izle/704545074c0d49c69450f9602bea50c07ae20de612001 (06.09.2019)
http://ayvaciktarim.gov.tr/teknikbilgiler/liftletler/gida/tarhana.pdf (06.09.2019)
www.tarimtv.gov.tr/VD81_tarhana-yapimi.html&#8206 (07.09.2019)
https://www.bilgiustam.com/tarhana-nedir-nasil-hazirlanir-faydalari-nelerdir/ (09.09.2019)
http://usak.gov.tr/tarhananin-baskenti (09.09.2019)
http://usaktso.org/ (13.09.2019)
http://bolge5.ormansu.gov.tr/5Bolge/AnaSayfa.aspx?sflang=tr (13.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/burma-camii (13.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/gar-binasi-ve-tesisleri (14.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/haci-gedik-hani (14.09.2019)
https://edebiyatvesanatakademisi.com/hali-kilim-giysi-dokuma/usak-ta-halicilik-ve-kokeni/19097 (17.09.2019)
https://www.topragizbiz.com/konular/usak-yoresel-gelenek-ve-gorenekleri-adetleri.501/ (17.09.2019)
https://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kurslar/M%C3%BCzik%20ve%20G%C3%B6steri%20Sanatlar%C4%B1_T%C3%BCrk%20Halk%20Oyunlar%C4%B1%20U%C5%9Fak%20Y%C3%B6resi.pdf (18.09.2019)
http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/article/view/1021006913 (18.09.2019)
http://www.usak.gov.tr/tarih (19.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/pasa-hani (19.09.2019)
https://www.usak.bel.tr/sayfa/ulasim/ (20.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/ulu-camii (20.09.2019)
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/kulturenvanteri/uzun-carsi (22.09.2019)
http://www.usak.gov.tr/cirit (23.09.2019)
http://www.usakajans.com/haber-1887_USAK_DEPREMI_VE_KENTE_VERDIGI_HASAR-938 (25.09.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75319/anlatmalar-destanlarefsanelerhalk-hikayelerimasallarfik-.html (26.09.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75317/dil.html (26.09.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75325/el-sanatlari.html (28.09.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75321/hayatin-donum-noktalari.html (02.10.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75327/mimari.html (03.10.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75326/muzik-kulturu.html (03.10.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75324/oyunlar.html (04.10.2019)
http://www.usakkulturturizm.gov.tr/TR-75320/siirlerdestanlarturkulermanilertekerlemelerninnileragi-.html (05.10.2019)
http://www.usakasringazetesi.com/usak-uzum-uretiminde-onemli-bir-paya-sahiptir.html (05.10.2019)

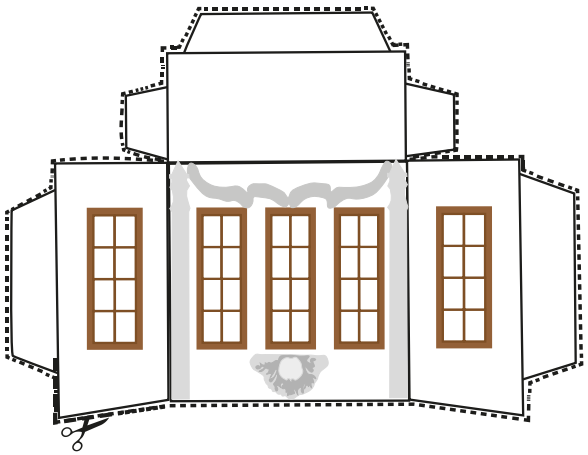
Görsel Kaynakça

S.N.	Sayfa	Kaynak	Erişim Tarihi
1	10-11	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
2	12	https://www.freepik.com/free-vector/bread-background-illustration_2871101.htm	26.07.2019
3	13	https://icctafa.gidatarim.edu.tr/tr/node/472	22.07.2019
4	14	http://www.troya2018.com/	26.08.2019
5	15	https://pixabay.com/photos/cityscape-baloon-cappadocia-cave-3244930/	22.07.2019
6	14-15	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
7	16	https://www.freepik.com/free-photo/cement-footpath-skyline-space-building_1111944.htm	22.07.2019
8	17	https://pixabay.com/photos/cordoba-city-andalusia-historical-3446924/	22.07.2019
9	17	https://pixabay.com/photos/masjid-nabawi-medina-i-ve-to-medina-3341676/	23.07.2019
10	18	https://pixabay.com/photos/eiffel-tower-paris-city-france-2000717/	12.08.2019
11	18	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
12	19	https://pixabay.com/photos/istanbul-city-water-panoramic-3271874/	12.08.2019
13	20	https://pixabay.com/photos/city-people-crowd-men-women-rainy-2601561/	12.08.2019
14	21	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
15	22	https://pixabay.com/photos/turkey-turkish-turk-city-culture-1800422/	12.08.2019
16	23	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
17	26	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
18	27	Ahmet İlhan tarafından fotoğraflanmıştır.	-
19	28	https://www.afad.gov.tr/tr/29418/Afrine-Insani-Yardim-Yapildi	12.08.2019
20	29	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
21	30	https://pixabay.com/photos/aya-sofia-istanbul-people-square-915076/	14.08.2019
22	30	https://kulturportali.gov.tr	12.08.2019
23	31	https://usak.meb.gov.tr	12.08.2019
24	31	https://pixabay.com/photos/shopping-business-retail-2613984/	14.08.2019
25	32	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-

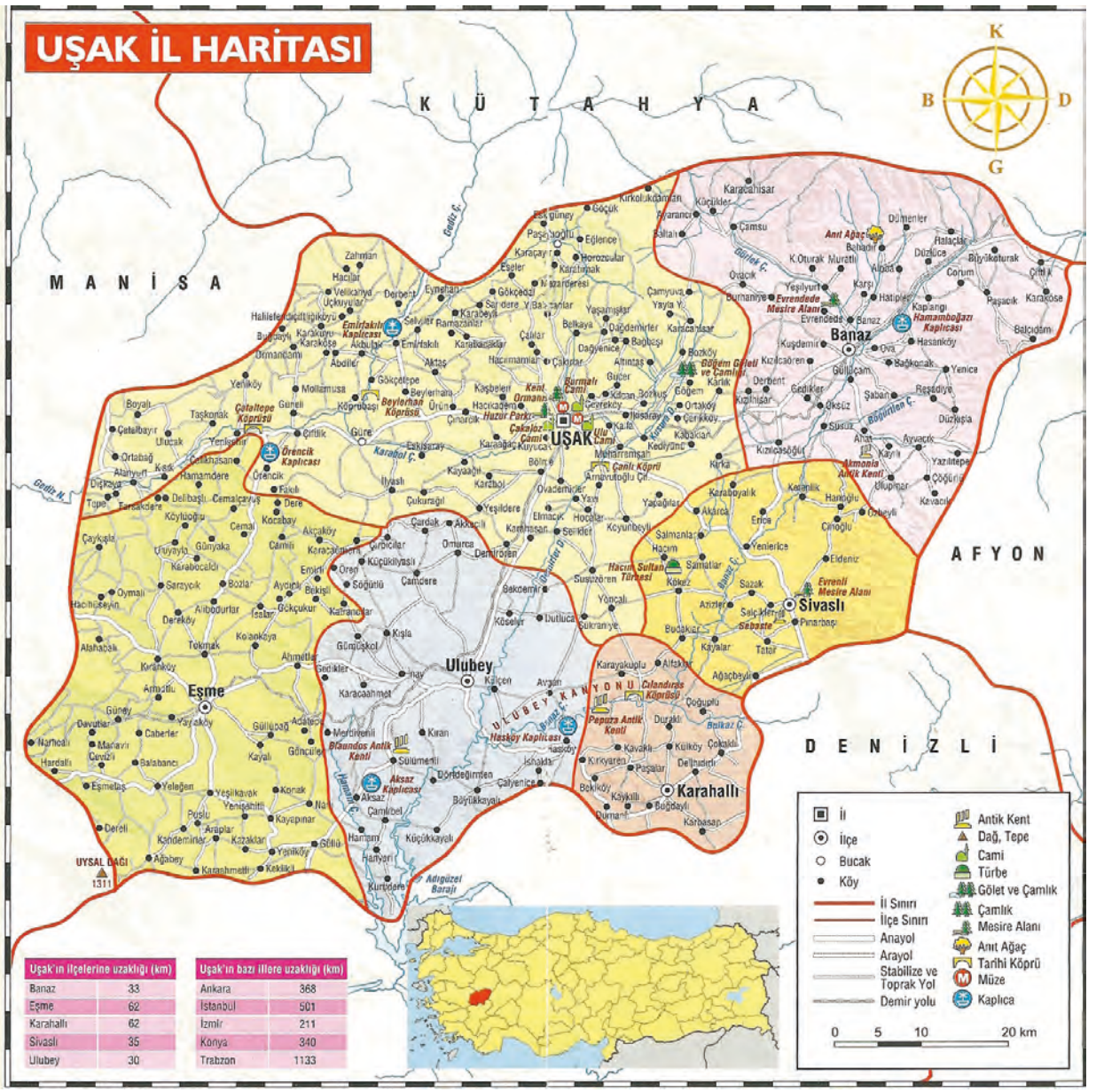
26	33	https://pixabay.com/photos/cami-city-religion-architecture-3628828/	06.08.2019
27	34	https://pixabay.com/photos/pencil-wood-pencil-education-1486278/	06.08.2019
28	34	https://pixabay.com/photos/laboratory-analysis-chemistry-2815641/	17.08.2019
29	35	https://pixabay.com/photos/office-business-colleagues-meeting-1209640/	17.08.2019
30	35	https://pixabay.com/photos/riding-city-bike-1269930/	17.08.2019
31	35	https://pixabay.com/photos/highway-jam-road-roadway-1929866/	20.08.2019
32	36	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
33	37	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
34	38	http://9haziranilkortaokulu.meb.k12.tr/icerikler/gorme-engelli-vatandaslarimiz-icin-goren-goz-ciha-zi-dagitimi-yapilacak_5178452.html	26.08.2019
35	38	https://www.iett.istanbul/tr/main/duraklar/	26.08.2019
36	38	manisa.bel.tr	26.08.2019
37	38	antalya.bel.tr	26.08.2019
38	39	https://pixabay.com/photos/old-man-elderly-senior-people-922918/	20.08.2019
39	40	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
40	41	https://pixabay.com/photos/dogs-puppies-pet-animal-cute-984015/	20.08.2019
41	41	https://pixabay.com/photos/humanities-kitty-play-child-street-1531928/	20.08.2019
42	45	usak.gov.tr	02.08.2019
43	46-47	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
44	48-49	shutterstock.com - 281515874	10.06.2018
45	50	shutterstock.com - 564004300	10.06.2018
46	50	shutterstock.com - 484372273	10.06.2018
47	51	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
48	52-53	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
49	54-55	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
50	57	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
51	58	banaz.bel.tr	02.08.2019
52	58	esme.bel.tr	02.08.2019
53	59	usak.gov.tr	02.08.2019
54	59	sivasli.bel.tr	02.08.2019
55	59	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
56	62	http://www.eskiturkiye.net/3489/eski-usak-1862-alfred-demoustier	02.08.2019
57	62	bahcelisahaf.com	02.07.2019
58	63	http://alirizacelebogluoo.meb.k12.tr/icerikler/evliya-celebi_4977499.html	02.08.2019
59	63	http://www.eskiturkiye.net/937/canli-kopru-usak-1930lar	02.08.2019
60	64	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
61	65	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
62	65	Prof. Dr. Mehmet Karayaman arşivinden alınmıştır.	-
63	67	Uşak Kent Tarihi Müzesi arşivinden alınmıştır.	-
64	68	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
65	69	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
66	74-75	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
67	78	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
68	79	Hasan Durmuş tarafından fotoğraflanmıştır.	-
69	80	tuprag.com.tr	02.08.2019
70	81	Uşak Valiliği arşivinden alınmıştır.	-
71	82	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
72	83	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
73	85	shutterstock.com - 683779771	10.06.2018
74	85	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
75	86	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
76	88	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
77	91	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
78	91	Uşak Valiliği arşivinden alınmıştır.	-
79	92	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-

80	93	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
81	95	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
82	95	Uşak Valiliği arşivinden alınmıştır.	-
83	96	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
84	96	Uşak Valiliği arşivinden alınmıştır.	-
85	96	Serdar Kulaboğa tarafından fotoğraflanmıştır.	-
86	97	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz ve Uşak Belediyesi arşivlerinden alınmıştır.	-
87	98	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
88	900	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
89	100	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
90	101	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
91	102	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
92	105	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
93	106	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır	-
94	106	kgm.gov.tr	15.09.2019
95	108-109	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
96	115-113	Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.	-
97	113	https://usak.edu.tr	15.09.2019
98	115	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
99	116	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
100	117	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz ve Uşak Valiliği arşivlerinden alınmıştır.	-
101	118	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
102	119	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
103	120	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
104	121	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz arşivinden ve usak.ktb.gov.tr adresinden alınmıştır.	15.09.2019
105	122	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz ve Uşak Belediyesi arşivlerinden alınmıştır.	-
106	123	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
107	124	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/47/Ahmed_Besim_Bey.jpg	15.09.2019
108	125	Uşak Kent Tarihi Müzesi arşivinden alınmıştır. / wikimedia.org / tdk.gov.tr	15.09.2019
109	126	wikimedia.org	15.09.2019
110	127	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
111	128	wikimedia.org	15.09.2019
112	129	wikimedia.org	15.09.2019
113	131	TRT arşivinden alınmıştır.	-
114	132	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
115	134	Şehrimiz Uşak Komisyonu tarafından çizilmiştir.	-
116	135	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
117	136	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
118	137	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
119	138	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
120	139	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
121	140	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz ve Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
122	141-142	Uşak Belediyesi Dokur Evi arşivinden alınmıştır.	-
123	143	Uşak Belediyesi Dokur Evi arşivinden alınmıştır.	-
124	146	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
125	150	Uşak Belediyesi arşivinden alınmıştır.	-
126	153	Uşak Üniversitesi arşivinden alınmıştır.	-
127	154	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
128	155-156	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
129	157-158	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
130	160	TRT arşivinden alınmıştır.	-
131	160	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-
132	160	Uşak Gençlik Spor İl Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.	-
133	161	Şehrimiz Uşak Komisyonu üyesi Murat Pastutmaz tarafından fotoğraflanmıştır.	-

Uşak'ın ilçelerine uzaklığı (km)	
Banaz	33
Eşme	62
Karahallı	62
Sivaslı	35
Ulubey	30

Uşak'ın bazı illere uzaklığı (km)	
Ankara	368
İstanbul	501
İzmir	211
Konya	340
Trabzon	1133

BU ÖĞRETİM MATERYALİ
UŞAK İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNCE
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.

PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN
978-975-11-5188-9

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin
5'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.